

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Filozofická fakulta
Katedra politologie a evropských studií

Adam Pýcha
adam.pycha@gmail.com

**Aplikace předpokladů teorie voleb
druhého řádu na krajské volby
v Libereckém kraji**

Bakalářská diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Doc. PhDr. Tomáš Lebeda Ph.D.

OLOMOUC 2013

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou diplomovou práci vypracoval samostatně na základě uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 22. dubna 2013

.....

Na tomto místě bych chtěl poděkovat za konzultace a rady panu docentu Tomáši Lebedovi a to nejen při přípravě mé bakalářské práce, ale v průběhu celého studia na katedře Politologie a evropských studií. Velký dík patří také všem kolegům, přátelům a rodině, kteří mě ve studiu neustále podporují a tlačí k co nejlepším výkonům. V neposlední řadě děkuji Mgr. Drahomíře Rybové za hodnotné postřehy a připomínky, které tuto práci posunuly minimálně o jeden kvalitativní stupínek výše.

Adam Pýcha

Obsah

Úvod	6
1. Teorie voleb druhého řádu a model Reinera Dinkela	10
1.1. Teoretická východiska	10
1.1.1. Šest dimenzí.....	12
1.1.2. Model Reinera Dinkela	16
2. Analytická část	18
2.1. Stanovení výzkumné oblasti a postupů.....	18
2.1. Krajské volby 2000.....	19
2.1.1. Volební zisky významných subjektů	21
2.1.2. Zisky regionálních a malých subjektů.....	26
2.1.3. Neplatné hlasy.....	28
2.1.4. Aplikace modelu Reinera Dinkela	30
2.1.5. Tvorba koaliční vlády.....	32
2.2. Krajské volby 2004.....	33
2.2.1. Volební zisky významných subjektů	34
2.2.2. Zisky regionálních a malých subjektů.....	40
2.2.3. Neplatné hlasy.....	41
2.2.4. Aplikace modelu Reinera Dinkela	42
2.2.5. Tvorba koaliční vlády.....	43
2.3. Krajské volby 2008.....	44
2.3.1. Volební zisky významných subjektů	45
2.3.2. Zisky regionálních a malých subjektů.....	52
2.3.3. Neplatné hlasy.....	54
2.3.4. Aplikace modelu Reinera Dinkela	55
2.3.5. Tvorba koaliční vlády.....	56
2.4. Krajské volby 2012.....	57
2.4.1. Volební zisky významných subjektů	58
2.4.2. Zisky regionálních a malých subjektů.....	67
2.4.3. Neplatné hlasy.....	68
2.4.4. Tvorba koaliční vlády.....	70
3. Nové politické subjekty	71
3.1. Volební programy.....	72
4. Příčiny výsledků krajských voleb v roce 2012.....	75
4.1. Široké koalice.....	75
4.2. Úspěchy v rámci obecních zastupitelstev	76
4.3. Poslední zelený kraj.....	78
4.5. Ztráta osobností.....	78
Závěr	80
Seznam zkratk, tabulek, grafů a obrázků	82

Zkratky	82
Tabulky.....	83
Grafy.....	85
Obrázky	85
Zdroje	86
Prameny.....	86
Literatura	87
Přílohy	91
Abstrakt.....	93
Abstract	93

Úvod

Jako téma své bakalářské diplomové práce jsem zvolil aplikaci předpokladů teorie voleb druhého řádu na krajské volby v Libereckém kraji. Práce je primárně zaměřena na analýzu krajských voleb v letech 2000, 2004, 2008 a 2012. Při důkladném rozboru volebních výsledků aplikuji předpoklady stanovené teorií voleb druhého řádu, ověřuji jejich platnost a výsledky voleb dále analyzuji. Sekundárním výzkumným záměrem této práce je rozbor volebního úspěchu nových lokálních politických subjektů v krajských volbách z roku 2012.

Starostové pro Liberecký kraj a Změna pro Liberecký kraj v posledních krajských volbách získali výraznou voličskou podporu, která nebyla předpovídána sociologickými průzkumy a v rámci těchto krajských voleb představuje významnou anomálii, kterou nebylo možné sledovat v žádném z dalších krajů České republiky.

Oba výzkumné záměry se navzájem doplňují a ve výsledku práce přináší čtenáři ucelený pohled na krajské volby v Libereckém kraji, tedy oblast, kterou lze z pohledu volebních výsledků označit za jedinečnou.

Výzkumný cíl / otázky a hypotézy

Primárním výzkumným cílem této diplomové bakalářské práce je analýza krajských voleb v Libereckém kraji na úrovni celého regionu a obcí s rozšířenou působností. V rámci analýzy jsou ověřovány hypotézy (v práci operuji s pojmem předpoklady) stanovené teorií voleb druhého řádu. Sekundárním cílem práce je nalezení předpokládaných příčin volebního úspěchu nových politických subjektů v krajských volbách 2012 a to v širším časovém horizontu.

V rámci práce budou potvrzeny či vyvráceny následující hypotézy:

- 1) ČSSD, ODS a SOS v Libereckém kraji ztrácí voličskou podporu vlivem špatnému výběru lídrů, kteří jsou pro voliče neatraktivní.*
- 2) Koaliční spolupráce ODS a ČSSD v rámci kraje a města Liberec měla negativní vliv na výsledky těchto stran v krajských volbách.*

Diplomová práce zodpovídá následující výzkumné otázky:

- 1) Odpovídají krajské volby v Libereckém kraji předpokladům, které definuje teorie voleb druhého řádu?*

- 2) *Je možné na krajské volby v letech 2000, 2004 a 2008 aplikovat model Reinera Dinkela?*
- 3) *Představují nová politická hnutí Změna pro Liberecký kraj a Starostové pro Liberecký kraj lokální subjekty, naprosto nezávislé na politických stranách či hnutích s celostátní působností?*

Práce je vystavěna v rámci empiricko-analytického přístupu. Metodologický rámec dotváří rovněž užití kombinace normativního přístupu a deskriptivní metody, která zajišťuje kritickou evaluaci jak historických, tak současných fenoménů dané problematiky. Analytická metoda je využita při rozboru statistických výsledků krajských voleb v druhé kapitole a při aplikaci modelu Reinera Dinkela. Metoda deskripce tuto kapitolu částečně doplňuje a je primárně využita v první a třetí kapitole bakalářské práce.

Dosavadní zpracování tématu

Aplikování teorie voleb druhého řádu, nebo pouze určitých částí této teorie, na české prostředí je stále v akademických kruzích relativně opomíjeno. První monografií, která se této problematice uceleně věnuje, je kniha Pavla Šaradína *Teorie voleb druhého řádu a možnosti jejich aplikace v České republice*. Publikace byla vydána v roce 2008 a věnuje se nejen volbám krajským z let 2000 a 2004, ale taktéž volbám do Evropského parlamentu a komunálním volbám. Samozřejmě lze nalézt i odborné články a několik diplomových prací, které se teorií voleb druhého řádu zabývají.

Pokud budeme hledat výzkumy, které se této tématice věnují na úrovni Libereckého kraje, tak nalezneme pouze bakalářskou diplomovou práci Libuše Všetečkové *Krajské volby 2008 v Libereckém kraji*, pod vedením docenta Stanislava Balíka. Tato práce odkazuje na teorii voleb druhého řádu, ale fakticky ji nijak nevyužívá. Práce je pouze chronologizací a souhrnem dat, které autorka nijak kriticky neanalyzuje. Logické členění textu, práce se zdroji a celkově výsledná úroveň zpracování hlavního cíle práce jsou na velmi podprůměrné úrovni. Za protipól této práce bych označil magisterskou diplomovou práci Ondřeje Rutkovského *Prostorová analýza voleb: Liberecký kraj a volební chování*. Autor se zde věnuje velmi důkladné analýze volebních výsledků v Libereckém kraji a to primárně z pohledu

volební geografie. V současnosti se jedná zřejmě o nejpodrobnější a nejlépe zpracovaný politologický výzkum v tomto regionu.

Sekundární téma práce, tedy volební úspěch nových politických subjektů v roce 2012, doposud nebylo podrobena výzkumu. Jedná se o téma aktuální s významem nejen pro Liberecký kraj, ale taktéž pro ostatní kraje České republiky. V této práci čerpám ze statistických ukazatelů, volebních výsledků, oficiálních webových stránek a taktéž médií. Získané informace analyzuji a snažím se nalézt hlavní, případně vedlejší, příčiny tohoto fenoménu.

Analýza použitých zdrojů

Významným a nejčastěji využívaným pramenem jsou webové stránky www.volby.cz, tedy hlavní zdroj statistických údajů. Velké množství dat mi poskytla rovněž Krajská správa Českého statistického úřadu v Libereckém kraji. Využíval jsem oficiální webové stránky politických stran a hnutí, nejčastěji Starostů pro Liberecký kraj (SLK) (www.starostoveprolibereckykraj.cz) a Změna pro Liberecký kraj (ZMĚNA) (www.zmena.cz), kde jsem se mimo jiné zaměřil na volební programy a další oficiální dokumenty. Pro lepší pochopení specifík regionu (primárně okresu Liberec) je užitečná práce Pavla Maškarince *Krajské volby 2000 - 2008 v Libereckém kraji: mikroanalýza okresu Liberec* přinášející velmi podrobný výzkum volebního obvodu.

Práce je z velké části postavena na teorii voleb druhého řádu autorů Karlheinz Reifa a Hermanna Schmitta, která byla poprvé publikována ve článku *Nine second-order national elections: A conceptual framework for the analysis of European election results*. Práce a její následující modifikace byly primárním zdrojem, který jsem následně doplňoval a komparoval s monografií Pavla Šaradína *Teorie voleb druhého řádu a možnosti jejich aplikace v České republice*. Tato práce je přínosná především aplikací na krajské volby a celkovou sumarizací vývoje teorie, kterou autor v řadě případů doplňuje.

Hodnotným zdrojem je článek *Der Zusammenhang zwischen Bundes- und Landtagswahlergebnissen* publikovaný v *Politische Vierteljahresschrift* 18 Reinerem Dinkelem. V roce 1977 autor přichází s modelem, který potvrzuje cyklický vztah mezi volbami na regionální a federální úrovni. Na tuto práci částečně navazují i Reif a Schmitt v roce 1980. Pro lepší pochopení a doplnění lze využít práci *The*

Electoral Cycle and Multi-Level Voting in Germany autorů Charlieho Jefferyho a Daniela Hougha či německy psaný *discussion paper* autorky Simone Burkhart *Parteipolitikverflechtung: Der Einfluss der Bundespolitik auf Landtagswahlentscheidungen von 1976 bis 2002*.

Členění práce

Bakalářská práce je členěna do čtyř kapitol a několika podkapitol. V první kapitole se věnuji teoretickým východiskům, která budou v práci využita. Přibližuji čtenářům teorii druhořadých voleb, teorii volebních cyklů a model Reinera Dinkela.

Druhá kapitola představuje analytickou část práce. Na úvod kapitoly stanovuji výzkumnou oblast a využití postupy. V několika podkapitolách postupně analyzuji průběh a výsledky krajských voleb ve zkoumaném regionu. V kontextu druhořadých voleb, za využití Dinkelova modelu či statistických ukazatelů, ověřuji stanovené předpoklady a hypotézy.

Třetí kapitola blíže přibližuje charakter a politická stanoviska nových politických subjektů - SLK a ZMĚNA. Snažím se nalézt spojitosti a rozdíly ve volebních programech a vytvořit obecnou a jasnou charakteristiku, která tyto subjekty pomůže umístit v rámci politického spektra.

Ve čtvrté závěrečné kapitole, dle provedené důsledné analýzy voleb a charakteru nových politických subjektů, definuji možné příčiny razantního poklesu hlasů u etablovaných politických stran a taktéž vysoké zisky ZMĚNY a SLK v roce 2012.

1. Teorie voleb druhého řádu a model Reinera Dinkela

Voliči v České republice mají v současnosti možnost účastnit se šesti typů voleb. Základním kamenem teorie voleb druhého řádu (či teorie druhořadých voleb), je myšlenka, že volby lze rozdělit dle jejich důležitosti do několika dimenzí. Důležitost voleb lze stanovit dle stanovených faktorů – jak jsou vnímány voliči, jak k nim přistupují politické strany a v neposlední řadě i samotným institucionálním nastavením systému (Šaradín 2008: 30). Je tedy logické, že vícedimenzionální pojetí politiky bude pro každý stát více či méně specifické.

V českém prostředí mohou jako volby prvního řádu označit pouze volby do dolní komory parlamentu. Výběr členů senátu, krajských zastupitelstev, obecních zastupitelstev a Evropského parlamentu, lze zařadit do druhé dimenze. Přímá volba prezidenta by dle institucionálního nastavení v ČR měla spadat také do kategorie voleb druhého řádu, je zde ovšem nedostatek relevantních údajů a až následující volby a průběh funkčního období přímo zvoleného prezidenta ukáží, jak bude prezidentská volba v rámci dimenzionálního rozdělení zařazena.¹

Teorie voleb druhého řádu a její následné modifikace či doplnění ovšem nepřináší pouze prostou klasifikaci voleb. Sledují vlivy, kterými na sebe primární a sekundární volby působí a stanovují předpoklady, které volby druhého řádu charakterizují.

Tato kapitola si neklade za cíl obsáhnout teorii voleb druhého řádu jako celek. Z hlediska struktury a rozsahu práce by to nebylo vhodné. Přibližuji zde teorii v jejích obecných rysech, hlavní modifikace a východiska, která jsem se rozhodl použít při její aplikaci.

1.1. Teoretická východiska

Teorie voleb druhého řádu byla vystavěna na výsledcích a průběhu prvních přímých voleb do Evropského parlamentu v roce 1979. Karlhein Reif a Hermann Schmitt publikovali svou studii *Nine Second- Order National Elections – A Conceptual*

---

¹ V případě prezidentských voleb je možné uvažovat o zařazení jako voleb „jeden a půltého či jeden a tři čtvrtě řádu,.. Tedy voleb, jejichž význam je vyšší než u prvořadých voleb nebo jsou jako významnější chápány voliči. (Šaradín 2008 . 34)

Framework For the Analysis of European Election Result v roce 1980. (Reif, Schmitt 1980 či srov. Šaradín 2008: 30–31, Cabada 2010: 8–9, Škodová 2011: 11)

Hlavní myšlenkou této práce je změna pohledu na volby do Evropského parlamentu (EP), na které již není nahlíženo jako na volby celoevropské, ale jako na volby druhého řádu, které se odděleně odehrávají v devíti národních arénách (tedy devíti členských státech tehdejšího Evropského společenství). Tyto volby byly charakteristické relativně neočekávanými výsledky a jejich průběh ukázal, že boj o voliče neprobíhal na úrovni témat celoevropských, ale převážně lokálních, se silným vlivem vnitropolitické situace daného státu. (Reif, Schmitt 1980, či srov. Šaradín 2008: 30–31, Škodová 2011: 11)

Nutnou podmínkou pro aplikaci voleb druhého řádu je existence systému víceúrovňového politického prostoru. Každý stát je rozdělen do více dimenzí politického vládnutí a je tedy možné stanovit důležitost jednotlivých voleb a zařadit je do příslušné úrovně (*multi-level voting*).²

Autoři stanovili v rámci jednotlivých národních arén dvě hlavní úrovně. Volby prvního řádu (*first-order elections, FOE*) lze obecně definovat tak, že z nich vzejde držitel vrcholné politické moci (prezident nebo vláda), jsou diskutována důležitá celostátní témata a volby voliči chápou jako vrchol své politické participace. V rámci parlamentních režimů se bude, v převážné většině případů, jednat o volby do dolní komory parlamentu. Lze nalézt státy jako například Itálie, které mají obě komory parlamentu v rovnocenném postavení a FOE tedy zahrnují volby do obou komor. Výsledkem FOE v parlamentním režimu je nalezení držitele moci a sestavení vlády.

V prezidentských systémech FOE logicky zahrnují volbu hlavy státu, tedy prezidenta. Toto rozdělení je pouze přibližné a vždy záleží na konkrétním institucionálním nastavení státu, historické tradici a taktéž politické kultuře (ta určuje pravidla, která mohou jít mimo institucionální rámec), což platí nejen u semi-prezidentských systémů.

---

² Tomuto tématu se podrobně věnují autoři Maxmilián Strmiska, Roman Chytilík, Jakub Šedo a Otto Eibl v knize *Volební komplexity zemí V4 – Studie k pojetí víceúrovňového volebního prostoru*. Na České Republice, Slovensku, Maďarsku a Polsku sledují vertikální a horizontální politické vazby a naleznete zde i kapitolu, kde shrnují koncept druhořadých voleb (Strmiska, Maxmilián, Chytilík, Šedo, Eibl 2009: 32–40).

Ostatní volby, které nespádají do FOE, jako komunální, obecní, volby do Evropského parlamentu, přímá volba prezidenta v parlamentních demokraciích, volby do horních komor nebo referenda, autoři zařazují do kategorie voleb druhého řádu (*second-order elections, SEO*). Reif a Schmitt nepopírají důležitost těchto voleb, ale zároveň dokladují, že nikdy nedosáhnou významu FOE. Tento fakt si uvědomují voliči i politické strany a podřizují mu své chování a rozhodování. V SOE se hraje o méně (*the less-at-stake dimension*). (Reif, Schmitt 1980, či srov. Šaradín 2008: 30–32, Škodová 2011: 17–20)

1.1.1. Šest dimenzí

Pro přesné identifikování vztahů mezi FOE a SOE autoři sestavili šest dimenzí, které je vymezují a vedou ke stanovení finálních hypotéz (někteří autoři je označují za předpoklady a tento termín je pro přehlednost využíván i v této práci) (Cabada 2010: 9). Tyto dimenze představují stěžejní část práce. V pozdějších letech byly doplňovány na základě analýzy navazujících voleb do EP a převzaty řadou dalších autorů (Reif, Schmitt 1980, či srov. Šaradín 2008: 32). Jádru teorie ovšem zůstalo nezměněno.

Dimenze významnosti (*the less-at-stake dimension*)

U této dimenze autoři vychází ze své základní úvahy, že některé volby jsou méně důležité než jiné. Dimenze je postavena na konceptu „hraje se o méně“, či „méně je v sázce“, (*the less-at-stake*). V rámci SOE se politická soutěž odehrává na úrovni, kterou voliči vnímají jako méně důležitou či dokonce zbytečnou. Volič nedokáže identifikovat význam těchto voleb a nenachází důvod proč na volbách participovat. Zřejmě nejviditelnějším důsledkem dimenze významnosti je *nižší volební účast* v porovnání s FOE. Volby jako druhořadé ale nevnímají pouze voliči. I ze strany politických stran lze spatřit nižší zájem SOE, což se projevuje na několika ukazatelích:

- 1) Menší propracovanost volební kampaně
- 2) Menší snaha o mobilizaci elektorátu

Zde je viditelná přímá návaznost chování stran, potenciálních voličů a sdělovacích prostředků. Politické strany neinvestují prostředky a čas na informování voličů o významu voleb (politický marketing) a jejich roli by tedy měla převzít média. Dimenze významnosti má ovšem vliv i na jejich fungování. Pokud není o volby zájem ze strany veřejnosti, média nemají důvod důsledně o SOE informovat. Reif a Schmitt

ve své práci uvádí, že volič nemusí o probíhajících volbách vůbec vědět. (Reif, Schmitt 1980, či srov. Šaradín 2008: 30–32, Škodová 2011: 17–20)

Další důsledek, který autoři zmiňují v rámci této dimenze, je *zvýšení počtu hlasů pro nové a malé politické strany či politická sdružení*. Voliči při FOE více vnímají váhu svého hlasu. Jsou ochotni méně riskovat a hlasovat pro politický subjekt, který má dle jejich názoru malou šanci na úspěch a hlas by mohl propadnout. To samozřejmě nahrává velkým a historicky etablovaným politickým stranám. Reif a Schmitt, ale poukazují na skutečnost, že voličovo chování se v průběhu SOE mění. Při SOE voliči méně kalkulují s váhou svého hlasu a možností propadnutí, volí tedy častěji dle své první preference. To má za následek vyšší zisky malých, regionálních a neparlamentních subjektů.

Třetím charakteristickým znakem SOE je *ztráta vládních stran a zisk opozice*. Z druhořadých voleb se stává ve své podstatě referendum o politice aktuální vlády. Toho samozřejmě využívá opozice, která svou volební kampaň staví na tématech spojených s politikou vlády a jejími kroky. Což ovšem spíše spadá do dimenze volební kampaně. Autoři zde propojují jejich teorii s teorií volebních cyklů, které se budu věnovat v příštích podkapitolách. (Strmiska, Maxmilián, Chytilík, Šedo, Eibl 2009: 32)

Posledním rysem SOE je *vyšší podíl neplatných hlasů* v porovnání s FOE. Práce to připisuje touze voličů vyjádřit svůj nesouhlas s nabídkou kandidujících stran a sdružení. Spojitost je možné také hledat v již zmíněné touze reprezentovat negativní postoj vůči současné vládě. Určitý vliv může mít v některých případech volební systém, který je velmi odlišný od FOE (jenž by volič měl teoreticky znát nejlépe) a jeho přílišná komplikovanost. (Reif, Schmitt 1980, či srov. Šaradín 2008: 30–32, Škodová 2011: 17–20)

Dimenze specifické arény (*the specific-arena dimension*)

Ve výše uvedené dimenzi jsem představil koncept „méně je v sázce,“. Reif a Schmitt ovšem velmi dobře uvádí, že v sázce je toho sice méně, ale pro politické strany je stále o co hrát. SOE stále nabízí k dispozici určitou politickou moc, kterou je nutné rozdělit. Zde je nutný velmi důkladný pohled na institucionální nastavení v jednotlivých státech a úroveň vztahu mezi celostátní primární arénou a institucemi,

kteřé jsou obsazovány pomocí voleb druhého řádu. Dle míry propojení a interakcemi mezi národní arénou a sekundární arénou je možné identifikovat státy, kde totožní aktěři usilují o politickou moc na všech úrovních a navzájem dochází k neustálému ovlivňování a na druhé straně státy, kde jsou jednotlivé arény naprosto izolovány. (Reif, Schmitt 1980, či srov. Šaradín 2008: 30–32, Škodová 2011: 17–20)

Dimenze institucionálně procedurální (*the institutional-procedural dimension*)

Autoři se u této dimenze zaměřili na volební účast, která může být ovlivněna volebním systémem, zákonem stanovenou volební povinností (spojenou s případnými sankcemi), obecně rozdíly ve volebním právu a podobou kandidátek. Přílišná komplikovanost systému, jeho odlišnost od FOE, nedůvěra elektorátu to vše může mít za následek nižší volební účast. V ideálním případě by měl být volební systém FOE a SOE totožný, pokud to charakter voleb umožňuje.

V rámci této dimenze ovšem autoři upozorňují i na prvky, které mohou elektorát přitáhnout a tedy zvýšit celkovou volební účast. Zmiňují lokálně známé osobnosti, pro které by mělo být co nejsnazší, stát se součástí kandidátky politické strany či hnutí (Reif, Schmitt 1980, či srov. Šaradín 2008: 30–32, Škodová 2011: 17–20). Personalizace volby je vnímána jako vysoce pozitivní prvek, který umožňuje elektorátu větší ztotožnění a přináší určitou komparativní výhodu proti FOE, kde je personalizace velmi problematická (samozřejmě pouze pokud se jedná o parlamentní demokracie a nikoliv prezidentské systémy).

Dimenze volební kampaně (*the campaign dimension*)

Jak bylo již částečně nastíněno v předchozích dimenzích, tak volební kampaň v rámci SOE není pro politické strany primární, což se projevuje na její propracovanosti. Témata, která jsou v kampani komunikována vůči voličům, jsou spíše soustředěna na národní arénu a nikoliv lokálně. Již zmíněný zájem médií je také nižší v porovnání s FOE, což je ve výsledku nevýhodou pro velké strany a výhodou pro menší subjekty, které jsou s jejich většími konkurenty postaveny na totožnou startovní čáru. (Reif, Schmitt 1980, či srov. Šaradín 2008: 30–32, Škodová 2011: 17–20)

Dimenze změny hlavní politické arény (*the main-arena change dimension*)

V páté a tedy předposlední dimenzi autoři opět apelují na neoddělitelnost hlavní politické arény a SOE. Pokud jsou SOE podrobovány podrobnější analýze, tak je nutné

soustředit se i na vývoj v rámci FOE, což se týká převážně volebních preferencí. Zde autoři naráží na nepřekročitelnou překážku jejich výzkumu. Pro posouzení zisků či ztrát v rámci SOE je zapotřebí dat z předchozích a následujících FOE, které ovšem v době vydání první publikace ještě neproběhly. (Reif, Schmitt 1980, či srov. Šaradín 2008: 30–32, Škodová 2011: 17–20)

Dimenze sociální a kulturní proměny (*the social and cultural change*)

Tato dimenze upozorňuje na nutnost zahrnout do případného výzkumu SOE, ale taktéž FOE, vliv hlubších sociálních či kulturních celospolečenských změn. Jejich dopad musí být zohledněn, protože může mít pozitivní či negativní vliv na volební výsledky. (Reif, Schmitt 1980, či srov. Šaradín 2008: 30–32, Škodová 2011: 17–20)

Reifovo doplnění původních hypotéz a další precizace teorie

Karlheinz Reif v roce 1984 publikuje článek *National Electoral Cycles and European Elections 1979 and 1984*, v němž doplňuje původní předpoklady o nová zjištění, dle výsledků voleb do EP z roku 1984. Původní texty rozšiřuje ještě v roce 1997, kdy vydává *Reflections: European elections as member state second-order elections revisited*. Níže uvádím přehled nových tvrzení v jejich finální podobě, tedy k roku 1997. (Šaradín 2008: 34).

- 1) V rámci volebních kampaní SOE je dán prostor tématům, která jsou primární pro druhořadou arénu (lokální a regionální), ale zároveň je kampaň věnována tématům prvního řádu, stále představujícím hlavní náplň kampaně. Je možné vidět snahu o prezentování lokálních témat tak, aby zapadala do konceptu arény národní – negativní či pozitivní pohled na politiku vlády. (Reif 1984, Reif 1997, či srov. Šaradín 2008: 34)
- 2) SOE mají konstantě nižší volební účast než FOE. Výše volební účasti je ukazatelem vnímání významu rozdílných SOE voliči i kandidujícími subjekty. (Reif 1984, Reif 1997, či srov. Šaradín 2008: 34)
- 3) Původní předpoklad, že SOE dávají větší prostor malým a novým stranám, je doplněn o strany radikální, protestní a populistické, které mají větší šanci v rámci voleb uspět. (Reif 1984, Reif 1997, či srov. Šaradín 2008: 34)

- 4) Volební strany jsou ovlivněny křivkou popularity. Jejich výsledky jsou ovlivněny umístěním SOE v přesně definovaných fázích volebního cyklu. (Reif 1984, Reif 1997, či srov. Šaradín 2008: 34)

Periodizace volebních cyklů

Výzkum volebních cyklů představuje v politologii samostatnou oblast, které byla věnována již řada odborných publikací a článků. Teorie voleb druhého řádu je s ní však úzce propojena. Jak jsem již přiblížil výše, autoři věnující se SOE předpokládali, že chování voličů je ovlivněno určitými cykly, které mohou mít zásadní vliv na volební výsledky. Je možné nalézt celou řadu přístupů, ale v této práci budu pracovat s typologií, kterou lze označit za nejvyužívanější: (Šaradín 2008: 33, či srov. Cabada 2010: 11)

Honeymoon (líbánky či klidné období) – Pokud jsou SOE organizovány v období do 12 měsíců od posledních voleb kategorie FOE, tak lze předpokládat, že zisk vládních stran bude stejný nebo dokonce vyšší než v FOE. Jedná se o období doznívající euforie, ze které vládní strany těží.

Mid-term (střední období) – V této části cyklu mezi 13. a 36. měsícem je předpokládán razantní pokles popularity vlády, který se promítne do výsledků SEO, kde významně posiluje opozice či menší neparlamentní strany. V tomto období jsou tedy očekávány nejnižší volební zisky vládních stran.

Last-term či **Later-term** (pozdní období) – Pokud se SOE odehrávají od 37. do 48. měsíce funkčního období vlády, tedy od posledních FOE, tak je předpokládán opětovný nárůst preferencí vládních stran či prezidenta, pokud bychom hovořili o prezidentském systému. Je zde ovšem nutné počítat s doplňujícími faktory, jako je úspěch případně neúspěch vládní politiky či nepředvídatelnými proměnnými, které mohou cyklus ovlivnit.

1.1.2. Model Reinera Dinkela

V roce 1977 představil německý sociolog a politolog Reiner Dinkel model, který vzešel z výzkumu volebních výsledků v německých zemských volbách. Autor nachází konstantní vztah mezi volbami na federální úrovni (Reichstagu) a do zemských vlád. Zjišťuje, že ve zkoumaném období mezi roky 1949 až 1976 vládní strany pravidelně

v těchto volbách dosahují horších výsledků a efekt je umocněn, pokud se komunální volby odehrávají uprostřed funkčního období vlády. (Dinkel 1977, či srov. Škodová 2011: 14–16)

Pokud aplikuji na Dinkelův model terminologii teorie druhořadých voleb, tak tento autor, několik let před Reichem a Schmittem, dokázal vliv volebního cyklu na SOE, kdy o hlasy přichází ty strany, které uspěli ve FOE.

Model Reibera Dinkela má pro tuto práci zásadní význam. Teorie voleb druhého řádu byla vystavěna a rozvíjena primárně na volbách do Evropského parlamentu nikoliv na SOE, které se odehrávají pouze v aréně národní. Při aplikaci předpokladů, které stanovila, tedy narážím na určitá omezení. Tento model byl vytvořen a testován na úrovni státu a v rámci této práce je možné ho využít pro retrospektivní ověření vlivu cykličnosti v rámci Libereckého kraje.

Dinkelův kvantitavní model³

$$EVS = (Sw1 + Sw2) : 2 (\%)$$

$$RV = (R : EVS) * 100 (\%)$$

Expected Voter Share (Očekávaný volební zisk, EVS) – Autor modelu předpokládá, že dle výsledků v rámci FOE je možné stanovit předpokládaný volební zisk vládní strany či koalice. K výpočtu využívá volby prvního řádu, které sledovaným SOE bezprostředně předcházejí (Sw1, v ČR volby do Poslanecké sněmovny) a SOE navazující (Sw2, v ČR následující volby do Poslanecké sněmovny). Model je konstruován pro samostatnou vládní stranu nebo koaliční vládu jako celek. (Dinkel 1977)

Relative Vote (Relativní podíl hlasů, RV) – Jedná se o procentuální vyjádření podílu skutečného volebního zisku (R) sledované strany či koalice, s očekávaným volebním ziskem (EVS). Relative vote je ukazatelem, který dokládá, zda byl zisk strany přesně odpovídající modelu (100,00%) či byl nižší (<100,00%) případně vyšší (>100,00%). (Dinkel 1977)

---

³ Přímá aplikace tohoto modelu na SOE není v ČR příliš využívána. Nalezl jsem pouze bakalářskou práci Alexandry Fillové, která model využívá pro rozbor výsledků regionálních voleb v Itálii v letech 2000 až 2005. Přínosem této práce je konkretizace využití teorie voleb druhého řádu a Dinkelova modelu na regionální SOE. (Fillová 2009)

2. Analytická část

Liberecký kraj se rozkládá na severu našeho území na celkové ploše 3163 km² s vysokým poměrem zalesnění a hornatosti. K dubnu 2013 uvádí Český statistický úřad (ČSÚ) 438 594 obyvatel, průměrná mzda zde činí 22 789 Kč a obecná míra nezaměstnanosti k dubnu 2013 byla 8,6 %.⁴ (Oficiální web ČSÚ)

Liberecký kraj je členěn na 4 okresy – Liberecký okres, okres Česká Lípa, okres Semily a okres Jablonec. V kraji nalezneme deset měst s rozšířenou působností a 215 obcí. (Oficiální web ČSÚ)

Rada Libereckého kraje má 45 křesel (Oficiální web Libereckého kraje). O tyto mandáty se od roku 2000 uchází celá řada hnutí a politických stran. Krajských voleb v roce 2000 se v Libereckém kraji účastnilo celkem 15 politických stran a jiných uskupení. V roce 2004 volič mohl zvolit z 16 a v roce 2008 z 14 kandidátek. Volby v roce 2012 přinesly navýšení počtu kandidátek na 20. Za hlavní hráče šlo až do nedávné doby označit Občanskou demokratickou stranu (ODS), Komunistickou stranu Čech a Moravy (KSČM), Českou stranu sociálně demokratickou (ČSSD) a Stranu pro otevřenou společnost (SOS). Tyto politické strany měly své kandidáty ve všech krajských volbách a jejich pozici šlo minimálně v některém ze zkoumaných období označit za významnou.

2.1. Stanovení výzkumné oblasti a postupů

Při analýze volebních výsledků v rámci Libereckého kraje, se jako první otázka nabízí stanovení ideální výzkumné oblasti, která by umožnila dostatečně podrobný pohled a získání relevantních dat. Identifikoval jsem pouze tři možné varianty. Rozbor krajských voleb pouze na úrovni výsledků celokrajských či na úrovni nižších územních celků až jednotlivých obcí. Pro potřeby této práce jsem zvolil variantu, kde jsou analyzovány výsledky celokrajské, dále v jednotlivých okresech a taktéž na úrovni obcí s rozšířenou působností.

Volební výsledky budou zkoumány s ohledem na předpoklady teorie voleb druhého řádu. *Předpoklad menší volební účasti* bude zkoumán dle komparace volební

---

⁴ Významná specifika kraje, která mohou mít vliv na volební výsledky, budou přímo specifikována dále v textu.

účasti v SOE a předchozích FOE. *Předpoklad vyššího počtu neplatných hlasů* bude ověřován porovnáním procentuálního podílu neplatných hlasů v předchozích FOE a krajských SOE. *Předpoklad ztráty podpory vládních stran* uprostřed volebního cyklu a *předpoklad vyššího zisku opozičních subjektů* budou ověřovány dle zisků jednotlivých stran či koalicí v rámci FOE a SOE a dále pomocí analýzy za pomoci modelu Reinera Dinkela. Posledním předpokladem jsou *vyšší zisky menších, nevládních, radikálních či lokálních stran*. Ověření bude probíhat pomocí komparace volebních zisků v předchozích parlamentních volbách a následujících volbách krajských.

Analýza volebních výsledků ovšem vyžaduje také jejich komparaci s výsledky celostátními, což aplikuji převážně u jednotlivých stran, kde je možné sledovat významné odchylky. V rámci teorie voleb druhého řádu je také ověřován *předpoklad vlivu regionální osobností*, který ovšem demonstrují pouze na vybraných příkladech.

Na volební výsledky je nutné nahlížet z širšího celospolečenského kulturně-sociálního hlediska, které v Libereckém kraji hrálo a stále hraje významnou roli. Sekundárním výzkumným záměrem je analýza volebního úspěchu hnutí ZMĚNA a SLK v roce 2012. Pokud bychom se pokusili zodpovědět stanovené hypotézy a výzkumné cíle pouze dle rozboru posledních krajských voleb, tak by nešlo označit práci za kompletní, zohledňují všechny faktory a to jak dlouhodobé, tak krátkodobé.

2.1. Krajské volby 2000

První krajské volby v historii České republiky proběhly 12. listopadu 2000. Nejen pro voliče, ale taktéž pro strany, se jednalo o nový prvek, ke kterému ještě neměly jasné stanovisko. Volební účast v rámci ČR byla 33,64 %, což je razantní pokles o celých 40,39 % ve srovnání s posledními parlamentními volbami. Liberecký kraj s průměrnou volební účastí 33,07 % měl pátou nejmenší volební účast (nejnižší volební účast byla v kraji Karlovarském 28,44 %).

Porovná-li volební účast v jednotlivých okresech, nejvyšší bylo dosaženo v okrese Semily a nejnižší v České Lípě. Tento okres také vykazuje nejvyšší rozdíl ve volební účasti 42,02 % v neprospěch krajských voleb. Budu-li se soustředit na města s rozšířenou působností, tak nejvyšší volební účast zaznamenala obec Semily 42,15 %, kde je zároveň nejnižší rozdíl ve volební účasti. Nejmenší zájem o nové volby

byl ve městě Frýdlant, kde volební účast mírně překročila 24 %. Nejvyšší rozdíl blížící se 45 % byl zaznamenán v Novém Boru.

Tabulka 1: Volební účast při volbách do poslanecké sněmovny 1998 a krajských volbách 2000 (v %)

Volební účast			
ČR/Kraj/ Obce ORP	PS 1998 (%)	Krajské volby 2000 (%)	Rozdíl (%)
ČR	74,03	33,64	- 40,39
Liberecký kraj	73,42	33,07	- 40,35
Okres Liberec	73,26	33,13	- 40,13
Okres Jablonec nad Nisou	73,55	35,32	- 38,23
Okres Semily	78,23	39,19	- 39,04
Okres Česká Lípa	68,62	26,60	- 42,02
Česká Lípa	64,53	24,21	- 40,32
Nový Bor	73,85	29,14	- 44,71
Jablonec nad Nisou	72,61	32,01	- 40,60
Tanvald	68,58	31,21	- 37,37
Železný Brod	76,11	38,39	- 37,72
Frýdlant	68,30	25,59	- 42,71
Liberec	74,25	35,09	- 39,16
Jilemnice	75,86	34,23	- 41,63
Semily	75,40	42,15	- 33,25
Turnov	76,99	39,98	- 37,01

Zdroj www.volby.cz – zpracoval autor

Volební účast v krajských volbách 2000 potvrzuje předpoklad teorie voleb druhého řádu, že SOE zaznamenají pokles v porovnání s FOE. Nízký zájem deklaruje necelých 34 % průměrné voličské účasti a lze ho označit za zklamání. U nových voleb byl očekáván vyšší zájem elektorátu. Je ovšem důležité upozornit na skutečnost, že volby se odehrávaly v období vlády Miloše Zemana, tedy opoziční smlouvy, kdy byla míra důvěry v politiku na rekordně nízkých úrovních⁵. Budeme-li vycházet z předpokladu, že voliči v SOE prezentují svůj postoj vůči vládě, kterou v tomto období představuje ČSSD a ODS, tak by nízká volební účast již byla lépe zdůvodnitelná. Souběžné volby do Senátu ČR částečně podpořily volební účast v okrese Jablonec nad Nisou, ale nejednalo se o výrazné posílení. Okres Semily dlouhodobě

⁵ |Což deklaruje výzkum prezentovaný na Socioweb.cz. K dispozici zde: <http://www.socioweb.cz/index.php?disp=teorie&shw=359&lst=115> (9.4.2012)

vykazuje vyšší průměrnou volební účast a souběh se senátními volbami ji pravděpodobně nijak neovlivnil.

2.1.1. Volební zisky významných subjektů

Volební zisk ODS

Tabulka 2: Volební zisk ODS ve volbách do Poslanecké sněmovny 1998 a v krajských volbách 2000 (v %)

Volební zisk ODS			
ČR/Kraj/ Obce ORP	PS 1998 (%)	Krajské volby 2000 (%)	Rozdíl (%)
ČR	27,74	23,80	- 3,94
Liberecký kraj	29,88	24,81	- 5,07
Okres Liberec	28,32	22,25	- 6,07
Okres Jablonec nad Nisou	33,93	30,40	- 3,53
Okres Semily	30,85	21,27	- 9,58
Okres Česká Lípa	26,42	27,33	+ 0,91
Česká Lípa	27,56	29,58	+ 2,02
Nový Bor	34,51	38,15	+ 3,64
Jablonec nad Nisou	36,39	31,95	- 4,44
Tanvald	26,85	33,41	+ 6,56
Železný Brod	36,66	24,41	- 12,25
Frýdlant	22,11	22,09	- 0,02
Liberec	31,55	23,71	- 7,84
Jilemnice	32,33	19,44	- 12,89
Semily	28,92	17,10	- 11,82
Turnov	35,67	25,21	- 10,46

Zdroj www.volby.cz – zpracoval autor

Pro ODS lze první krajské volby v Libereckém kraji označit za relativně úspěšné. S celkovým ziskem 24,81 % v těchto volbách vítězí a získává 13 mandátů. Tento výsledek je mírně nad celostátním průměrem, ale v celkovém srovnání se jedná o pátý nejnižší výsledek v ČR. Srovnání okresů ukazuje, že nejlepšího výsledku dosáhla ODS v okrese Jablonec nad Nisou a nejhoršího v okrese Semily, kde oproti předchozím parlamentním volbám ztrácí více než 9 % voličů. Jediným okresem, kde došlo ke zlepšení, byl okres Česká Lípa s nárůstem 0,91 procentního bodu. Na úrovni obcí s rozšířenou působností je pokles elektorátu také patrný. Pouze ve třech městech sledujeme navýšení (ve městě Tanvald ODS posiluje o 6,56 %) a v ostatních pouze propad. V obci Jilemnice dokonce o 12,89 %.

Dle teorie voleb druhého řádu bychom měli očekávat zlepšení pozice ODS v SOE a nikoliv oslabení podpory, který ve výsledku činilo 5,07 % v rámci současného Libereckého kraje a 3,94 % v celorepublikovém srovnání. Opoziční strany by měly využít středního období volebního cyklu, kdy vládní strany dosahují nejmenší celostátní podpory. Je ovšem důležité nahlížet na tyto volby opět v kontextu opoziční smlouvy a, dle Reifa se Schmittem, šesté sociálně-kulturní dimenze, jejíž vliv je zde velmi patrný. Voliči vyjadřují svůj nesouhlas s politikou vlády, což se na výsledku voleb podepisuje. Vztahu ODS a ČSSD v období 1998 až 2002 se dále věnuji při aplikaci modelu Reinerja Dinkela na krajské volby z roku 2000.

Volební zisk ČSSD

Tabulka 3: Volební zisk ČSSD ve volbách do Poslanecké sněmovny 1998 a v krajských volbách 2000 (v %)

Volební zisk ČSSD			
ČR/Kraj/ Obce ORP	PS 1998 (%)	Krajské volby 2000 (%)	Rozdíl (%)
ČR	32,31	14,66	- 17,65
Liberecký kraj	31,33	13,00	- 18,33
Okres Liberec	33,20	12,44	- 20,76
Okres Jablonec na Nisou	29,40	14,29	- 15,11
Okres Semily	27,68	11,00	- 16,68
Okres Česká Lípa	35,04	14,87	- 20,17
Česká Lípa	35,63	14,35	- 21,28
Nový Bor	31,09	14,60	- 16,49
Jablonec nad Nisou	28,50	15,88	- 12,62
Tanvald	33,42	14,60	- 18,82
Železný Brod	27,82	8,13	- 19,69
Frýdlant	37,60	12,30	- 25,30
Liberec	31,46	11,84	- 19,62
Jilemnice	27,38	8,51	- 18,87
Semily	29,81	9,13	- 20,68
Turnov	27,33	10,70	- 16,63

Zdroj www.volby.cz – zpracoval autor

ČSSD v prvních krajských volbách významně ztrácí. Na celorepublikové úrovni je znatelný pokles o 17,65 % voličů v porovnání s parlamentními volbami, který je v rámci Libereckého kraje ještě umocněn a strana zde ztrácí v průměru 18,33 %. Celkový zisk 13,00 % hlasů a zisk 7 mandátů je druhým nejhorším výsledkem v ČR a pouze v Jihlavském kraji získala ČSSD menší podporu 11,47 %. V jednotlivých

okresech jsou zisky ČSSD relativně obdobné a taktéž její poklesy v porovnání s předchozími FOE. Nejvýraznější propad sledujeme v okrese Liberec, kde byl rozdíl 20,76 % v neprospěch ČSSD.

Na úrovni obcí s rozšířenou působností není možné zaznamenat významnější odchylku. Ve všech sledovaných městech ČSSD ztratila výraznou část elektorátu. Nejvýraznější pokles sledujeme ve městě Frýdlant a to o celých 25,03 % voličů. Právě v tomto sídle ČSSD zaznamenala v parlamentních volbách 1998 významný úspěch a rozdíl je tedy markantnější.

Výsledky jasně deklarují, že voliči dali najevo svou nespokojenost s vládou, kterou v tomto období představovala ČSSD a v souladu s předpoklady teorie voleb druhého řádu vnímali krajské volby jako referendum, kde bylo možné jejich nespokojenost prezentovat.

Volební zisk KSČM

Tabulka 4: Volební zisk KSČM ve volbách do Poslanecké sněmovny 1998 a v krajských volbách 2000 (v %)

Volební zisk KSČM			
ČR/Kraj/ Obce ORP	PS 1998 (%)	Krajské volby 2000 (%)	Rozdíl (%)
ČR	11,03	21,14	+ 10,11
Liberecký kraj	8,98	16,29	+ 7,31
Okres Liberec	8,51	15,73	+ 7,22
Okres Jablonec na Nisou	7,79	14,49	+ 6,7
Okres Semily	7,92	13,23	+ 5,31
Okres Česká Lípa	11,72	22,81	+ 11,09
Česká Lípa	9,60	18,46	+ 8,86
Nový Bor	7,13	13,34	+ 6,21
Jablonec nad Nisou	7,10	13,62	+ 6,52
Tanvald	9,82	18,87	+ 9,05
Železný Brod	6,65	11,47	+ 4,82
Frýdlant	10,08	17,67	+ 7,59
Liberec	7,15	13,58	+ 6,43
Jilemnice	6,94	12,94	+ 6,00
Semily	9,70	17,13	+ 7,43
Turnov	6,94	8,93	+ 1,99

Zdroj www.volby.cz – zpracoval autor

KSČM v žádných krajských volbách nebylo možné označit za stranu vládní nebo tiše vládu podporující. Jedná se o stabilní opoziční stranu, která má dle teorie sekundárních voleb v SEO posilovat na úkor stran vládnoucích a pokud se volby konají uprostřed volebního cyklu, tak má být tento efekt nejsilnější.

První krajské volby byly pro KSČM úspěšné. V celorepublikovém srovnání se umístila na třetím místě za Čtyřkoalicí se ziskem 21,14 %. Jednalo se o výrazné posílení o více než 10 % v porovnání s předchozími FOE. Předpoklad vyšších volebních zisků je na úrovni všech krajů bez výjimky potvrzen, ale v rámci Libereckého kraje s nejmenší silou. KSČM posiluje o 7,31 % a volební zisk 16,29 % je nejhorším národním výsledkem. KSČM pro následující čtyři roky získává ve vedení kraje devět křesel.

Okresy taktéž zaznamenaly bez výjimky posílení pozice KSČM, okres Česká Lípa ukazuje zlepšení o více než 10 %. Ve sledovaných obcích KSČM získává nejvíce hlasů ve městě Tanvald, kde je zároveň největší kladný rozdíl mezi FOE a SOE tedy 9,05 %. Za anomálii lze označit výsledek v obci Turnov. KSČM zde sice získává 8,92 % hlasů, což znamená mírné posílení, ale v porovnání s ostatními výsledky v rámci kraje, je zisk nízký. Možným vysvětlením tohoto neúspěchu, v kontextu celého kraje, je kandidatura PhDr. Hany Maierové v čele kandidátky České strany národně sociální (ČSNS). Tento subjekt zaznamenal v rámci Libereckého kraje pouze 2,67 %, ale v městě Turnov s 14,28 % hlasů obsazuje třetí místo. Hana Maierová je od roku 1994 členkou rady města a od roku 2006 zastává funkci starostky Turnova. (Naši politici.cz) Její vliv na politický život v regionu je významný a dle institucionálně procedurální dimenze lze vyvodit závěr, že právě tato osobnost byla důvodem lokálního neúspěchu KSČM a bezprecedentního zisku ČSNS.

KSČM v Libereckém kraji posiluje dle předpokladu, ale již první krajské volby ukazují, že tento region má určitá specifika, která se promítají do volebních výsledků. Jedním z nich je i politická strana SOS.

Volební zisk SOS

Strana SOS je velmi specifickým subjektem, který byl založen v roce 1998 (Seznam politických stran a hnutí). FOE a SOE v tomto případě není možné porovnat, protože SOS se voleb do dolní komory parlamentu nikdy neúčastnila, ale i samostatné

výsledky za krajské volby 2000 jsou velmi zajímavé a vhodné k analýze. V rámci těchto voleb získala SOS pouze 0,53 % hlasů, ale její úspěch v Libereckém kraji byl zásadně odlišný. Na celkovém poměru hlasů se podílí ziskem 9,23 % a tedy i pěti přidělenými mandáty v radě kraje. Na úrovni okresů jsou volební výsledky značně nevyrovnané. V okrese Liberec SOS získala podporu 16,34 % hlasů, ale v okrese Česká Lípa pouze 2,46 %. Obdobné rozdíly lze identifikovat i na úrovni obcí. SOS v obci Semily vítězí a získává 28,67 % ovšem v obci Tanvald tatáž strana získává pouze 1,12 % hlasů. V absolutních číslech volilo SOS v Tanvaldu, kde je 5427 registrovaných voličů, pouze 18 občanů. Ve městě Semily je v seznamu 7191 registrovaných voličů a SOS volilo 718 voličů.

Tabulka 5: Volební zisk SOS ve volbách do Poslanecké sněmovny 1998 a v krajských volbách 2000 (v %)

Volební zisk SOS			
ČR/Kraj/ Obce ORP	PS 1998 (%)	Krajské volby 2000 (%)	Rozdíl (%)
ČR	X	0,53	x
Liberecký kraj	X	9,23	x
Okres Liberec	X	16,34	x
Okres Jablonec na Nisou	X	2,54	x
Okres Semily	X	8,98	x
Okres Česká Lípa	X	2,46	x
Česká Lípa	X	1,15	x
Nový Bor	X	2,53	x
Jablonec nad Nisou	X	2,44	x
Tanvald	X	1,12	x
Železný Brod	X	1,82	x
Frýdlant	X	22,63	x
Liberec	X	17,51	x
Jilemnice	X	4,56	x
Semily	X	28,67	x
Turnov	X	5,24	x

Zdroj www.volby.cz – zpracoval autor

SOS je subjektem, který v krajských volbách a krajské politice Libereckého kraje, bude hrát velmi důležitou roli a jeho preference budou procházet velmi razantním vývojem od vrcholu popularity v roce 2004, kdy strana získá v zastupitelstvu kraje sedm křesel, až po naprostou marginalizaci v roce 2012. Na straně SOS budeme sledovat význam lokálních osobností, které jí dokázaly po tři roky zajistit křesla v radě

kraje, ale jejich ztráta v podstatě znamenala vymazání SOS z politické mapy. Těmto osobnostem se věnuji v následujících kapitolách.

2.1.2. Zisky regionálních a malých subjektů

Tabulka 6: Volební zisk malých a regionálních stran ve volbách do Poslanecké sněmovny 1998 a v krajských volbách 2000 (v %)

Volební zisk všech subjektů, které neuspěli ve FOE			
ČR/Kraj/ Obce ORP	PS 1998 (%)	Krajské volby 2000 (%)	Rozdíl (%)
ČR	11,31	17,03	+ 5,72
Liberecký kraj	13,33	31,03	+ 17,70
Okres Liberec	13,38	38,59	+ 25,21
Okres Jablonec na Nisou	12,83	24,27	+ 11,44
Okres Semily	12,04	32,80	+ 20,76
Okres Česká Lípa	15,07	21,96	+ 6,89
Česká Lípa	14,45	26,09	+ 11,64
Nový Bor	13,90	16,25	+ 2,35
Jablonec nad Nisou	11,69	20,73	+ 9,04
Tanvald	14,84	18,01	+ 3,17
Železný Brod	12,93	42,57	+ 29,64
Frýdlant	15,87	36,65	+ 20,70
Liberec	11,71	38,52	+ 26,81
Jilemnice	11,22	32,52	+ 21,30
Semily	14,27	44,12	+ 29,85
Turnov	9,07	37,39	+ 28,32

Zdroj www.volby.cz – zpracoval autor

Výše uvedená tabulka blíže přibližuje předpoklad, že v rámci SOE mají větší zisky strany malé, regionální, radikální, tedy v souhrnu možné alternativy velkým stranám. Je využita metodika, kdy byly sečteny souhrnné výsledky neúspěšných subjektů do parlamentních voleb (konkrétně těch stran, které nepřekročili 5% uzavírací klauzuli) a následně pro krajské volby souhrnné zisky všech kandidujících neparlamentních subjektů.

V celorepublikovém srovnání je možné identifikovat nárůst podpory malých politických stran v průměru o 5,72 %, což není výrazným nárůstem, ale stanovený předpoklad teorie voleb druhého řádu, tedy vyšší zisky malých, regionálních subjektů v rámci SOE, je potvrzen. Zajímavější výsledky lze nalézt na úrovni Libereckého kraje, který opět potvrzuje svou specifčnost. Neparlamentní subjekty získávají více než 30 % všech hlasů a celkový zaznamenaný nárůst je 17,70 %. V regionu neparlamentní

subjekty získávají téměř třetinu všech hlasů a tento fenomén budeme sledovat i v následujících letech.

Jednotlivé okresy i sledované obce vykazují významné rozdíly jednak v zisku malých stran v rámci SOE, tak i rozdílu FOE a SOE. Ve městě Nový Bor získávají neparlamentní subjekty pouze 16,25 %, což je mírně pod celostátním průměrem, ale v Libereckém kraji se jedná (společně s obcí Tanvald) o významnou odchylku od jinak vysokého průměru. Na opačném výsledkovém pólu se nachází město Železný Brod.

V tomto městě získávají neparlamentní strany 42,57 % všech hlasů a to hlavně díky úspěchu Demokratické regionální strany (DRS), která uspěje s 31,09 %. Výsledek je vhodné komparovat s obcí Tanvald, která se nachází pouze 17 km severně a spadá do stejného okresu Jablonec nad Nisou. V Tanvaldu ovšem malé strany získávají pouze 18,01 % hlasů, což je druhý nejhorší výsledek ze sledovaných obcí s rozšířenou působností. Kandidátka DRS, ale oproti městu Železný Brod, v Tanvaldu získává pouze 2,06 % hlasů.

Důvody tohoto zásadního nepoměru lze nalézt přímo na kandidátních listinách. Pro město Železný Brod dokázala strana DRS voličům nabídnout lokálně známější a výraznější osobnosti v čele s Mgr. Václavem Horáčkem, který byl starostou města od roku 1994 až do roku 2010, kdy byl zvolen do Poslanecké sněmovny ČR jako člen SLK na kandidátce TOP 09. Václav Horáček byl zakládajícím a významným členem SLK, kterou v roce 2011 opouští a stává se členem TOP 09. (Naši politici.cz) V Železném Brodu Horáček získává 465 přednostních hlasů, ale v obci Tanvald pouze 5 (ale i přesto je takto nízký výsledek nejlepším na celé kandidátce DRS).

Předpoklad vyššího volebního zisku malých či regionálních stran je dle zjištěných údajů potvrzen. Při rozboru výsledků je možné identifikovat významný vliv regionálních osobností, jejichž absence má výrazný dopad na výsledný volební výsledek. Což platí pro velké i malé strany, jak dále dokládám na konkrétních případech.

2.1.3. Neplatné hlasy

Tabulka 7: Podíl neplatných hlasů ve volbách do Poslanecké sněmovny 1998 a v krajských volbách 2000 (v %)

Podíl neplatných hlasů			
ČR/Kraj/ Obce ORP	PS 1998 (%)	Krajské volby 2000 (%)	Rozdíl (%)
ČR	0,42	2,39	+ 1,97
Liberecký kraj	0,35	2,44	+ 2,09
Okres Liberec	0,42	0,75	+ 0,33
Okres Jablonec nad Nisou	0,34	5,18	+ 4,84
Okres Semily	0,38	4,09	+ 3,71
Okres Česká Lípa	0,27	0,82	+ 0,55
Česká Lípa	0,34	0,60	+ 0,26
Nový Bor	0,24	0,63	+ 0,39
Jablonec nad Nisou	0,27	5,32	+ 5,05
Tanvald	0,33	5,73	+ 5,40
Železný Brod	0,26	2,24	+ 1,98
Frýdlant	0,26	0,94	+ 0,68
Liberec	0,40	0,70	+ 0,30
Jilemnice	0,29	5,74	+ 5,45
Semily	0,41	4,12	+ 3,71
Turnov	0,41	3,10	+ 2,69

Zdroj www.volby.cz – zpracoval autor

Krajské volby 2000 dle předpokladů zaznamenaly o necelá dvě procenta vyšší podíl neplatných hlasů, než byl v předchozích volbách do poslanecké sněmovny. Liberecký kraj s průměrem 2,44 % neplatných hlasů nijak nevybočuje z republikového průměru. Významnější rozdíly jsou ale patrné na úrovni okresů. V Libereckém okrese není nárůst počtu neplatných hlasů nijak dramatický a rozdíl je pouhá 0,33 %. Což je téměř zanedbatelný údaj v porovnání s okresem Jablonec nad Nisou, kde byl podíl neplatných hlasů 5,18 %, tedy nárůst o 4,84 % oproti předchozím FOE.

Sledované obce s rozšířenou působností nabízí ještě výraznější odchylky. V obcích Tanvald či Jilemnice sledují razantní nárůst počtu neplatných hlasů o 5,40 % a 5,45 %, ale město Česká Lípa zaznamenalo nárůst pouze o 0,26%. Lze tedy identifikovat obce, kde je podíl neplatných hlasů až sedmkrát větší v porovnání s FOE a taktéž obec, kde nedosáhl ani dvojnásobku.

Teoretický předpoklad, že v SOE budeme svědky nárůstu počtu neplatných hlasů, se potvrdil. Významné odchylky ovšem nastolují otázku, zda nebyla opomenuta další intervenující proměnná.

Pokud bych zvýšený podíl neplatných hlasů přisuzoval pouze odlišnému systémovému nastavení voleb, tak by podíl neplatných hlasů dosahoval rovnoměrnějšího rozložení bez sledovaných anomálií. Nesmí být opomenut fakt, že systém voleb do krajských zastupitelstev je velmi podobný volbě do dolní komory parlamentu a z tohoto pohledu se FOE a tyto SOE příliš neliší.

Proměnnou, kterou je nutné neopomenout, je vliv souběhu krajských voleb a voleb senátních. V roce 2000 souběžně s krajskými volbami probíhají volby v senátním obvodu číslo 35. tedy Jablonec nad Nisou. Tato dualita způsobuje vyšší podíl neplatných hlasů v okresech Jablonec nad Nisou a Semily, což je přisuzováno hlavně možné záměně obálek či jiným obdobným chybám, kterých se může volič dopustit. Pomocí souběhu voleb můžeme vysvětlit určité krajní hodnoty, kterých jsme svědky ve všech sledovaných krajských volbách, ale zároveň je nutné zhodnotit celkový vliv na podíl neplatných hlasů v rámci celého kraje.⁶

Obrázek 01: Mapa senátních obvodů - sever ČR

Zdroj: <http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=396>

---

⁶ Více o souběhu komunálních voleb a senátních voleb na úrovni celé ČR viz. European Electoral Studies, Vol. 4 2009 autorů Havlíka a Hoskovce (Havlík, Hoskovec : 2009)

Liberecký kraj je rozdělen do tří senátních obvodů viz. Obrázek 1. Senátního obvodu číslo 34 – Liberec, obvodu číslo 35 – Jablonec nad Nisou a obvodu číslo 36 – Česká Lípa. Porovnáme-li jejich rozlohu, tak je liberecký obvod nejmenší s 649 km², následován jabloneckým s 923 km² a největším českolipským s 1403 km². Pouze dle rozlohy senátních obvodů, bez sledování dalších charakteristik, lze předpokládat, že krajské volby probíhající souběžně se senátními volbami v obvodu číslo 36 budou vykazovat největší procento neplatných hlasů, protože tento senátní obvod překrývá poměrně největší část Libereckého kraje.

Významně rozdílná rozloha jednotlivých obvodů ovšem nehraje žádnou roli, což je způsobeno rovnoměrným rozložením obyvatelstva. Dle údajů statistického úřadu, má obvod číslo 34 139 000 obyvatel, obvod číslo 35 138 000 obyvatel a největší obvod Česká Lípa 128 000 obyvatel (zaokrouhлено na tisíce nahoru). (Český statistický úřad)

V porovnání se všemi proběhlými krajskými volbami, dosahuje podíl neplatných hlasů v roce 2000 v Libereckém kraji druhé nejvyšší sledované úrovně. V Libereckém kraji sledují největší podíl neplatných hlasů v letech 2000 a 2012. Jedná se o krajské volby se souběhem se senátními volbami v obvodu Jablonec nad Nisou. Není to ovšem způsobeno specifiky tohoto senátního obvodu, ale významnými celostátními faktory, jejichž vliv byl v těchto letech výrazný.

2.1.4. Aplikace modelu Reinera Dinkela⁷

Aplikace modelu Reinera Dinkela na krajské volby v roce 2000 má určitá specifika. V první tabulce (Tabulka 8) jsem vycházel z předpokladu, že pouze ČSSD lze považovat za osamocenou vládní stranu. Pro výpočet EVS jsou využity pouze volební zisky ČSSD v rámci FOE, tedy voleb do Poslanecké sněmovny v letech 1998 a 2002. R představuje zisk ČSSD v krajských volbách 2000. RV je podílem těchto dvou hodnot, a protože vykazuje hodnoty velmi nízko pod úrovní 100, tak model poukazuje na výraznou volební ztrátu ČSSD.

---

⁷ Výpočet viz. Přílohy tabulka 1 a tabulka 2

Tabulka 8: Aplikace modelu Reiner Dinkela na krajské volby v Libereckém kraji 2000 - ČSSD

Na úrovni kraje – APLIKACE POUZE NA ČSSD			
	EVS – Očekávaný volební zisk	Krajské volby 2000 (reálný zisk)	RV – Relativní podíl hlasů
Liberecký kraj	29,19	13,00	44,54
Na úrovni okresů			
Okres Liberec	30,94	12,44	40,21
Okres Jablonec nad Nisou	27,48	14,29	52,00
Okres Semily	26,20	11,00	41,99
Okres Česká Lípa	31,41	14,87	47,34
Na úrovni obcí s rozšířenou působností			
Česká Lípa	32,75	14,35	43,82
Nový Bor	29,18	14,60	50,03
Jablonec nad Nisou	27,57	15,88	57,60
Tanvald	29,98	14,60	48,71
Železný Brod	25,53	8,13	31,85
Frýdlant	34,31	12,30	35,85
Liberec	30,15	11,84	39,27
Jilemnice	24,86	8,51	34,24
Semily	28,82	9,13	31,68
Turnov	26,37	10,70	40,58

Dle provedených výpočtů je potvrzen jak Dinkelův předpoklad, že vládní strana v komunálních volbách bude ztrácet voličskou podporu a zároveň vliv volebních cyklů v souvislosti s teorií druhořadých voleb. ČSSD dle relativního podílu hlasů silně oslabuje bez výraznější odchylky na úrovni okresů či obcí s rozšířenou působností.

Druhá tabulka (Tabulka 9) počítá s koaliční smlouvou a přistupuje tedy k ODS a ČSSD jako ke stranám koaličním. Výpočet EVS pracuje se součtem volebních zisků těchto dvou stran ve FOE. Hodnota R je součtem zisku ODS a ČSSD v krajských volbách 2000. RV je podílem R a EVS. Model opět potvrzuje výraznou ztrátu voličské podpory, která je sice mírně vyvážena lokálními úspěchy ODS, ale stále bez jakýchkoli pochyb deklaruje odklon voličů od těchto dvou stran.

Tabulka 9: Aplikace modelu Reiner Dinkela na krajské volby v Libereckém kraji 2000 – ČSSD a ODS

Na úrovni kraje – APLIKACE NA KOALIČNÍ SMLOUVU ODS A ČSSD			
	EVS – Očekávaný volební zisk	Krajské volby 2000 (R - reálný zisk)	RV – Relativní podíl hlasů
Liberecký kraj	57,83	37,81	65,38
Na úrovni okresů			
Okres Liberec	57,81	34,69	60,01
Okres Jablonec na Nisou	60,63	44,69	73,72
Okres Semily	55,20	32,27	58,47
Okres Česká Lípa	57,76	42,20	73,06
Na úrovni obcí s rozšířenou působností			
Česká Lípa	60,20	43,93	72,97
Nový Bor	62,48	52,75	84,43
Jablonec nad Nisou	62,49	47,83	76,54
Tanvald	57,92	48,01	82,90
Železný Brod	60,18	32,54	54,07
Frýdlant	60,87	34,39	56,50
Liberec	59,87	35,55	59,38
Jilemnice	54,26	27,95	51,52
Semily	56,62	26,23	46,33
Turnov	59,51	35,91	60,34

2.1.5. Tvorba koaliční vlády

Tabulka 10: Rozdělení mandátů dle výsledků krajských voleb v Libereckém kraji 2000

	Počet mandátů
ODS	13
ČSSD	7
Čtyřkoalice	8
KSCM	9
SOS	5
Nezávislí	3

Zdroj www.volby.cz – zpracoval autor

Vítězná koalice v roce 2000 je sestavena ze stran ODS, ČSSD a zástupců Čtyřkoalice. Primátorem byl zvolen Pavel Pavlík (ODS). Tato široká koalice přetrvala celé čtyři roky a byla počátkem trendu, který budeme sledovat v následujících letech – tedy spolupráce stran ODS a ČSSD na úrovni krajské vlády. V radě Libereckého kraje má ODS čtyři křesla, Čtyřkoalice tři křesla a ČSSD dvě křesla. (Oficiální stránky Libereckého kraje)

2.2. Krajské volby 2004

Tabulka 11: Volební účast při volbách do poslanecké sněmovny 2002 a krajských volbách 2004 (v %)

Volební účast			
ČR/Kraj/ Obce ORP	PS 2002 (%)	Krajské volby 2004 (%)	Rozdíl (%)
ČR	58,00	29,62	- 28,38
Liberecký kraj	55,83	30,83	- 25,00
Okres Liberec	55,54	31,87	- 23,67
Okres Jablonec na Nisou	56,18	31,54	- 24,64
Okres Semily	61,65	35,58	- 26,07
Okres Česká Lípa	51,75	25,22	- 26,53
Česká Lípa	48,78	23,77	- 25,01
Nový Bor	54,98	27,54	- 27,44
Jablonec nad Nisou	54,62	31,27	- 23,35
Tanvald	51,09	27,32	- 23,77
Železný Brod	59,41	36,28	- 23,13
Frýdlant	49,47	23,52	- 25,95
Liberec	56,28	34,79	- 21,49
Jilemnice	58,55	35,25	- 23,30
Semily	57,78	33,62	- 24,16
Turnov	60,71	36,48	- 24,23

Zdroj www.volby.cz – zpracoval autor

Volební účast v krajských volbách 2000 jsem označil za určité zklamání. Nízký zájem voličů o tyto SOE je potvrzen i v roce 2004. Průměrně přišlo k volebním urnám 29,62 % oprávněných voličů, což je výsledek o 4,02 % nižší než v předchozích volbách. Pozitivně by šel interpretovat rozdíl FOE a SOE, který klesl na 28,38 % a v následujících krajských volbách bude trend pokračovat. V těchto krajských volbách pravděpodobně dosáhla volební účast svého dna, a pokud bychom měli v budoucnu očekávat horší výsledek, než v nich byl dosažen, tak bude způsoben silnými kulturně sociálními vlivy a nikoliv strukturálním nastavením politického systému.

V Libereckém kraji je volební účast mírně nad celostátním průměrem. Nejnižší procento voličů volilo v okrese Česká Lípa, tedy 25,22 % a nejvyšší v okrese Semily 35,58 %, což je totožný výsledek s rokem 2000. Na úrovni obcí je sledovaný rozdíl mezi FOE a SOE velmi vyrovnaný. Odchytky od průměrné volební účasti ve FOE sledované obce vykazují i při SOE.

Předpoklad nižšího zájmu voličů o SOE je tedy potvrzen i dle údajů sledovaných v rámci libereckých krajských voleb v roce 2004. Souběh s krajskými volbami v rámci senátního obvodu číslo 34 Liberec nevykazuje žádný pozitivní či negativní vliv na volební účast.

2.2.1. Volební zisky významných subjektů

Volební zisk ODS

Tabulka 12: Volební zisk ODS ve volbách do Poslanecké sněmovny 2002 a v krajských volbách 2004 (v %)

Volební zisk ODS			
ČR/Kraj/ Obce ORP	PS 2002 (%)	Krajské volby 2004 (%)	Rozdíl (%)
ČR	24,47	36,35	+ 11,88
Liberecký kraj	27,40	36,05	+ 8,65
Okres Liberec	25,43	30,94	+ 5,51
Okres Jablonec na Nisou	32,36	43,08	+ 10,72
Okres Semily	27,15	32,35	+ 5,20
Okres Česká Lípa	26,28	42,45	+ 16,17
Česká Lípa	27,34	46,12	+ 18,76
Nový Bor	32,08	46,55	+ 14,52
Jablonec nad Nisou	33,45	44,08	+ 10,65
Tanvald	29,03	42,84	+ 13,77
Železný Brod	32,65	34,43	+ 1,75
Frýdlant	31,01	33,48	+ 2,49
Liberec	27,88	31,85	+ 3,92
Jilemnice	26,47	35,80	+ 9,33
Semily	26,69	27,57	+ 0,91
Turnov	30,62	33,74	+ 3,08

Zdroj www.volby.cz – zpracoval autor

Do krajských voleb 2004 vstupuje ODS z pozice opoziční strany a to již bez jakýchkoli problematických aspektů na národní úrovni jako byla koaliční smlouva. V Libereckém kraji obhájí vítězství, které uhájí se ziskem 36,05 % hlasů a zlepšením o 8,65 % v porovnání s FOE. Občanští demokraté v těchto krajských volbách drtivě vítězí a získávají 22 mandátů. Nejvyšší nárůst podpory zaznamenáváme v okrese Česká Lípa o 16,17 % hlasů a taktéž v obci Česká Lípa, kde je zároveň druhý nejvyšší zisk se ztrátou pouze 0,43 % na Nový Bor.

Úspěch ODS v okrese Česká Lípa lze přisoudit osobě Petra Skokana, kde získává 3264 přednostních hlasů (4250 v celém kraji). Petr Skokan není rodákem

z České Lípy, ale prožil zde v podstatě celý život. V roce 1992 vstoupil do ODS a v roce 1994 je za tuto stran zvolen do zastupitelstva města. V letech 1998 až 2005 zastává funkci starosty, na kterou ovšem rezignuje z důvodu nominace na post hejtmána Libereckého kraje, který zastává v období 2004 až 2008. Své členství v ODS ukončil v roce 2009 a stává se členem nové politické strany Věci Veřejné (VV). (Naši politici.cz)

Význam Petra Skokana jako lokální osobnosti ovšem v ostatních okresech razantně klesá. ODS ale nabídla na své kandidátce další výrazné osobnosti, pevně svázané s určitým regionem. V okrese Jablonec nad Nisou získává Petr Skokan pouze 310 přednostních hlasů, které můžeme spíše přisoudit jeho prvnímu místu na kandidátce (www.volby.cz). Dle přednostních hlasů můžeme na kandidátce ODS nalézt jiné osobnosti, které velkou měrou domohli k volebnímu zisku v tomto okrese. První z nich je RNDr. Jiří Čerovský, který získává 1778 přednostních hlasů. Jiří Čerovský je zastupitelem města Jablonec nad Nisou od roku 1990 a 12 let zastával funkci starosty (Volby Jablonec.cz, www.volby.cz). Na kandidátce ODS nenalezneme výraznější osobnost svázanou s Jabloneckým okresem.

Velmi zajímavou osobností je taktéž MUDr. Štěpán Gall. Řadový člen ODS, který byl do první oficiální politické funkce zvolen v roce 2006, kdy se stává členem rady města Jablonec nad Nisou. Voliči ho z 23 pozice dostávají až na celkové čtvrté místo kandidátky. V krajských volbách 2004 obdržel v okrese Jablonec nad Nisou 1147 přednostních hlasů. (www.volby.cz)

V Libereckém kraji vstupuje do krajských voleb ODS jako opoziční strana, ale zároveň jako strana koaliční v radě kraje. Spolupráce s ČSSD na úrovni krajské vlády, ale v tomto roce neměla dopad na volební výsledky nebo byl efekt tak slabý a není ho možné identifikovat. Vysoké zisky bez výjimky potvrzují zkoumaný předpoklad vyšších preferencí opozičních stran v rámci SOE a zároveň je jasně viditelné, že ODS profituje z kandidátky, která nabízí lokální osobnosti pro každý z okresů či přímo pro jednotlivé významné obce.

Volební zisk ČSSD

Tabulka 13: Volební zisk ČSSD ve volbách do Poslanecké sněmovny 2002 a v krajských volbách 2004 (v %)

Volební zisk ČSSD			
ČR/Kraj/ Obce ORP	PS 2002 (%)	Krajské volby 2004 (%)	Rozdíl (%)
ČR	30,02	14,03	- 15,99
Liberecký kraj	27,05	10,80	- 16,25
Okres Liberec	28,67	11,04	- 17,63
Okres Jablonec na Nisou	25,56	10,17	- 15,39
Okres Semily	24,71	8,87	- 15,84
Okres Česká Lípa	27,78	13,01	- 14,77
Česká Lípa	29,87	12,26	- 17,61
Nový Bor	27,27	13,38	- 13,89
Jablonec nad Nisou	26,64	11,33	- 15,31
Tanvald	26,53	13,24	- 13,29
Železný Brod	23,23	5,12	- 18,11
Frýdlant	31,01	11,11	- 19,90
Liberec	28,84	10,90	- 17,94
Jilemnice	22,33	5,72	- 16,61
Semily	27,82	9,88	- 17,94
Turnov	25,40	7,29	- 18,11

Zdroj www.volby.cz – zpracoval autor

ČSSD se v krajských volbách 2004 musí vypořádat s razantním poklesek elektorátu napříč všemi kraji. Vůči vládní koalici ČSSD – Křesťanské a demokratická unie – Československá strana lidová (KDU-ČSL) – Unie svobody - Demokratická unie (US-DEU) voliči vyjadřují jasný nesouhlasný postoj, což níže potvrzuje model Reinera Dinkela. Průměrně ČSSD ztrácí 15,99 % hlasů oproti předchozím FOE. V Libereckém kraji se ziskem 10,80 % obsazuje čtvrté místo a jedná se o nejnižší volební zisk v celé ČR. ČSSD pro následující čtyři roky získává šest křesel.

Na úrovni okresů ČSSD ztrácí nejvíce v okrese Liberec o 17,63 % a absolutně nejnižší zisk hlasů sledujeme v okrese Semily a to 8,87 %. V obcích s rozšířenou působností ČSSD zaznamenává nejmenší rozdíl mezi FOE a SOE ve městě Tanvald, kde má zároveň nejvyšší zisk 13,24 %. Téměř dvacetiprocentní ztrátu sledujeme v obci Frýdlant. V obci Jilemnice ČSSD získává pouze 5,72 % hlasů a potvrzuje lokální nízké zisky z FOE.

Předpoklad, že ČSSD bude jako vládní strana ztrácet podporu v rámci SOE, je potvrzen i v rámci krajských voleb 2004.

Volební zisk KSČM

Tabulka 14: Volební zisk KSČM ve volbách do Poslanecké sněmovny 2002 a v krajských volbách 2004 (v %)

Volební zisk KSČM			
ČR/Kraj/ Obce ORP	PS 2002 (%)	Krajské volby 2004 (%)	Rozdíl (%)
ČR	18,51	19,68	+ 1,17
Liberecký kraj	17,17	15,93	- 1,24
Okres Liberec	16,85	14,55	- 2,30
Okres Jablonec nad Nisou	15,21	15,26	+ 0,05
Okres Semily	13,86	13,38	- 0,48
Okres Česká Lípa	22,37	22,13	- 0,24
Česká Lípa	19,22	18,90	- 0,32
Nový Bor	15,53	15,20	- 0,33
Jablonec nad Nisou	13,71	14,62	+ 0,91
Tanvald	19,48	19,80	+ 0,32
Železný Brod	13,54	12,23	- 1,31
Frýdlant	18,23	16,41	- 1,82
Liberec	14,14	12,93	- 1,21
Jilemnice	12,77	12,44	- 0,33
Semily	16,47	16,90	+ 0,43
Turnov	12,16	9,54	-2,62

Zdroj www.volby.cz – zpracoval autor

V průměru KSČM v těchto krajských volbách posiluje o 1,17 %. V porovnání s rokem 2004 se jedná o relativně slabé posílení v poměru k FOE, kde KSČM zaznamenala podstatně vyšší zisk než v roce 1998. V Libereckém kraji KSČM mírně oslabuje a zisk 15,93 % je druhým nejhorším výsledkem těsně za Zlínským krajem s 15,45 %. Ve sledovaných okresech KSČM oslabuje s výjimkou Jablonce nad Nisou, kde jsme svědky velmi mírného posílení o 0,05 % hlasů, což potvrzují i výsledky v obou sledovaných obcích s rozšířenou působností, které se v tomto okrese nachází – tedy Jablonec nad Nisou a Tanvald.

Nejmenší podporu KSČM opět získává v obci Turnov, ale již nikoliv primárně kvůli kandidátce ČSNS, nýbrž úspěchu SOS a dalších malých subjektů. V Turnově značně ztrácí i ČSSD. Velmi zajímavou je kandidátka US-DEU, která získává 7,73 % hlasů. V krajských volbách 2004 tato vládní strana získala na úrovni libereckého kraje

pouze 2,41 % a výsledek v Turnově je velmi nadprůměrný. Na této konkrétní kandidátce lze velmi názorně prezentovat vliv výrazných lokálních osobností přesně dle institucionálně procedurální dimenze.

US-DEU má na své kandidátce dvě výrazné lokální osobnosti. První se ziskem 202 přednostních hlasů (což je více než 60% podíl všech hlasů, které US-DEU v tomto městě obdržela) je RNDr. Otto Jarolímek CSc. Rodák z Turnova, který v roce 1993 spoluzakládá Konzervativní stranu (KONZ), ale především je od roku 1997 zastupitelem s výraznou angažovaností v lokálních sportovních spolcích a Sokolu (Oficiální webové stránky Konzervativní strany, www.volby.cz). Druhou osobností, která dokázala US-DEU zajistit relativně dobrý výsledek, byl MUDr. Dobroslav Berndt, který je dlouholetým primářem chirurgie v Panochově nemocnici Turnov (Oficiální webové stránky nemocnice Turnov). Ten získal 196 přednostních hlasů (také více než 60% podílu všech hlasů). (www.volby.cz)

V případě KSČM není v Libereckém kraji potvrzen předpoklad teorie voleb druhého řádu, tedy posílení opozičních stran. Pokud ovšem budu analyzovat ODS a KSČM jako jeden celek, tak opozice i v tomto kraji velmi výrazně posiluje. KSČM získala pro následující čtyři roky 10 mandátů. (www.volby.cz)

Volební zisk SOS

Pro SOS je rok 2004 politickým vrcholem, na který již bude velmi těžko navazovat. V Libereckém kraji posiluje a získává 12,62 % hlasů a připadá jí tedy sedm mandátů. SOS dokázala kandidátku sestavit i v dalších dvou krajích, ale bez většího úspěchu. Na celkovém poměru hlasů v těchto krajských volbách se podílí 0,79 %. V Libereckém kraji je stále velmi viditelný nepoměr podpory této politické strany a to jak na úrovni jednotlivých okresů, tak i obcí s rozšířenou působností. Nejlepšího výsledku SOS opět dosahuje v Libereckém okrese a nejmenší podporu získává v České Lípě.

V okrese Semily jsme svědky opravdu zásadních rozdílů ve sledovaných obcích. V Jilemnici SOS dosahuje zanedbatelného zisku 2,07 % hlasů, v absolutních číslech 33 voličů. Jedním z hlavních důvodů byla neatraktivní nabídka na kandidátní listině. SOS nedokázala představit osobnost působící na politický či kulturní život okresu jako celku a pro tuto jednotlivou, byť významnou obec, nenabídla ani osobnost čistě lokální.

Tabulka 15: Volební zisk SOS ve volbách do Poslanecké sněmovny 2002 a v krajských volbách 2004 (v %)

Volební zisk SOS			
ČR/Kraj/ Obce ORP	PS 2002 (%)	Krajské volby 2004 (%)	Rozdíl (%)
ČR	x	0,79	x
Liberecký kraj	x	12,62	x
Okres Liberec	x	19,32	x
Okres Jablonec na Nisou	x	6,71	x
Okres Semily	x	13,71	x
Okres Česká Lípa	x	4,55	x
Česká Lípa	x	3,93	x
Nový Bor	x	4,63	x
Jablonec nad Nisou	x	6,80	x
Tanvald	x	4,05	x
Železný Brod	x	3,50	x
Frýdlant	x	23,49	x
Liberec	x	19,13	x
Jilemnice	x	2,07	x
Semily	x	29,02	x
Turnov	x	22,03	x

Zdroj www.volby.cz – zpracoval autor

Pro porovnání nahlédneme na výsledky v obci Turnov. Zde SOS získává silnou podporu 22,03 % hlasů. V minulých krajských volbách zde ovšem byla podpora výrazně nižší na úrovni 5,24 % (tedy srovnatelná s městem Jilemnice). V následujících volbách ovšem na kandidátce SOS nalezneme osobnost působící na místní politický a společenský život. Jedná se o Mgr. Martinu Pokornou, která zde získává 655 přednostních hlasů. Martina Pokorná je turnovskou rodačkou, která v letech 1998 až 2003 působila v US-DEU, následující tři roky spolupracuje se SOS a v roce 2006 vstupuje do Strany zelených (SZ). Do života v regionu se Martina Pokorná zapisuje významně jako koordinátorka občanského sdružení S.O.S. Český ráj, bojující primárně proti výstavbě komunikace R35 (Naši politici.cz). S absolutním počtem 1766 přednostních hlasů se v těchto volbách dostává na druhé místo kandidátky. (www.volby.cz)

Straně SOS se podařilo nalézt výraznou osobnost taktéž v postavě lídra kandidátky Ing. Petra Pávka. Ten kandidátku vedl i v roce 2000 a výrazně straně dopomohl k volebnímu úspěchu hlavně v okrese Liberec. V celkovém součtu získává

druhý nejvyšší počet přednostních hlasů ze všech kandidátů napříč úspěšnými i neúspěšnými stranami. Zisk 4495 přednostních hlasů jej zařadil velmi těsně za Petra Skokana z ODS. (www.volby.cz)

2.2.2. Zisky regionálních a malých subjektů

Tabulka 16: Volební zisk malých a regionálních stran ve volbách do Poslanecké sněmovny 2002 a v krajských volbách 2004 (v %)

Volební zisk všech subjektů, které neuspěli ve FOE			
ČR/Kraj/ Obce ORP	PS 2002 (%)	Krajské volby 2004 (%)	Rozdíl (%)
ČR	12,42	17,83	+ 5,41
Liberecký kraj	15,02	30,42	+ 15,40
Okres Liberec	15,41	39,82	+ 24,41
Okres Jablonec na Nisou	13,50	24,01	+ 10,51
Okres Semily	16,21	32,20	+ 15,99
Okres Česká Lípa	14,77	17,59	+ 2,82
Česká Lípa	13,60	18,06	+ 4,46
Nový Bor	14,85	17,82	+ 2,97
Jablonec nad Nisou	11,92	22,23	+ 10,31
Tanvald	14,31	15,69	+ 1,38
Železný Brod	14,39	39,32	+ 24,93
Frýdlant	18,81	35,60	+ 16,79
Liberec	13,54	40,14	+ 26,60
Jilemnice	20,67	31,43	+ 10,76
Semily	16,16	40,69	+ 24,53
Turnov	11,21	38,52	+ 27,31

Zdroj www.volby.cz – zpracoval autor

Budu-li porovnávat krajské volby 2000 a 2004, tak z hlediska zisku malých stran nedochází k významnější změně. Na úrovni všech krajů získávají neparlamentní subjekty 17,83 % hlasů a rozdíl FOE a SOE je na úrovni 5,41 %. V komparaci s rokem 2000 nesledujeme výraznější odchylky. To lze říci také o Libereckém kraji, který opět potvrdil vysoký zisk sledovaných malých politických stran a hnutí. Celkový zisk 30,42 % je velmi vysoko nad celostátním průměrem.

Na úrovni okresů sledují výrazně nevyrovnané zisky malých subjektů. Neparlamentní strany dosahují nejlepšího úspěchu v Libereckém okrese následovaném okresem Semily a to převážně kvůli úspěchu SOS. V okrese Jablonec nad Nisou ovšem SOS v pozici nejlepší malé strany předstihuje SNK sdružení nezávislých (koalice Evropských demokratů a nezávislých kandidátů) se ziskem 7,18 % hlasů. Lokální

úspěch přisuzují opět osobě Mgr. Václava Horáčka, v přechodných volbách kandidujícího za DRS a nyní za SNK. Není tedy náhodou, že SNK sdružení nezávislých získává v těchto krajských volbách v obci Turnov 29,95 % hlasů a Horáček 438 přednostních hlasů. (www.volby.cz)

V okrese Česká Lípa zaznamenáváme nejmenší rozdíl mezi ziskem malých stran ve FOE a SOE. Nárůst pouze o 2,82 % znamená lokální neúspěch, který lze přisoudit dominanci ODS v tomto okrese. Proti výrazné osobnosti Petra Skokana nedokázaly malé strany postavit obdobně výrazného kandidáta.

Rok 2004 potvrzuje předpoklad a malé strany posilují v porovnání s FOE. V rámci Libereckého kraje opět sledujeme výrazné zisky regionálních a neparlamentních subjektů, které hypotézu Schmitta a Reifa potvrzují výrazně silněji, než republikový průměr.

2.2.3. Neplatné hlasy

Tabulka 17: Podíl neplatných hlasů ve volbách do Poslanecké sněmovny 2002 a v krajských volbách 2004 (v %)

Podíl neplatných hlasů			
ČR/Kraj/ Obce ORP	PS 2002 (%)	Krajské volby 2004 (%)	Rozdíl (%)
ČR	0,44	1,97	+ 1,53
Liberecký kraj	0,48	1,52	+ 1,04
Okres Liberec	0,42	2,94	+ 2,52
Okres Jablonec na Nisou	0,48	0,63	+ 0,15
Okres Semily	0,56	0,76	+ 0,20
Okres Česká Lípa	0,53	0,49	- 0,04
Česká Lípa	0,42	0,42	0
Nový Bor	0,37	0,55	+ 0,18
Jablonec nad Nisou	0,46	0,70	+ 0,24
Tanvald	0,40	0,60	+ 0,20
Železný Brod	0,64	0,85	+ 0,21
Frýdlant	0,38	3,11	+ 2,73
Liberec	0,35	2,90	+ 2,55
Jilemnice	0,45	0,44	- 0,01
Semily	0,53	0,74	+ 0,21
Turnov	0,26	0,64	+ 0,38

Zdroj www.volby.cz – zpracoval autor

V roce 2004 jsem svědkem poklesu celostátního průměru počtu neplatných hlasů v porovnání s rokem 2000. Snížení je potvrzeno i v Libereckém kraji, kde mohou sledovat několik zajímavých fenoménů. V porovnání s rokem 2000 je podíl neplatných hlasů mnohem více vyrovnaný. Již se neobjevují extrémy na úrovni sledovaných okresů a obcí. Předpoklad zvýšení počtu neplatných hlasů již není potvrzen absolutně. V okrese Česká Lípa zjišťujeme snížení počtu neplatných hlasů o 0,04 %. Obce s rozšířenou působností také vykazují obdobný fenomén. Ve městě Jilemnice se podíl neplatných hlasů snížil o 0,01 %.

Pro Liberecký kraj je předpoklad vyššího podílu neplatných hlasů potvrzen, ale s odchylkou na úrovni okresu Česká Lípa a několika obcí. Snížení podílu přisuzují seznámení voličů s volebním systémem a stabilizací politické scény. Vliv souběhu krajských a senátních voleb (nyní probíhajících v senátním obvodu číslo 34 Liberec) na zvýšení podílu neplatných hlasů je opět potvrzen, ale s menší silou než v roce 2004.

2.2.4. Aplikace modelu Reinera Dinkela⁸

V případě aplikace modelu Reinera Dinkela je potvrzen předpoklad poklesu zisku stran vládní koalice (Tabulka 18). Hodnoty EVS byly získány na základě výsledků koaličních stran ve FOE. R představuje součet zisků těchto stran v krajských volbách 2004. RV je podílem R a EVS.

ČSSD, KDU-ČSL a US-DEU velmi výrazně ztrácí jak na úrovni celého kraje, kdy je relativní podíl hlasů 47,27. Ve sledovaných okresech koaliční strany nejvíce ztrácí v Libereckém okrese (45,29), nejméně v okrese Semily (56,54), ale i zde se jedná o výrazný pokles v porovnání s očekávaným volebním ziskem. Na úrovni obcí s rozšířenou působností sledujeme nejnižší RV ve městě Semily (38,86) a nejvyšší v obci Tanvald.

---

⁸ Výpočet viz. Přílohy tabulka 3

Tabulka 18: Aplikace modelu Reinera Dinkela na krajské volby v Libereckém kraji 2004 – ČSSD a KDU-ČSL a US-DEU

Na úrovni kraje – APLIKACE NA KOALICI ČSSD + KDU-ČSL + US-DEU			
	EVS – Očekávaný volební zisk	Krajské volby 2004 (reálný zisk)	RV – Relativní podíl hlasů
Liberecký kraj	37,09	17,53	47,27
Na úrovni okresů			
Okres Liberec	33,12	15,00	45,29
Okres Jablonec na Nisou	35,21	17,55	49,85
Okres Semily	38,89	21,99	56,54
Okres Česká Lípa	35,61	17,84	50,11
Na úrovni obcí s rozšířenou působností			
Česká Lípa	37,98	16,88	44,45
Nový Bor	35,02	20,39	58,22
Jablonec nad Nisou	34,33	18,97	55,26
Tanvald	36,60	21,57	58,94
Železný Brod	34,62	13,93	40,24
Frýdlant	39,36	14,45	36,71
Liberec	38,58	15,02	38,93
Jilemnice	37,05	20,26	54,69
Semily	38,06	14,79	38,86
Turnov	38,88	18,14	46,66

2.2.5. Tvorba koaliční vlády

Tabulka 19: Rozdělení mandátů dle výsledků krajských voleb v Libereckém kraji 2004

	Počet mandátů
ODS	22
KSČM	10
SOS	7
ČSSD	6

V následujících čtyřech letech je v rámci Libereckého kraje ustavena koalice ODS a ČSSD. Hejtnanem je jmenován leader kandidátky ODS Petr Skokan. V radě ODS získává 6 křesel a zbývající 3 připadají ČSSD.

2.3. Krajské volby 2008

Tabulka 20: Volební účast při volbách do poslanecké sněmovny 2006 a krajských volbách 2008 (v %)

Volební účast			
ČR/Kraj/ Obce ORP	PS 2006 (%)	Krajské volby 2008 (%)	Rozdíl (%)
ČR	64,47	40,30	- 24,17
Liberecký kraj	62,35	38,08	- 24,27
Okres Liberec	62,23	39,54	- 22,69
Okres Jablonec na Nisou	63,28	37,14	- 26,14
Okres Semily	68,45	42,12	- 26,33
Okres Česká Lípa	57,40	33,56	- 23,84
Česká Lípa	55,20	32,43	- 22,77
Nový Bor	62,98	37,86	- 25,12
Jablonec nad Nisou	62,70	35,61	- 27,09
Tanvald	55,05	33,83	- 21,22
Železný Brod	67,42	41,86	- 25,56
Frýdlant	57,52	33,19	- 24,33
Liberec	64,05	41,45	- 22,60
Jilemnice	68,14	39,96	- 28,18
Semily	64,12	42,64	- 21,48
Turnov	68,34	40,29	- 28,05

Zdroj www.volby.cz – zpracoval autor

V pořadí třetí krajské volby zaznamenaly zvýšení volební účasti. Na úrovni všech krajů byla průměrná volební účast 40,30 % což je nárůst o více než 10 %. Pokračuje trend snižování rozdílu volební účasti ve FOE a SOE, který je na celostátní úrovni 24,17 % hlasů. Nejvyšší volební účast byla zaznamenána v okrese Semily a nejnižší v okrese Česká Lípa, jako v předchozích dvou krajských volbách. Volební účast v okrese Česká Lípa nebyla pravděpodobně ovlivněna ani souběžně probíhajícími senátními volbami v obvodu číslo 36 – Česká Lípa. Tento okres vykazuje nízkou volební účast ve všech sledovaných FOE a taktéž SEO. Ve sledovaných obcích nejvyšší volební účast sledujeme ve městě Semily 42,64 % a zároveň druhý nejnižší rozdíl v porovnání s FOE (www.volby.cz). V této obci je jasně patrný úspěch politického hnutí SLK. Atraktivní kandidátka s naprosto dominujícím Mgr. Janem Farským přilákala k volebním urnám rekordní počet voličů.

I přes zvýšení volební účasti je předpoklad poklesu voličů oproti FOE potvrzen bez výjimky.

2.3.1. Volební zisky významných subjektů

Volební zisk ODS

Tabulka 21: Volební zisk ODS ve volbách do Poslanecké sněmovny 2006 a v krajských volbách 2008 (v %)

Volební zisk ODS			
ČR/Kraj/ Obce ORP	PS 2006 (%)	Krajské volby 2008 (%)	Rozdíl (%)
ČR	35,38	23,57	- 11,81
Liberecký kraj	38,81	22,50	- 16,31
Okres Liberec	27,45	20,03	- 7,42
Okres Jablonec na Nisou	43,95	27,33	- 16,62
Okres Semily	38,85	24,44	- 14,41
Okres Česká Lípa	36,25	20,71	- 15,54
Česká Lípa	36,20	20,80	- 15,40
Nový Bor	43,42	20,93	- 22,49
Jablonec nad Nisou	44,75	28,74	- 16,01
Tanvald	37,03	24,41	- 12,62
Železný Brod	45,41	19,91	- 25,50
Frýdlant	32,38	19,04	- 13,34
Liberec	40,44	20,94	- 19,50
Jilemnice	39,77	30,28	- 9,49
Semily	36,23	14,07	- 22,16
Turnov	43,68	30,29	- 13,39

Zdroj www.volby.cz – zpracoval autor

Do těchto krajských voleb vstupuje ODS z pozice vládní strany a zároveň vůdčí síly v rámci krajské koaliční vlády. V kraji ODS ztrácí 16,31 % v porovnání s volbami do poslanecké sněmovny a 8,33 % v porovnání s předchozími krajskými volbami. Nejmenší rozdíl oproti FOE je zaznamenán v Libereckém kraji, což je ovšem způsobeno hlavně malým ziskem z voleb do poslanecké sněmovny 2006.

Nejlepšího výsledku ODS dosahuje v obci Turnov. Při rozboru výsledků lze identifikovat tři kandidáty, kteří ODS zajistili tento výsledek. Personalizace je zde velmi dobře patrná u tří kandidátů na 8., 36. a 40. místě. Na osmém místě kandidátky se nachází Ing. Tomáš Sláma, člen zastupitelstva města Turnov od roku 1998 a ředitel nemocnice Turnov (Oficiální stránky města Turnov). Tomáš Sláma získává 396 přednostních hlasů, což představuje 27,88 % hlasů, které ODS v Turnově získává. Relativního volebního úspěchu ovšem ODS v tomto městě nedosáhla pouze díky osobě Tomáše Slámy. Výsledku, který by neměl zůstat opomenut, dosáhli i Aleš Hozdecký a

Mgr. Otakar Špetlík, kteří se nacházeli na mnohem méně významných pozicích na kandidátce.

Aleš Hozdecký byl od roku 2006 do roku 2010 členem zastupitelstva města a zároveň místostarostou Turnova. Velmi výrazně je angažován v oblasti cestovního ruchu, kdy zastával mimo jiné pozici vedoucího odboru cestovního ruchu města Turnov, jednatele sdružení Český Ráj a vedoucího odboru cestovního ruchu Ministerstva pro místní rozvoj. V těchto volbách v Turnově získává 291 přednostních hlasů (Oficiální stránky města Turnov, Jedličková 2012). Poslední osobností, které voliče ODS v Turnově oslovila, byl Mgr. Otakar Špetlík. V Turnově velmi známá osobnost, která zastávala 18 let pozici ředitele Obchodní a hotelové školy Turnov, od roku je 1990 zastupitelem města (s výjimkou období 1994 – 1998) a roku 2010 se stává místostarostou (Oficiální stránky města Turnov). Špetlík dostává 274 přednostních hlasů. (www.volby.cz)

Výsledky ODS potvrzují předpoklad poklesu podpory a jednotlivé zisky na úrovni okresů a obcí s rozšířenou působností, hlavně v již zmiňovaném Turnově či Jablonci nad Nisou, ukazují význam lokálních osobností, zpravidla provázaných s komunální politikou.

Volební zisk ČSSD

Pro ČSSD jsou krajské volby 2008 výrazným zlomem. Nyní jako parlamentní opoziční strana mají významně usnadněnou výchozí pozici a na výsledku voleb se to podepisuje. Po roku 2004, označovaném jako modrá tsunami, kdy ODS vítězí ve všech krajích s výjimkou kraje Moravskoslezského (těsná prohra s KDU-ČSL) jsme svědky ještě výraznějšího a absolutního úspěchu ČSSD ve všech krajích České republiky. ČSSD získává v těchto volbách v průměru 35,85 % hlasů, což je posílení o 3,53 % v porovnání s předchozími FOE. Výsledek v rámci Libereckého kraje, ale opět ukazuje výrazné specifikum tohoto regionu. ČSSD v tomto kraji dosahuje vůbec nejhoršího volebního výsledku 26,79 % a v porovnání s předchozími volbami do poslanecké sněmovny dokonce ztrácí.

Sociální demokraté se v Libereckém kraji musí vypořádat s dvěma proměnnými, které mají nezanedbatelný vliv na chování voličů. Výrazný vliv je nutné připočíst faktu, že ČSSD se v předchozích osmi letech vždy účastnila kolační vlády v rámci kraje.

Výhoda, kdy do krajských voleb vstupuje z pozice nejsilnější opoziční strany, může být částečně utlumena pocitem voličů, že ČSSD bude v krajské vládě vlastně kdykoliv za jakéhokoliv výsledku. Lze tedy předpokládat, že kmenoví voliči ČSSD k volbám vůbec nemuseli dorazit. Rok 2008 přináší do krajských voleb další výraznou změnu, kterou je politické hnutí Starostové pro Liberecký kraj, kterému se budu podrobně věnovat dále.

Tabulka 22: Volební zisk ČSSD ve volbách do Poslanecké sněmovny 2006 a v krajských volbách 2008 (v %)

Volební zisk ČSSD			
ČR/Kraj/ Obce ORP	PS 2006 (%)	Krajské volby 2008 (%)	Rozdíl (%)
ČR	32,32	35,85	+ 3,53
Liberecký kraj	29,31	26,79	- 2,52
Okres Liberec	20,33	26,69	+ 6,36
Okres Jablonec na Nisou	26,88	26,17	- 0,71
Okres Semily	26,94	23,41	- 3,53
Okres Česká Lípa	31,91	30,90	- 1,01
Česká Lípa	33,44	32,97	- 0,47
Nový Bor	29,46	29,38	- 0,08
Jablonec nad Nisou	23,31	27,37	+ 4,06
Tanvald	31,23	33,57	+ 2,34
Železný Brod	24,75	21,39	- 3,36
Frýdlant	33,97	31,77	- 2,20
Liberec	29,17	26,31	- 2,86
Jilemnice	25,11	21,49	- 3,62
Semily	30,57	19,42	- 11,15
Turnov	26,24	24,36	- 1,88

Zdroj www.volby.cz – zpracoval autor

Na úrovni Libereckého kraje není předpoklad posílení v rámci SOE stanovený teorií voleb druhého řádu potvrzen. Totéž by platilo i na úrovni okresů, ale výjimku představuje okres Liberec. Zde dokázala ČSSD posílit o 6,36 % hlasů. V okrese Česká Lípa ČSSD sice mírně ztrácí v porovnání FOE a SOE, ale stále se jedná o výsledek nadprůměrný a v Libereckém kraji vysoký.

Při analýze výsledků v těchto okresech a samozřejmě i obcích s rozšířenou působností, které se zde nachází, narazíme na dvě zajímavá jména. Na kandidátce ČSSD se v Libereckém kraji objevuje osobnost spojená donedávna převážně s profesionálním sportem. Jedná se o Pavla Ploce, olympijského medailistu

ve skocích na lyžích a hlavního trenéra České reprezentace, v tomtéž sportu, v roce 1998 při olympiádě v Naganu. Do komunální politiky Pavel Polc vstupuje v roce 1998, kdy se stává zastupitelem města Harrachov. V roce 2006 je na kandidátce ČSSD zvolen do poslanecké sněmovny ČR (Naši Politici.cz). Význam přítomnosti této osobnosti jasně ukazuje počet přednostních hlasů. Pavel Polc získal téměř 4000 hlasů napříč celým Libereckým krajem (www.volby.cz). Je jediným kandidátem ČSSD, který dokázal získávat relativně velký počet přednostních hlasů napříč všemi okresy a lze ho označit za osobnost celokrajskou. Obdobně silného kandidáta na kandidátce ČSSD již nenalézám.

Výsledek ČSSD v okrese Liberec je nutné vnímat na několika úrovních. Zlepšení oproti FOE je znatelné, ale zároveň lze jasně identifikovat výsledek v roce 2006 jako určitou anomálii výrazně pod průměrem strany v tomto kraji (okres se historicky vyznačuje největšími zisky malých stran v porovnání s ostatními okresy regionu). Osoba Pavla Polce výrazně přispěla k celkovému zlepšení, ale nesmím opomenout fakt, že většina kandidátů ČSSD na předních místech kandidátky jsou liberečtí rodáci či osobnosti spojené s libereckou komunální politikou. Personalizace kandidátky zde tedy byla na velmi vysoké úrovni.

Nejlepšího výsledku ČSSD dosáhla v okrese Česká Lípa. Již zmiňovaný Pavel Polc opět získává významné množství přednostních hlasů, ale pro tento okres dokázala ČSSD nabídnout voličům jinou lokální osobnost. Jedná se o Mgr. Karla Kapouna. Není bez zajímavosti, že Karel Kapoun je stále aktivním fotbalovým rozhodčím a velmi výrazně se podílí na fungování fotbalových spolků z pozice předsedy okresního fotbalového svazu Česká Lípa. S nadsázkou lze tedy říci, že ČSSD pro tento rok nejlépe uspěla u svých voličů díky sportovcům. Mgr. Karel Kapoun zastává od roku 2002 pozici místostarosty obce Česká Lípa, byl členem užšího vedení ČSSD a v roce 2012 byl zvolen do Senátu ČR ve volebním obvodu číslo 36. Česká Lípa (Oficiální stránky Mgr. Karel Kapoun). V okrese Česká Lípa získává 1221 přednostních hlasů, ovšem jeho význam nepřesahuje výrazně hranice tohoto regionu. (www.volby.cz)

Nízký volební zisk ČSSD v Libereckém kraji ve volbách 2008 je jednou z nejvýraznějších sledovaných anomálií a v kontextu výsledku následujících krajských voleb můžeme usoudit, že sledujeme určitý zlom v elektorátu nejen u ČSSD,

ale celkově voličů parlamentních stran (s výjimkou KSČM). Šířeji se této problematice budu věnovat při rozboru posledních krajských voleb z roku 2012.

Volební zisk KSČM

Tabulka 23: Volební zisk KSČM ve volbách do Poslanecké sněmovny 2006 a v krajských volbách 2008 (v %)

Volební zisk KSČM			
ČR/Kraj/ Obce ORP	PS 2006 (%)	Krajské volby 2008 (%)	Rozdíl (%)
ČR	12,81	15,03	+ 2,22
Liberecký kraj	11,51	13,89	+ 2,38
Okres Liberec	10,89	13,00	+ 2,11
Okres Jablonec na Nisou	9,92	13,30	+ 3,38
Okres Semily	10,18	11,86	+ 1,68
Okres Česká Lípa	15,16	18,24	+ 3,08
Česká Lípa	12,37	16,19	+ 3,82
Nový Bor	10,39	11,03	+ 0,64
Jablonec nad Nisou	9,54	12,63	+ 3,09
Tanvald	13,41	17,28	+ 3,87
Železný Brod	8,88	8,54	- 0,34
Frýdlant	12,01	18,28	+ 6,27
Liberec	8,85	11,20	+ 2,35
Jilemnice	9,42	13,48	+ 4,06
Semily	12,17	12,68	+ 0,51
Turnov	8,18	10,15	+ 1,97

Zdroj www.volby.cz – zpracoval autor

KSČM v těchto volbách potvrzuje stabilitu svého elektorátu. V krajských volbách získává 15,03 % hlasů (v porovnání s FOE posílení o 2,22 %) a v Libereckém kraji posiluje o 2,38 %. Celkový zisk 13,89 % je ovšem nejnižším dosaženým ziskem této strany ve všech sledovaných krajských volbách (včetně roku 2012). Nejlepšího výsledku KSČM dlouhodobě dosahuje v okrese Česká Lípa, což je potvrzeno i v tomto roce. Posílení KSČM jakožto opozičního subjektu, předpokládané teorií voleb druhého řádu, je potvrzeno na úrovni kraje i jednotlivých okresů. Pouze v obci Železný Brod KSČM mírně ztrácí a potvrzuje nízké zisky, kterých zde dosahuje pravidelně. V tomto roce KSČM získává celkem osm křesel.

KSČM v Libereckém kraji velmi obtížně nachází osobnosti s celokrajskou podporou. V tomto roce nejvíce přednostních hlasů získává PhDr. Věra Picková se ziskem 1223 hlasů. Na kandidátce nalezne pouze tři osobnosti se ziskem nad 1000

přednostních hlasů. Věra Picková získává nejvýraznější podporu v okrese Semily, kde od roku 1981 působí jako psycholog v pedagogicko-psychologické poradně. (Oficiální web KSČM)

Stabilita volebních výsledků vybízí k otázce, zda je i kandidátka KSČM stabilní či v některém ze sledovaných období prodělala razantnější personální obměnu. Pokud se na tento aspekt zaměříme, tak zjistíme, že v tomto roce KSČM provedla na své kandidátce nejmenší změny. V porovnání s rokem 2004 voliči mohli vybírat z 21 nových kandidátů. V roce 2004 to bylo vyměněno 24 kandidátů a v roce 2012 23 kandidátů. I zde KSČM vykazuje stabilitu, která je pro ni v Libereckém kraji typická. Pro srovnání se nabízí kandidátka SOS, která v tomto roce prodělala opravdu razantní změny, a jednalo se o jeden z významných faktorů, který ovlivnil její celkový výsledek.

Volební zisk SOS

Tabulka 24: Volební zisk SOS ve volbách do Poslanecké sněmovny 2006 a v krajských volbách 2008 (v %)

Volební zisk SOS			
ČR/Kraj/ Obce ORP	PS 2006 (%)	Krajské volby 2008 (%)	Rozdíl (%)
ČR	X	0,37	X
Liberecký kraj	X	6,12	X
Okres Liberec	X	10,27	X
Okres Jablonec na Nisou	X	2,23	X
Okres Semily	X	2,21	X
Okres Česká Lípa	X	5,49	X
Česká Lípa	X	6,92	X
Nový Bor	X	8,79	X
Jablonec nad Nisou	X	3,18	X
Tanvald	X	1,55	X
Železný Brod	X	0,42	X
Frýdlant	X	3,08	X
Liberec	X	14,15	X
Jilemnice	X	0,44	X
Semily	X	2,91	X
Turnov	X	5,12	X

Zdroj www.volby.cz – zpracoval autor

V roce 2008 sleduje výrazný pokles voličské podpory pro SOS, který bude velmi výrazně pokračovat i v roce 2012. V Libereckém kraji SOS získává pouze 6,12 % hlasů

a tři křesla ve vedení kraje. Ve sledovaných okresech SOS oslabuje, s výjimkou okresu Česká Lípa, kde dochází k relativně překvapujícímu posílení. SOS přichází o nejnápadnější osobnosti své kandidátky, které jsem zmiňoval v předchozích letech (stávají se členy Strany Zelených a v podstatě opouští politickou scénu či se setkávají s volebními neúspěchy v rámci SOE či FOE) což ovšem neplatí absolutně, protože kupříkladu Martin Půta (předseda SLK od roku 2009 a lídr kandidátky v roce 2012) byl také členem SOS a jeho následující působení na poli regionální politiky lze označit za velmi úspěšné.

Relativně dobrý výsledek si SOS stále udržuje v okrese Liberec, ale i zde výrazně oslabuje. SOS získává pouze tři křesla ve vedení kraje, ale poprvé se stává člen krajské koaliční vlády. V rámci Libereckého kraje je SOS vnímána voliči značně rozdílně. V okrese Liberec, primárně krajském městě Liberec, představovala pro voliče lokální protestní stranu, která je určitou alternativou k parlamentním subjektům. Ztráta výrazných osobností na kandidátce zde tedy nezpůsobila tak razantní pokles elektorátu, který stranu SOS vnímal jako celek. To ovšem neplatí o ostatních okresech. Strana pro otevřenou společnost zde stavěla hlavně na lokálních osobnostech, ideálně s přesahem mimo hlavní sídla i do menších obcí. Bez nich již SOS nepředstavuje zajímavou alternativu, kterou velmi dobře nahrazuje nový subjekt SLK.

Poslední baštou SOS tedy zůstává Liberecký kraj. Ovšem i zde SOS čeká v následujících krajských volbách prohra.

Volební zisk SLK

Krajské volby 2008 jsou první volby, kterých se SLK účastní. Politické hnutí ovšem není sestaveno z politických nováčků, ale převážně velmi úspěšných osobností (starostů z měst a obcí Libereckého kraje). Historii SLK se důkladněji věnuji v další kapitole.

Rozbor výsledků jasně ukazuje vliv regionálních osobností na celkové výsledky. Výhodou SLK byla kandidatura starostů z důležitých obcí s rozšířenou působností, jejichž význam přesahoval hranice města a v několika případech byl výrazný v celém okrese či mikroregionu. Lze se domnívat, že voliči SLK volí převážně jednotlivé osobnosti a nikoliv SLK jakožto celek. SLK je novým subjektem, který se bude v očích voličů v následujících letech teprve profilovat a výsledek v roce 2008 je tedy zásluhou převážně vlivu institucionálně-strukturální dimenze.

Tabulka 25: Volební zisk SLK ve volbách do Poslanecké sněmovny 2006 a v krajských volbách 2008 (v %)

Volební zisk SLK			
ČR/Kraj/ Obce ORP	PS 2006 (%)	Krajské volby 2008 (%)	Rozdíl (%)
ČR	X	0,61	X
Liberecký kraj	X	13,75	X
Okres Liberec	X	12,27	X
Okres Jablonec na Nisou	X	14,71	X
Okres Semily	X	19,21	X
Okres Česká Lípa	X	10,62	X
Česká Lípa	X	5,91	X
Nový Bor	X	16,79	X
Jablonec nad Nisou	X	20,30	X
Tanvald	X	7,67	X
Železný Brod	X	36,98	X
Frýdlant	X	13,08	X
Liberec	X	8,34	X
Jilemnice	X	6,57	X
Semily	X	41,97	X
Turnov	X	9,53	X

Zdroj www.volby.cz – zpracoval autor

2.3.2. Zisky regionálních a malých subjektů

V roce 2008 sleduji v rámci celé ČR mírný pokles podpory malých neparlamentních stran. Tyto strany a politická hnutí získávají v průměru 12,76 % hlasů a pokles je patrný také v Libereckém kraji. Zisk 27,79 % je ovšem stále výrazně nad republikovým průměrem. I přesto, že zisk malých stran je nejmenší z doposavad proběhlých voleb, tak zároveň sledujeme nejvýraznější rozdíl FOE a SOE, který byl způsoben výsledkem v rámci voleb do Poslanecké sněmovny ČR v roce 2006.

Na úrovni obcí s rozšířenou působností jsme svědky doposavad největších rozdílů mezi krajními hodnotami. Jako modelový příklad jsem zvolil okres Semily, kde v obci Jilemnice malé strany získávají pouze 18,02 % hlasů, ale v městě Semily 50,08 % hlasů a vůbec poprvé malé neparlamentní subjekty v Libereckém kraji přesahují tuto hranici. Hlavním důvodem tohoto nepoměru je úspěch SLK a již zmiňovaného Mgr. Jana Farského. Jan Farský byl od roku 2006 starostou města Semily (zvítězil ve volbách v čele kandidátky Volba pro Semily). V roce 2010 se stává členem poslanecké sněmovny ČR za stranu TOP 09 a Starostové, ale zůstává členem

SLK. (Oficiální web Mgr. Jan Farský) Jan Farský získává absolutně největší počet přednostních hlasů z kandidátů SLK a posouvá se na první místo kandidátky. Celkově obdržel 2410 hlasů v rámci Libereckého kraje a 968 hlasů přímo v městě Semily. (www.volby.cz)

Tabulka 26: Volební zisk malých a regionálních stran ve volbách do Poslanecké sněmovny 2006 a v krajských volbách 2008 (v %)

Volební zisk všech subjektů, které neuspěli v FOE⁹			
ČR/Kraj/ Obce ORP	PS 2006 (%)	Krajské volby 2008 (%)	Rozdíl (%)
ČR	5,85	12,76	+ 6,91
Liberecký kraj	6,46	27,97	+ 21,51
Okres Liberec	6,20	30,79	+ 24,59
Okres Jablonec na Nisou	6,30	27,79	+ 21,49
Okres Semily	8,23	30,31	+ 22,08
Okres Česká Lípa	5,58	22,72	+ 17,14
Česká Lípa	4,82	20,38	+ 15,56
Nový Bor	5,16	31,23	+ 26,07
Jablonec nad Nisou	6,52	33,31	+ 26,79
Tanvald	6,51	19,07	+ 12,56
Železný Brod	7,92	42,78	+ 34,86
Frýdlant	6,14	24,87	+ 18,73
Liberec	5,53	30,68	+ 25,15
Jilemnice	9,26	18,02	+ 8,76
Semily	6,73	50,08	+ 43,35
Turnov	6,77	24,89	+ 18,12

Zdroj www.volby.cz – zpracoval autor

Nadprůměrný výsledek byl dosažen taktéž v krajském městě Liberec. Zde je důležité zmínit úspěchy uskupení Unie pro sport a zdraví (USZ). USZ v komunálních volbách i krajských volbách pravidelně dosahuje v Liberci relativně vysokých zisků a na úrovni celého kraje se pohybuje pod 5% hranicí. V roce 2012 se USZ již krajských voleb neúčastní a navazuje spolupráci s SLK. Pět kandidátů USZ doplňuje kandidátku SLK.

⁹ Při analýze volebních výsledků krajských voleb 2008 je nutné počítat s volebními koalicemi KDU-ČSL a menších neparlamentních subjektů. V rámci Libereckého kraje se jedná o kandidátku Koalice pro Liberecký kraj KDU-ČSL a Strany soukromníků České republiky (SsČR). Protože KDU-ČSL má na této kandidátce významnou většinu svých zástupců, lídra ze svých řad (Ing. Bc. Eva Směšná) a i volební kampaň byla více koordinována touto stranou, tak výsledky volební koalice nezapočítávám do výsledku malých lokálních stran.

2.3.3. Neplatné hlasy

Tabulka 27: Podíl neplatných hlasů ve volbách do Poslanecké sněmovny 2006 a v krajských volbách 2008 (v %)

Podíl neplatných hlasů			
ČR/Kraj/ Obce ORP	PS 2006 (%)	Krajské volby 2008 (%)	Rozdíl (%)
ČR	0,36	2,25	+ 1,89
Liberecký kraj	0,34	2,10	+ 1,76
Okres Liberec	0,27	1,41	+ 1,14
Okres Jablonec nad Nisou	0,31	0,88	+ 0,57
Okres Semily	0,45	1,10	+ 0,65
Okres Česká Lípa	0,40	5,54	+ 5,14
Česká Lípa	0,42	5,31	+ 4,89
Nový Bor	0,43	4,20	+ 3,77
Jablonec nad Nisou	0,31	1,05	+ 0,74
Tanvald	0,30	0,44	+ 0,14
Železný Brod	0,40	1,06	+ 0,66
Frýdlant	0,67	0,75	+ 0,08
Liberec	0,33	0,84	+ 0,51
Jilemnice	0,38	0,88	+ 0,50
Semily	0,35	1,66	+1,31
Turnov	0,38	0,83	+ 0,45

Zdroj www.volby.cz – zpracoval autor

V roce 2008 sleduji opětovný nárůst počtu neplatných hlasů. V krajských volbách nyní dosahuje v průměru 2,25 % a v Libereckém kraji 2,10 % hlasů. Opět zaznamenávám velké rozdíly na úrovni okresů i jednotlivých obcí. Nejmenší rozdíl v porovnání FOE a SOE sleduji v okrese Jablonec nad Nisou a z obcí ve městě Frýdlant, kde je rozdíl pouhých 0,08 %. Souběh se senátními volbami, probíhajícími v obvodu číslo 36 Česká Lípa, opět výrazně zvyšuje podíl neplatných hlasů. Okres Česká Lípa a sledované obce Česká Lípa a Nový Bor vykazují výrazně vyšší podíl neplatných hlasů, než je krajský průměr.

Předpoklad vyššího podílu neplatných hlasů, stanovený teorií druhořadých voleb, je v roce 2008 potvrzen na všech sledovaných úrovních.

2.3.4. Aplikace modelu Reinera Dinkela¹⁰

Tabulka 28: Aplikace modelu Reinera Dinkela na krajské volby v Libereckém kraji 2008 – ODS a KDU-ČSL a SZ

Na úrovni kraje – APLIKACE NA KOALICI ODS + KDU-ČSL + SZ			
	EVS – Očekávaný volební zisk	Krajské volby 2008 (reálný zisk)	RV – Relativní podíl hlasů
Liberecký kraj	38,73	31,28	80,77
Na úrovni okresů			
Okres Liberec	33,31	29,44	88,40
Okres Jablonec nad Nisou	41,86	35,17	84,02
Okres Semily	41,56	34,35	82,65
Okres Česká Lípa	34,01	28,08	82,56
Na úrovni obcí s rozšířenou působností			
Česká Lípa	34,72	30,41	87,59
Nový Bor	39,72	28,32	71,31
Jablonec nad Nisou	41,79	37,69	90,20
Tanvald	35,08	30,03	85,62
Železný Brod	41,29	27,23	65,96
Frýdlant	34,56	25,04	72,45
Liberec	41,34	31,74	76,79
Jilemnice	43,26	46,79	108,17
Semily	37,82	17,76	46,97
Turnov	45,64	40,54	88,84

Aplikace modelu Reinera Dinkela přináší poněkud odlišnější výsledky než v letech 2000 a 2004. Hodnota EVS byla vypočítána pomocí volebních výsledků všech členů vládní koalice ve volbách do Poslanecké sněmovny 2006 a 2010. R představuje zisk kolice v krajských volbách 2008. RV je podílem hodnot R a EVS.

Vládní koalice ODS, KDU-ČSL a SZ v Libereckém kraji dle Dinkelova ztrácí podporu a ověřovaný předpoklad stanovený teorií druhořadých voleb a volebních cyklů je potvrzen, ovšem méně výrazně než v minulých krajských volbách. Tyto strany taktéž přichází o voliče na úrovni okresů a obcí s výjimkou města Jilemnice. V tomto sídle vládní koalice dle RV mírně posiluje. Aplikace modelu na výsledky z roku 2008 vykazuje vyšší zisky pro vládní strany hlavně z důvodu širší kolice a jejího složení.

¹⁰ Výpočet viz. Přílohy tabulka 4

U tří stran je vyšší pravděpodobnost lokálního úspěchu a vlivu dalších proměnných, než je tomu u koalice dvou stran (aplikace v roce 2004 na ČSSD a KDU-ČSL) či vlády jedné strany (ČSSD v roce 2000).

2.3.5. Tvorba koaliční vlády

Tabulka 29: Rozdělení mandátů dle výsledků krajských voleb v Libereckém kraji 2008

	Počet mandátů
ODS	12
ČSSD	15
KSČM	8
SOS	3
SLK	7

V Libereckém kraji byla povolební situace na první pohled relativně jasná. Vítězná ČSSD se velmi rychle domluvila na koaliční vládě se stranami SOS a SLK. Jednalo se o jednu z nejrychleji domluvených koaličních vlád o síle 25 koaličních hlasů (Prokopová 2008). Během dvou týdnů ovšem dochází k anulování původních dohod a na počátku listopadu 2008 sledujeme rozkol mezi těmito subjekty. ČSSD obviňuje SLK z příliš velkých požadavků a zahajuje nová jednání, která směřují k menšinové vládě ČSSD s tichou podporou KSČM (Prokopová, Frouzová: 2008). Pozice SOS je také oslabena a dochází k vnitřnímu rozkolu, kdy jsou z této strany vyloučeni Mgr. Jaromír Dvořák a JUDr. Ing. Lukáš Pleticha, tedy dva ze tří zastupitelů SOS. Důvodem jejich vyloučení byl nesouhlas s podílem SOS na krajské vládě s tichou podporou KSČM. Dle oficiálního vyjádření SOS byli vyloučeni, protože odmítli jednat v duchu programu strany a sledovali pouze svůj osobní prospěch. (Oficiální stránky Strana pro otevřenou společnost)

Výsledkem jednání se skutečně stala menšinová vláda ČSSD s jedním zástupcem SOS v radě Libereckého kraje. Byla jím Ing. Lidií Vajnerová MBA, zastávající pozici statutární náměstkyně hejtmána pro resort kultury, památkové péče a cestovního ruchu. Primátorem pro období 2008 až 2012 se stává Mgr. Stanislav Eichler (ČSSD) (Oficiální stránky Libereckého kraje). SLK se stává na 4 roky opozicí společně s ODS.

2.4. Krajské volby 2012

Tabulka 30: Volební účast ve volbách do Poslanecké sněmovny 2010 a v krajských volbách 2012 (v %)

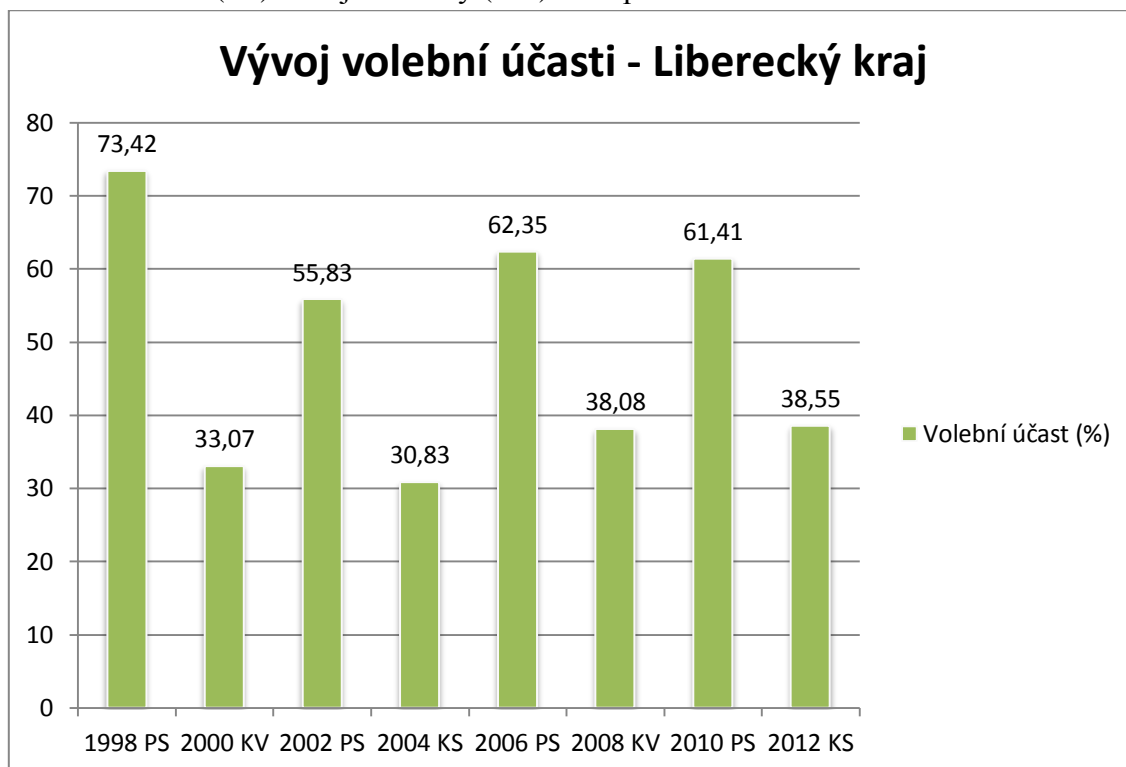
Volební účast			
ČR/Kraj/ Obce ORP	PS 2010 (%)	Krajské volby 2012 (%)	Rozdíl (%)
ČR	62,60	36,89	- 25,71
Liberecký kraj	61,41	38,55	- 22,86
Okres Liberec	62,09	42,30	- 19,79
Okres Jablonec na Nisou	62,78	38,19	- 24,59
Okres Semily	66,94	39,52	- 27,42
Okres Česká Lípa	55,09	32,01	- 23,08
Česká Lípa	53,42	30,74	- 22,68
Nový Bor	61,23	34,38	- 26,85
Jablonec nad Nisou	59,00	37,88	- 21,12
Tanvald	55,51	33,83	- 21,68
Železný Brod	65,60	36,85	- 28,75
Frýdlant	56,10	36,37	- 19,73
Liberec	64,15	44,12	- 20,03
Jilemnice	66,16	38,84	- 27,32
Semily	62,78	38,00	- 24,78
Turnov	66,89	40,56	- 26,33

Zdroj www.volby.cz – zpracoval autor

Krajské volby 2012 jsou v mnoha ohledech výjimečné a v Libereckém kraji pozorují několika zásadních odchylek či nepředpokládaných výsledků, které ostatní kraje nevykazují. Při analýze předešlých krajských voleb v tomto regionu, jsem sledoval určité trendy, které nyní dosahují svého vrcholu a společně s dalšími intervenujícími proměnnými se stanou základnou pro překvapivé volební výsledky.

Průměrná volební účast na republikové úrovni je 36,89 % což je mírný pokles v porovnání s rokem 2008. V Libereckém kraji je volební účast mírně nad průměrem a 38,55 % je nejvyšší hodnotou, kterou v tomto regionu zaznamenávám viz. Graf 1. Zároveň jsem svědkem nejmenšího rozdílu mezi volební účastí ve FOE a SOE. Na úrovni jednotlivých okresů a obcí jsou volební výsledky bez výraznějších odchylek. Okres Česká Lípa potvrzuje dlouhodobě nejnižší volební účast.

Graf 01: Vývoj volební účasti v Libereckém kraji – Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR (PS) a krajské volby (KV): kompletní srovnání

Zdroj www.volby.cz – zpracoval autor

V roce 2012 probíhají v Libereckém okrese krajské volby souběžně se senátními volbami v obvodu číslo 35 Jablonec nad Nisou. Souběh ovšem nevykazuje žádný vliv na volební účast a to jak pozitivní či negativní. Předpoklad poklesu volební účasti v SOE je potvrzen i v posledních analyzovaných krajských volbách.

2.4.1. Volební zisky významných subjektů

Volební zisk ODS

Pro ODS jsou krajské volby v roce 2012 prohrou, ale výsledek v Libereckém kraji je téměř katastrofou. V letech 2000 a 2004 bylo možné označit tento region za pravicovou baštu ODS s jistou kvalitních výsledků. Rok 2008 byl neúspěchem, ale ODS byla stále velmi výrazným hráčem, který mohl pouze čekat na příhodnější období pro svůj návrat na vrchol, tedy v politické terminologii – k voličské podpoře umožňující sestavení krajské vlády.

Výsledky krajských voleb v roce 2012, ale učinili z ODS v Libereckém kraji, obecně v zastupitelstvu kraje, marginální subjekt. Celkový zisk 9,26 % hlasů je druhým nejhorším výsledkem ODS v těchto volbách (nepatrně horší výsledek ODS

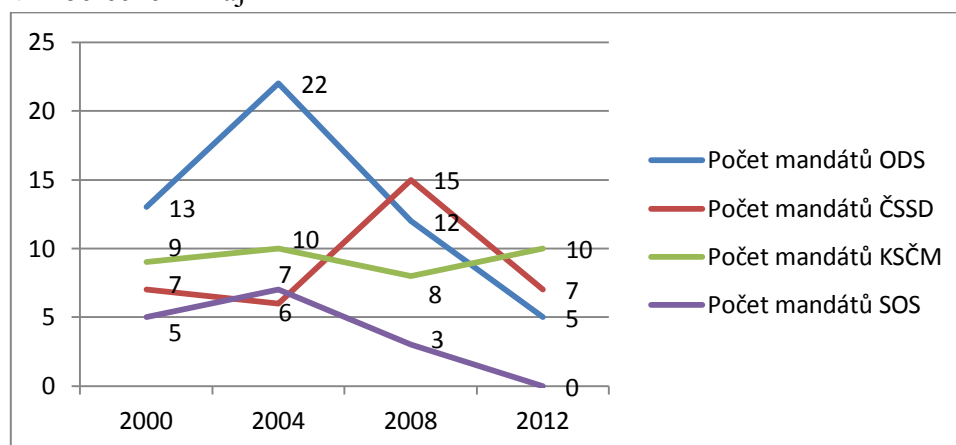
zaznamenává pouze v Jihomoravském kraji 9,21 %) a strana získává pouze pět mandátů. ODS představuje vládní stranu a předpoklad poklesu její podpory v SOE je bez výjimky potvrzen. Proč byl ale natolik výrazný? (viz. Graf 2) Hraje zde roli souběh několika významných faktorů, které podrobně přibližují ve čtvrté kapitole.

Tabulka 31: Volební zisk ODS ve volbách do Poslanecké sněmovny 2010 a v krajských volbách 2012 (v %)

Volební zisk ODS			
ČR/Kraj/ Obce ORP	PS 2010 (%)	Krajské volby 2012 (%)	Rozdíl (%)
ČR	20,22	12,28	- 7,94
Liberecký kraj	20,47	9,26	- 11,21
Okres Liberec	19,67	6,89	- 12,78
Okres Jablonec na Nisou	23,53	12,78	- 10,75
Okres Semily	21,95	11,36	- 10,59
Okres Česká Lípa	17,57	9,08	- 8,49
Česká Lípa	16,56	9,98	- 6,58
Nový Bor	21,37	8,13	- 13,24
Jablonec nad Nisou	21,34	13,25	- 8,09
Tanvald	18,79	11,90	- 6,89
Železný Brod	20,05	12,00	- 8,05
Frýdlant	17,38	10,56	- 6,82
Liberec	21,29	7,35	- 13,94
Jilemnice	23,48	15,66	- 7,82
Semily	20,39	8,90	- 11,49
Turnov	25,04	15,07	- 9,97

Zdroj www.volby.cz – zpracoval autor

Graf 02: Porovnání zisku mandátů vybraných politických subjektů v krajských volbách v Libereckém kraji

Zdroj www.volby.cz – zpracoval autor

Volební zisk ČSSD

Tabulka 32: Volební zisk ČSSD ve volbách do Poslanecké sněmovny 2010 a v krajských volbách 2012 (v %)

Volební zisk ČSSD			
ČR/Kraj/ Obce ORP	PS 2010 (%)	Krajské volby 2012 (%)	Rozdíl (%)
ČR	22,08	23,58	+ 1,50
Liberecký kraj	19,40	13,05	- 6,35
Okres Liberec	20,15	10,22	- 9,93
Okres Jablonec na Nisou	17,34	14,02	- 3,32
Okres Semily	17,13	13,54	- 3,59
Okres Česká Lípa	22,10	17,79	- 4,31
Česká Lípa	23,35	20,80	- 2,55
Nový Bor	20,77	19,18	- 1,59
Jablonec nad Nisou	14,28	14,77	+ 0,49
Tanvald	22,39	17,12	- 5,27
Železný Brod	16,92	15,51	- 1,41
Frýdlant	22,41	14,86	- 7,55
Liberec	19,18	9,36	- 9,82
Jilemnice	15,60	10,85	- 4,75
Semily	18,99	14,05	- 4,94
Turnov	17,27	15,09	- 2,18

Zdroj www.volby.cz – zpracoval autor

Je těžké rozhodnout, zda byly výsledky posledních krajských voleb větší prohrou pro ČSSD či ODS: Občanští demokraté ztrácí v porovnání s rokem 2008 sedm mandátů a ČSSD osm. V kraji ČSSD ovšem ODS poráží a v zastupitelstvu kraje má pro období 2012 až 2016 sedm zastupitelů. Zisk 13,05 % je hluboko pod celostátním průměrem a jedná se o vůbec nejhorší výsledek této strany v roce 2012. Význam této prohry je umocněn faktem, že ČSSD je v parlamentu opoziční stranou a dle ověřovaného předpokladu by měla v porovnání s FOE posilovat a nikoliv ztrácet. Tento předpoklad není potvrzen a to jak na úrovni kraje, sledovaných okresů, tak i v obcích s rozšířenou působností. Jedinou výjimku představuje obec Jablonec na Nisou, kde ČSSD mírně posiluje.

Musím ovšem upozornit na fakt, že v roce 2010 v rámci FOE dosahuje v Jablonci nad Nisou ČSSD nejnižšího výsledku v obcích s rozšířenou působností a posílení o 0,49 % považuji za nevýznamné.

Volební zisk KSČM

Tabulka 33: Volební zisk KSČM ve volbách do Poslanecké sněmovny 2010 a v krajských volbách 2012 (v %)

Volební zisk KSČM			
ČR/Kraj/ Obce ORP	PS 2010 (%)	Krajské volby 2012 (%)	Rozdíl (%)
ČR	11,27	20,43	+ 9,16
Liberecký kraj	10,32	17,89	+ 7,57
Okres Liberec	9,65	15,65	+ 6,00
Okres Jablonec na Nisou	9,07	17,29	+ 8,22
Okres Semily	8,92	14,80	+5,88
Okres Česká Lípa	14,02	26,01	+ 11,99
Česká Lípa	12,07	24,26	+ 12,19
Nový Bor	9,92	18,73	+ 8,81
Jablonec nad Nisou	7,7	16,40	+ 8,70
Tanvald	12,78	22,68	+ 9,90
Železný Brod	7,52	15,68	+ 8,16
Frýdlant	11,9	22,69	+ 10,79
Liberec	7,55	12,71	+ 5,16
Jilemnice	8,45	14,55	+ 6,10
Semily	11,3	22,64	+ 11,34
Turnov	6,57	11,84	+ 5,27

Zdroj www.volby.cz – zpracoval autor

Voliči v Libereckém kraji jasně deklarovali svůj postoj vůči parlamentním stranám, ať už se jednalo o strany vládní či opoziční. KSČM na první pohled potvrzuje svou stabilitu a ziskem 10 mandátů vyrovnává své dosavadní maximum z roku 2004. Předpoklad potvrzení posílení opoziční strany v SOE je potvrzen na všech sledovaných úrovních. Při srovnání výsledků KSČM v rámci všech krajů ale zjišťují, že 17,89 % hlasů není natolik příznivým výsledkem, jak se může na první pohled zdát. V Libereckém kraji KSČM dosahuje druhého nejnižšího výsledku a lze předpokládat, že i její elektorát je mírně ovlivněn lokálním fenoménem odklonu voličů od parlamentních stran.

Rok 2012 je pro libereckou KSČM výjimečný ještě z jednoho důvodu. Poprvé se jí podařilo nalézt lídra kandidátky, který dosahuje výrazného zisku přednostních hlasů a to napříč celým krajem. Bc. Stanislav Mackovík je krajským zastupitelem od roku 2008 a v období 2008 až 2012 působil jako místopředseda krajského Výboru zdravotnictví. Od roku 1992 pracuje u záchranné služby Libereckého kraje a v roce

2010 se stává jejím ředitelem. Má také značnou praxi z komunální politiky, když v letech 2002 až 2010 působí jako zastupitel obce Pertoltice pod Ralskem (Naši politici.cz). Stanislav Mackovík v roce 2012 získává 4136 přednostních hlasů a je z tohoto pohledu jednoznačně nejúspěšnějším lídrem, kterého KSČM v Libereckém kraji voličům představila. (www.volby.cz)

Volební zisk SOS

Tabulka 34: Volební zisk SOS ve volbách do Poslanecké sněmovny 2010 a v krajských volbách 2012 (v %)

Volební zisk SOS			
ČR/Kraj/ Obce ORP	PS 2010 (%)	Krajské volby 2012 (%)	Rozdíl (%)
ČR	X	0,11	X
Liberecký kraj	X	2,42	X
Okres Liberec	X	3,60	X
Okres Jablonec na Nisou	X	1,58	X
Okres Semily	X	1,52	X
Okres Česká Lípa	X	1,49	X
Česká Lípa	X	1,19	X
Nový Bor	X	1,60	X
Jablonec nad Nisou	X	1,92	X
Tanvald	X	0,82	X
Železný Brod	X	0,82	X
Frýdlant	X	3,98	X
Liberec	X	3,22	X
Jilemnice	X	0,74	X
Semily	X	0,59	X
Turnov	X	2,57	X

Zdroj www.volby.cz – zpracoval autor

Již v roce 2008 SOS zaznamenává výrazný pokles popularity. V těchto krajských volbách dochází k její naprosté marginalizaci a celkový zisk 2,42 % hlasů straně nezajišťuje ani jeden mandát v zastupitelstvu kraje. SOS v předchozích letech přichází o většinu svých významných osobností, a jak jsem již zmínil, tak tři získané mandáty z roku 2008 lze přisoudit (zbytkovému) protestnímu charakteru strany, který voliči, hlavně v okrese Liberec, této straně nadále přisuzují.

SOS se ale i o tuto výhodu připravuje vstupem do koalice s ČSSD, což je doprovázeno silnými vnitřními rozpory. Pro voliče již SOS nepředstavuje alternativu a je nahrazena politickým hnutím ZMĚNA, které vzešlo z Liberecké komunální

politiky, má silné vazby na SZ a před krajskými volbami vystupuje velmi ostře proti ODS a ČSSD. Pro potencionální voliče SOS tedy ZMĚNA představuje ideální a skvěle načasovanou alternativu.

Volební zisk ZMĚNA

Tabulka 35: Volební zisk ZMĚNA ve volbách do Poslanecké sněmovny 2010 a v krajských volbách 2012 (v %)

Volební zisk ZMĚNA			
ČR/Kraj/ Obce ORP	PS 2010 (%)	Krajské volby 2012 (%)	Rozdíl (%)
ČR	X	1,08	X
Liberecký kraj	X	16,85	X
Okres Liberec	X	24,22	X
Okres Jablonec na Nisou	X	14,91	X
Okres Semily	X	10,05	X
Okres Česká Lípa	X	8,67	X
Česká Lípa	X	11,10	X
Nový Bor	X	7,97	X
Jablonec nad Nisou	X	15,95	X
Tanvald	X	12,25	X
Železný Brod	X	16,26	X
Frýdlant	X	12,40	X
Liberec	X	31,88	X
Jilemnice	X	10,85	X
Semily	X	7,91	X
Turnov	X	14,31	X

Zdroj www.volby.cz – zpracoval autor

Politickému hnutí ZMĚNA se podrobně věnuji v následujících kapitolách. Nyní si v obecnější rovině přiblížíme volební výsledky hnutí na analyzovaných úrovních Libereckého kraje. ZMĚNA v Libereckém kraji získává celkem 16,85 % hlasů, za což jí náleží 10 křesel v zastupitelstvu kraje a společně s KSČM se stává druhým nejsilnějším hráčem.

Na úrovni okresů a sledovaných obcí vykazují volební výsledky ZMĚNY relativně vysoké odchylky. V okrese Liberec získává 24,22 % hlasů ovšem v okrese Česká Lípa pouze 8,67 %. V obcích s rozšířenou působností dosahuje hnutí nejlepšího výsledku v Liberci s 31,88 % voličské podpory a nejmenší zisk sledují v obci Semily 7,91 %. Tyto výsledky nejsou překvapující, protože ZMĚNA je před krajskými volbami

vnímána jako lokální protestní politické hnutí, vzniklé na úrovni komunální politiky v krajském městě, jehož hranice nyní svým významem a ambicemi přerostlo.

ZMĚNA nabízí v těchto krajských volbách voličům kandidátku složenou nejen z jejích členů, ale taktéž nezávislých a členů SZ. Tato pestrost je hlavním důvodem úspěchu mimo město Liberec a okres Liberec. Při analýze kandidátky jsou jasně viditelné zásadní rozdíly v porovnání s kandidátkou SLK. Toto politické hnutí nepředstavuje širokou paletu lokálních osobností pevně svázaných s určitým místem nebo mikroregionem, ale tři jasně vyčnívající osobnosti, které jsou spojeny s libereckou komunální politikou.

Lídrem kandidátky je Mgr. Jan Korytář, který získává 6160 přednostních hlasů, což je druhý nejlepší výsledek v těchto krajských volbách (www.volby.cz) Jméno Jana Korytáře pro voliče symbolizuje protest vůči stranám ODS a ČSSD a nenašli bychom jiný z kandidujících subjektů, který by měl svůj úspěch postaven takto výrazně na jedné jediné osobnosti. Osobě Jana Korytáře se budu blíže věnovat v následujících kapitolách.

Dalším výrazným kandidátem, který svým výsledkem vyčnívá, je Bc. Zuzana Kocumová. Tato osobnost potvrzuje sledované vysoké zisky bývalých profesionálních sportovců v rámci celého kraje. Zuzana Kocumová byla profesionální běžkyní na lyžích a mezi její nejvýraznější úspěchy patří rok 1999, kdy se stává juniorskou mistryní světa. Z důvodu zdravotních problémů musela profesionální kariéru předčasně ukončit, ale dále působí v oblasti sportu. V letech 2003 až 2011 je členkou představenstva Sportovního areálu Ještěd a.s. Zuzana Kocumová v Liberci kandiduje v letech 2006 a 2010 do zastupitelstva a především díky její vysoké popularitě hnutí USZ skutečně uspěje. ([Naši politici.cz](http://NašiPolitici.cz)) V období rozpadající se koalice na Libereckém magistrátu se postaví za odcházejícího primátora Jana Korytáře a následně se s hnutím USZ rozchází. V roce 2012 se stává členkou politického hnutí ZMĚNA a jednou z hlavních tváří kampaně před krajskými volbami.

Třetí a poslední osobností, na kterou je nutné upozornit, je PhDr. Jaromír Baxa Ph.D. Člen SZ a předseda hnutí Změna pro Liberec (ZPL) byl nejmladším kandidátem na kandidátce ZMĚNY a z dvanáctého místa se dostává, díky 2041 přednostních hlasů, na třetí místo (www.volby.cz). Jaromír Baxa na sebe upozornil v roce 2010, kdy se stává členem zastupitelstva krajského města Liberec a ve věku 28 let je jmenován náměstkem primátora pro ekonomiku (2010 až 2011). I on stojí za

primátorem v turbulentním období rozpadu koaliční vlády a věnuje se převážně napojení magistrátu na společnost Syner. (Oficiální stránky sdružení Změna pro Liberec, Oficiální stránky politického hnutí Změna pro Liberecký kraj) Ze své pozice zastupitele a zároveň interního doktoranda (v současnosti již studium úspěšně dokončil a působí jako externí vyučující) Katedry makroekonomie a ekonometrie Univerzity Karlovy (UK) vypracovává případovou studii o těchto vazbách: *Propojení politiky a businessu: Liberec a Syner*. Publikování práce vyvolá mediální potyčku mezi představiteli stavební společnosti Syner, Karlovou univerzitou a představiteli opozice na Libereckém magistrátu. Společnost Syner upozorňovala na neprofesionalitu případové studie a pokusila se odbornost Jaromíra Baxy napadnout prostřednictvím dopisu adresovaného děkanovi UK a taktéž katedře, kde autor působí. Prof. RNDr. Václav Hampl, DrSc. se ovšem za svého kolegu postavil a vyjádřil celkové nepochopení důvodů, proč se tato stavební firmy na UK obrací v záležitosti soukromého jednání Jaromíra Baxy, které je zcela mimo rámec UK. (Oficiální stránky společnosti Syner) Obdobou odpověď adresoval této společnosti taktéž proděkan Fakulty sociálních věd UK PhDr. Ing. Petr Soukup. (Oficiální stránky Fakulty sociálních věd UK, Pšeničková: 2012) Tato mediální přestřelka jasně vyzněla v prospěch Jaromíra Baxy (a tedy i ZMĚNY jako celku) a voliče ještě více utvrdila v protestním charakteru tohoto hnutí.

Volební zisk SLK

Po čtyřech letech v opozici, se SLK stává jasným vítězem krajských voleb. Celkový zisk 22,21 % hlasů je téměř 10% zlepšením v porovnání s rokem 2008 a hnutí získává 13 zastupitelů. SLK se prezentuje velmi atraktivní kandidátkou, kde devět kandidátů dokáže překročit hranici tisíce přednostních hlasů. Lídr kandidátky Bc. Martin Půta získává 6792 přednostních hlasů a jedná se o nejlepší výsledek v těchto i všech předcházejících krajských volbách v Libereckém kraji. (www.volby.cz)

Bc. Martin Půta je vzorem ideálního kandidáta pro krajské volby a zároveň názorným příkladem typu osobnosti, které vytváří jádro kandidátky SLK. Od roku 2002 je starostou města Hrádek nad Nisou a v krajské politice se pohybuje od roku 2007 (ještě jako člen SOS). V roce 2011 se stává předsedou české části Euroregionu Nisa a v letech 2008 až 2011 zastává pozici předsedy Sdružení obcí Libereckého kraje (SOLK). V současnosti je místopředsedou tohoto sdružení (Naši politici.cz) S určitou

mírou nadsázky lze říci, že pokud by byl Martin Půta bývalým profesionálním sportovcem, tak je kandidátka SLK téměř neporazitelná.

Tabulka 36: Volební zisk SLK ve volbách do Poslanecké sněmovny 2010 a v krajských volbách 2012 (v %)

Volební zisk SLK			
ČR/Kraj/ Obce ORP	PS 2010 (%)	Krajské volby 2012 (%)	Rozdíl (%)
ČR	X	1,09	X
Liberecký kraj	X	22,21	X
Okres Liberec	X	26,64	X
Okres Jablonec na Nisou	X	16,11	X
Okres Semily	X	21,70	X
Okres Česká Lípa	X	19,09	X
Česká Lípa	X	12,42	X
Nový Bor	X	27,25	X
Jablonec nad Nisou	X	14,29	X
Tanvald	X	10,96	X
Železný Brod	X	12,28	X
Frýdlant	X	23,61	X
Liberec	X	23,46	X
Jilemnice	X	9,18	X
Semily	X	21,25	X
Turnov	X	19,42	X

Zdroj www.volby.cz – zpracoval autor

SLK má vysoce personalizovanou kandidátku, která v těchto, ale i předchozích krajských volbách nemá konkurenci a je jedním z hlavních důvodů vysokého volebního zisku. Podrobněji této problematice věnuji v kapitole čtvrté.

Při pohledu na výsledky SLK v obcích s rozšířenou působností můžeme vidět určité odchylky, které jsou způsobeny faktem, že proti sobě kandidují dva subjekty, které se snaží prezentovat kandidátkou složenou převážně ze starostů či místostarostů. Jedná se samozřejmě o SLK a TOP09 a Starostové (TOP09 a STAN). Z tohoto souboje vychází vítězně SLK, ale TOP09 a STAN zaznamenávají určité lokální úspěchy, které by neměly zůstat opomenuty.

SLK zaostává za krajským průměrem nejvýrazněji v obci Jilemnice, kde její kandidátka obdrží pouze 9,18 % hlasů. Tento neúspěch je způsoben ziskem TOP09 s STAN, která zde obdrží 12,94 % hlasů, což je výrazně nad krajským průměrem. TOP09 a STAN dokázala voliče zaujmout prostřednictvím Ing. Janě Čechové. Tato

kandidátka je od roku 2006 zastupitelkou města a v roce 2010 se stává místostarostkou (kandidovala za Sdružení nezávislých kandidátů Jilemnice). Do povědomí veřejnosti vstupuje Jana Čermáková také jako předsedkyně svazu obcí Jilemnicko v letech 2006 až 2010 a je aktivní činovnicí Sokolu Jilemnice (Oficiální stránky Jana Čechová, Oficiální stránky město Jilemnice). V této obci získává 143 přednostních hlasů, což představuje 68,09 % zisku TOP 09 a STAN. (www.volby.cz)

2.4.2. Zisky regionálních a malých subjektů

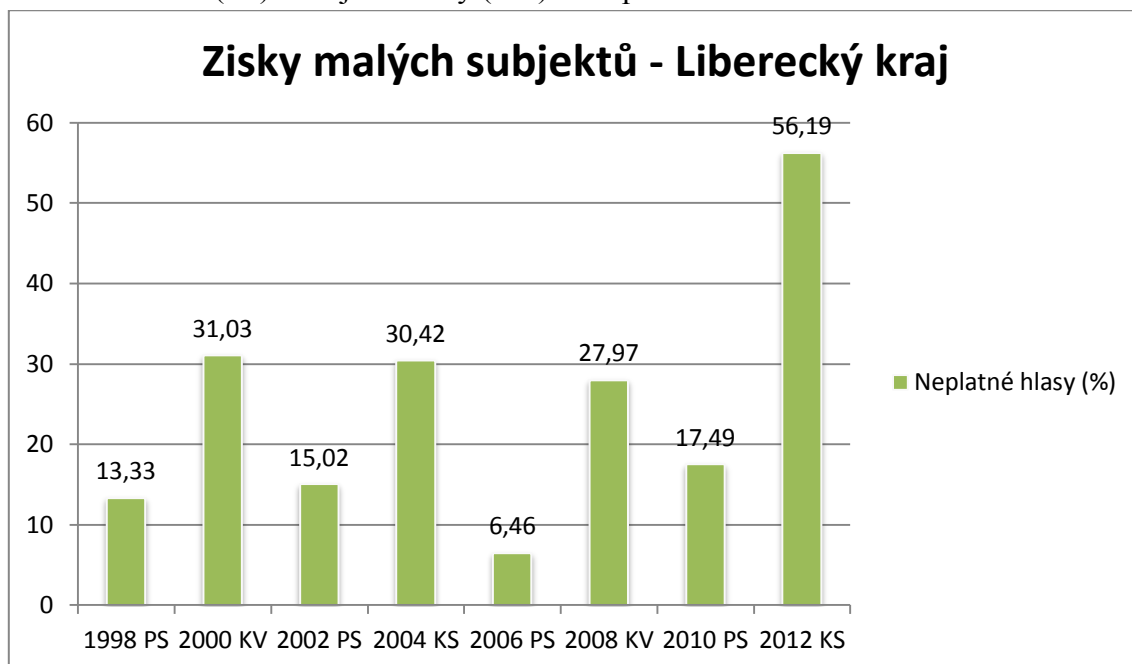
Tabulka 37: Volební zisk malých a regionálních stran ve volbách do Poslanecké sněmovny 2010 a v krajských volbách 2012 (v %)

Volební zisk všech subjektů, které neuspěli v FOE			
ČR/Kraj/ Obce ORP	PS 2010 (%)	Krajské volby 2012 (%)	Rozdíl (%)
ČR	18,74	36,43	+ 17,69
Liberecký kraj	17,49	56,19	+ 38,70
Okres Liberec	17,19	64,65	+ 47,46
Okres Jablonec na Nisou	16,04	51,67	+ 35,63
Okres Semily	18,45	54,01	+ 35,56
Okres Česká Lípa	18,69	44,17	+ 25,48
Česká Lípa	18,15	40,52	+ 22,37
Nový Bor	17,80	51,24	+ 33,44
Jablonec nad Nisou	15,86	51,06	+ 35,20
Tanvald	19,89	45,95	+ 26,06
Železný Brod	15,50	49,99	+ 34,49
Frydlant	19,63	50,72	+ 31,09
Liberec	16,43	67,56	+ 51,13
Jilemnice	20,22	45,91	+ 25,69
Semily	16,16	52,19	+ 36,03
Turnov	17,35	48,44	+ 31,09

Zdroj www.volby.cz – zpracoval autor

Předpoklad, že malé strany dosáhnou v rámci SOE vyšších volebních zisků, byl v roce 2012 potvrzen s nejvyšší sledovanou silou a to jak na úrovni celé ČR, tak i Libereckého kraje. Ten vykazuje s 56,19 % hlasů pro malé subjekty a rozdílem FOE a SOE 37,70 % nejvyšších republikových hodnot. Rozbor jednotlivých okresů a obcí s rozšířenou působností je v podstatě zbytečný, protože rekordních hodnot bylo dosaženo, v drtivé většině případů, díky výraznému úspěchu SLK či ZMĚNY, případně obou těchto politických hnutí. Jedinečnost roku 2012 velmi dobře znázorňuje Graf 03.

Graf 03: Zisky malých subjektů v Libereckém kraji – Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR (PS) a krajské volby (KV): kompletní srovnání

2.4.3. Neplatné hlasy

Tabulka 38: Podíl neplatných hlasů ve volbách do Poslanecké sněmovny 2010 a v krajských volbách 2012 (v %)

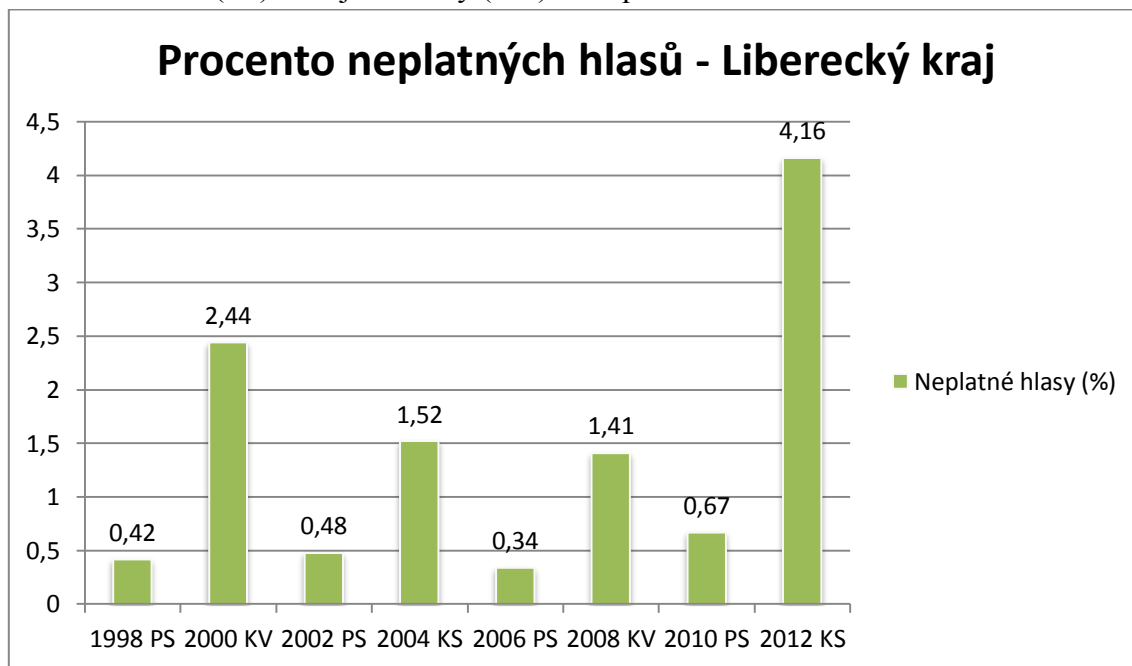
Podíl neplatných hlasů			
ČR/Kraj/ Obce ORP	PS 2010 (%)	Krajské volby 2012 (%)	Rozdíl (%)
ČR	0,63	4,35	+ 3,72
Liberecký kraj	0,67	4,16	+ 3,49
Okres Liberec	0,70	2,31	+ 1,61
Okres Jablonec na Nisou	0,59	6,76	+ 6,17
Okres Semily	0,62	6,91	+ 6,29
Okres Česká Lípa	0,74	3,02	+ 2,28
Česká Lípa	0,73	3,18	+ 2,45
Nový Bor	0,62	3,05	+ 2,43
Jablonec nad Nisou	0,58	6,09	+ 5,51
Tanvald	0,60	5,69	+ 5,09
Železný Brod	0,80	8,56	+ 7,76
Frýdlant	0,50	1,59	+ 1,09
Liberec	0,79	2,25	+ 1,46
Jilemnice	0,43	8,52	+ 8,09
Semily	0,60	5,46	+ 4,86
Turnov	0,49	5,30	+ 4,81

Zdroj www.volby.cz – zpracoval autor

Od roku 2000 jsme svědky trendu, kdy podíl neplatných hlasů v Libereckém kraji klesá. Rok 2012, ale statistiku nabourává a s průměrem 4,16 % se jednoznačně jedná o rok s nejvyšším podílem neplatných hlasů. Skokové navýšení ovšem nepostihlo pouze Liberecký kraj, ale všechny kraje ČR, kde je podíl neplatných hlasů 4,35 % hlasů. Celkové srovnání viz. Graf 04.

Jako nejsnazší vysvětlení tohoto fenoménu se nabízí souběh se senátními volbami v obvodu číslo 35 Jablonec nad Nisou. Okres Jablonec nad Nisou a okres Semily skutečně vykazují neobvykle vysoké procento neplatných hlasů a to jak v krajských volbách, tak i prvním kole senátních voleb. Drobné navýšení ovšem zaznamenávám i v okresech, které souběhem ovlivněny nejsou. (www.volby.cz)

Graf 04: Podíl neplatných hlasů v Libereckém kraji – Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR (PS) a krajské volby (KV): kompletní srovnání

Sleduji zde vliv dvou proměnných, které se v minulých letech neobjevují (nebo byl jejich vliv zanedbatelný). V senátních volbách dochází k problému s obálkami pro krajské a senátní volby, které byly velmi špatně odlišitelné, a řada voličů je zaměnila a jejich hlasy již nebylo možné uznat. Tato proměnná byla českými médii prezentována jako hlavní příčina vysokého počtu neplatných hlasů (Lidovky.cz). Nesmíme ovšem opomenout druhou proměnnou, kterou byla internetová výzva, která nabádá voliče k vhození prázdné obálky. Důkazem jejího vlivu může být navýšení v okresech a obcích, kde probíhaly pouze krajské volby. Ministerstvo spravedlnosti uvádí, že barva

obálek se neměnila již několik let a význam této proměnné tedy narůstá v komparaci s rokem 2008, kdy byl způsob volby totožný a počet neplatných hlasů byl nejnižší ze všech doposud proběhlých voleb.

Protože ČSÚ eviduje pouze počet neplatných hlasů a již nesleduje, o jaký typ chyby se jednalo, tak jsou možnosti analýzy značně limitovány. Přikláním se k názoru, že počet neplatných hlasů byl způsoben kombinací obou proměnných o obdobně velké síle, která byla zvýrazněna relativně vysokou volební účastí.

2.4.4. Tvorba koaliční vlády

Tabulka 39: Rozdělení mandátů dle výsledků krajských voleb v Libereckém kraji 2012

	Počet mandátů
ODS	5
ČSSD	7
SLK	13
KSČM	10
SOS	0
ZMĚNA	10

Výsledky krajských voleb 2012 vyústily v koalici SLK a hnutí ZMĚNA o síle 23 hlasů. Určitý čas byla ve hře varianta široké koalice SLK, ZMĚNA a ODS, což ovšem velmi razantně odmítla ZMĚNA, která deklarovala, že nebude navazovat jakoukoliv koaliční spolupráci s ODS, ČSSD a KSČM (Oficiální stránky hnutí Změna pro Liberecký kraj). Koaliční smlouva byla uzavřena 27. listopadu 2012. SLK obsazuje v radě pět křesel a primátorem se stává Bc. Martin Půta (SLK). ZMĚNA má v radě čtyři zástupce a překvapivě zde není zastoupen Mgr. Jan Korytář, který toto své rozhodnutí zdůvodnil nutností koordinace krajské a komunální politiky a prací na rozvoji hnutí v následujících letech. (Oficiální stránky hnutí Změna pro Liberecký kraj) Na úrovni krajské politiky bude zastávat post předsedy politického klubu ZMĚNY.

3. Nové politické subjekty

Sekundárním cílem této práce je nalezení předpokládaných příčin volebního úspěchu nových politických subjektů v krajských volbách 2012 a je tedy nutné tato hnutí blíže přiblížit. SLK a ZMĚNA ovládly volby roku 2012, ale jejich úspěch nebyl pověstným bleskem z čistého nebe. Obě sdružení se na regionálním politickém poli pohybují již delší dobu a dle analýzy krajských voleb ve druhé kapitole, lze vystopovat určité trendy, které k volbám 2012 směřovaly.

Starostové pro Liberecký kraj

Toto politické hnutí bylo registrováno 4. října 2008 a první volby, kterých se účastnilo, byly krajské volby v roce 2008 (Seznam politických stran a hnutí). SLK zaznamenává relativní úspěch a zisk sedmi křesel ho staví do pozice nejsilnějšího neparlamentního subjektu, který se těchto voleb účastnil (www.volby.cz). Pro následující čtyři roky zůstává SLK v opozici, což se ukáže jako velmi příznivý tah.

Za zásadní lze označit komunální volby v roce 2010. Zde získávají SLK celkem 261 zastupitelů a přímo postavili nebo podporovali kandidáty ve 47 městech a obcích. (Výsledky podpory SLK v komunálních volbách 2010). Jak již název tohoto hnutí napovídá, SLK těží z výrazného propojení s komunální politikou a toho, že je postaveno na výrazných osobnostech, které dlouhodobě zastávaly a zastávají pozice starostů či místostarostů napříč celým Libereckým krajem. (www.volby.cz)

SLK vznikli jako odnož staršího hnutí s celorepublikovou působností: STAN – Starostové a nezávislí. Kooperace těchto dvou uskupení je ovšem značně problematická. Ještě v komunálních volbách 2010 docházelo k vytváření společných kandidátek, ale krajské volby v roce 2012 již lze označit za otevřený konflikt mezi Starosty pro Liberecký kraj a STAN. Byly zde sestaveny dvě nezávislé kandidátky a z tohoto souboje ovšem jednoznačně úspěšněji vychází Starostové pro Liberecký kraj, kteří volby se ziskem 22,21 % hlasů a 13 mandáty vyhrávají. Kandidátka TOP 09 a STAN nezískává ani jediný mandát. Výsledek 3,52 % je nejhorším výsledkem v ČR a pouze podtrhuje neúspěch parlamentních stran v těchto krajských volbách (www.volby.cz). Hlavním jádrem problému je sestavování kandidátek pro volby do Poslanecké sněmovny ČR, kde by spolupráce byla prospěšná primárně pro TOP09 a STAN, kteří by získali na svou kandidátku nejvýraznější osobnosti komunální

a krajské politiky, kteří se v současnosti těší velké oblibě (Brožová 2012). Nicméně SLK by spolupráce mohla poškodit, protože by zdůraznila propojení s neoblíbeným parlamentním subjektem, což voliči v Libereckém kraji velmi bedlivě sledují a vnímají. Je ovšem otázkou, zda bude SLK chtít prohlubovat spolupráci s parlamentními stranami, které v Libereckém kraji dlouhodobě oslabují a připravit se o svou výhodu ryze lokální strany bez viditelné návaznosti na nepopulární velké subjekty. Nyní spolupráce není nutná, protože výsledek krajských voleb byl jednoznačný, ale změna můžou přinést následující volby do obecních zastupitelstev či krajské volby 2016, ale to již v predikci příliš předbíháme.

Změna pro Liberecký kraj

S politickým hnutím se slovem Změna se voliči poprvé setkali v komunálních volbách v roce 2010. V Liberci byla občanským sdružením ZPL sestavena kandidátka převážně z nezávislých kandidátů a členů SZ. ZPL ve volbách vítězí se ziskem 21,17 % hlasů a devíti mandáty. Jan Korytář (SZ) se stává na krátký čas Libereckým primátorem, ale poté dochází k problémům v koalici a je z této pozice sesazen. Spletité situaci na Libereckém magistrátu se dále věnuji v poslední kapitole, protože její vliv na výsledky krajských voleb 2012 byl značný.

Politické hnutí ZMĚNA, jak zní oficiální název, je registrováno 6. září 2012 a v jeho čele stojí, již několikrát zmiňovaný, bývalý primátor Liberce Jan Korytář (Seznam politických stran a hnutí). Kvůli tomuto hnutí opouští SZ, ale na spolupráci se svou mateřskou stranou nerezignuje. Se SZ je sestavena kandidátka pro krajské volby a voliči na ní našli nezávislé, členy ZMĚNY a SZ.

3.1. Volební programy

Obě politická uskupení těží v první řadě ze své nezávislosti na zaběhnutých politických strukturách a často to zdůrazňují. Při rozboru volebních programů zjistíme, že obě hnutí mají téměř totožné cíle a hlavní teze. Lze ovšem nalézt určité rozdíly a identifikovat jejich příčiny. Nevyužívám zde konkrétní metodu, která se specializuje na rozbor volebních programů politických stran. Primárně v programech vyhledávám body, kde je viditelný vliv lokálních osobností a analyzuji postoje vůči etablovaným politickým stranám.

Shody v programech pro krajské volby 2012

V programech obou hnutí je dobře viditelná snaha zacílit na co nejširší spektrum problémů a v podstatě vytvořit catch-all program pro Liberecký kraj. Hlavní shodné body: (Volební program politické hnutí Změna, Volební program politické hnutí Starostové pro Liberecký kraj)

- 1) Problematická situace v dopravě a její řešení
- 2) Silné důraz na ochranu životního prostředí
- 3) Ochrana fungujících institucí jako jsou základní školy, střední školy či nemocnice (odmítání privatizace a rušení zdravotnických zařízení bez vyjádření občanů)
- 4) Odpovědnost a transparentnost hospodaření kraje – v obecné rovině
- 5) Zveřejňování všech dokumentů kraje

Obě politická uskupení cílí svým programem na stejnou voličskou základnu a jejich program nelze označit za příliš politicky vyhraněný. Obecně by šlo hnutí Změna a Starostové pro Liberecký kraj zařadit jako středové politické subjekty, které těží hlavně ze znalosti problematiky kraje od nejnižších samosprávných jednotek.¹¹ Je ovšem překvapivé, že důkladnou znalost problémů jednotlivých obcí či určitých územních celků ve svých programech hnutí příliš nevyužívají.

ZMĚNA i SLK předkládají v programu téměř výhradně problémy a řešení, které mají vliv na celé území kraje. U volebního programu Změny pro Liberecký kraj lze identifikovat spíše obecné fráze bez jasnějších náznaků řešení. Z tohoto pohledu lze za lépe strukturovaný označit program SLK, která ve všech hlavních tématech uvádí minimálně jeden či dva konkrétní problémy a přímo je pojmenovává (uvolnění předsedy dopravního výboru, kontrola hospodaření společnosti KORID s.r.o. a podobně).

Rozdíly ve volebních programech a postojích k tématům

Prvním a hlavním bodem volebního programu hnutí Změna je boj proti korupci a klientelistickým uskupením, které v kraji vytvořila ODS a ČSSD. Tento bod je zdůrazňován i v průběhu kampaně a stává se jejím hlavním leitmotivem. Tímto

---

¹¹ Umístění na pravo-levé škále je ale pouze orientační a je otázkou, jak se budou strany profilovat v následujících letech.

postojem se ZMĚNA profiluje více jako subjekt odmítající etablované politické strany. Teorii voleb druhého řádu označovaný jako subjekt protestního charakteru.

Tento postoj není u SLK tolik akcentován a je spíše držen na obecných frázích, jako je boj proti korupci. Důvody radikalizace hnutí ZMĚNA lze nalézt v rozvratu koalice na libereckém magistrátu. Zde byla ZMĚNA donucena odejít do opozice, ale SLK zůstávají členy koalice společně s ČSSD. Důrazné vystupování proti ODS a ČSSD by tedy mohlo ohrozit koalici v krajském městě a i předvolební průzkumy naznačovaly možnost vytvoření krajské koalice s některou z těchto standardně silných stran. Původ mírnějšího postoje SLK vůči etablovaným politickým stranám je také možné hledat ve slabém, ale stále diskutovaném propojení s TOP 09 a STAN, kde je jasně viditelná a logická možnost spolupráce se stranami na pravicovém spektru, tedy logicky ODS.

Ve volebním programu SLK se setkávám s relativně podrobným řešením problémů, které přinesly bleskové záplavy v roce 2010. Jedná se o nápravu škod, které nejsou dva roky po povodni stále odstraněny a vytvoření efektivního Bezpečnostního a záchranného integrovaného systému, jenž by dokázal efektivně reagovat na obdobnou krizovou událost. U tohoto bodu sleduji vliv Michaela Canova, který byl číslem 12 na kandidátce SLK a od roku 1994 je nepřetržitě starostou Chrastavy, která byla bleskovými povodněmi nejvíce zasažena. Michael Canov se s počtem 3159 přednostních hlasů dostal na druhé místo kandidátky a společně s Bc. Martinem Půtou byli jedinými kandidáty, kteří překročili 10% hranici přednostních hlasů. (www.volby.cz)

Hnutí ZMĚNA se problematice bleskových záplav věnuje pouze okrajově, což lze označit za překvapující, protože se stále jedná o velmi aktuální témat. (Volební program politické hnutí Změna, Volební program politické hnutí Starostové pro Liberecký kraj)

4. Příčiny výsledků krajských voleb v roce 2012

Na úspěch nových politických subjektů lze v Libereckém kraji nahlížet z mnoha úhlů. Dle předvolebních průzkumů měli být volby těsným soubojem ČSSD, posilující KSČM a s odstupem na třetí pozici ODS. Tyto odhady ovšem naprosto selhaly. V případě Libereckého kraje můžeme sledovat nejvyšší statistickou chybu v rámci celé České republiky.

Bylo to způsobeno špatným provedením či byl Liberecký kraj svědkem ojedinělého jevu, který byl naprosto nepředvídatelný a nepostihnutelný žádnými statistickými modely? Osobně se přikláním spíše k první variantě. Předvolební průzkumy nereflektovaly specifika regionu a dlouhodobé trendy, které bylo možné sledovat. Samostatným problémem byl nereprezentativní vzorek respondentů. Zásadní odchylky je možné dohledat v průzkumech společností PPM Factum, STEM/MARK i SC&C.

PPM Factum v zhodnocení svých odhadů krajských voleb připouští možnost špatného provedení průzkumu, ale zároveň jako možnou příčinu chyby uvádí tzv. *last minute swing* (Oficiální web PPM Factum). Tedy změny preferencí voličů těsně před volbami a špatně postihnutelné předvolebním průzkumem. V tomto případě hovoří PPM Factum o období jednoho měsíce.

Obdobnou chybu můžeme sledovat i v průzkumech společností SC&C a STEM/MARK pro pořad Otázky Václava Moravce. Tyto dvě společnosti ovšem své postupy hájí nebo se k nim nevyjadřují. (Oficiální web SC&C, Oficiální web STEM/MARK)

4.1. Široké koalice

Tvorba koalic na úrovni Libereckého kraje a krajského města Liberce je dle jedním z hlavních důvodů překvapivých výsledků krajských voleb z roku 2012. V letech 2000 až 2008 zde byli voliči svědky širokých koalic ODS a ČSSD ve vedení kraje. Tyto koalice sice prokázaly vysokou míru stability, ale zároveň z politické soutěže vytěsnily ostatní politické subjekty. Jednalo se o spojení dvou ideologicky nesourodých politických uskupení, jejichž období spolupráce bylo doprovázeno pochybným hospodařením a řadou s ním spojených kauz.

Zlomovým momentem jsou krajské volby v roce 2008. Zde ODS zaznamenává razantní pokles voličů, který je ovšem možné přičíst klesající popularitě vlády ODS, ale taktéž nesouhlasem voličů s pokračováním široké koalice v rámci kraje. ČSSD v těchto volbách vítězí, ale volební zisk je nejnižší ze všech krajů České republiky. I zde je tedy možné vysledovat negativní reakci na dlouhodobé koaliční vládnutí s ODS.

Obě politické strany pravděpodobně nesprávně interpretovaly volební výsledky a přikládaly příliš velký význam politice na úrovni celostátní a jejím dopadům na rozhodování voličů v krajských volbách.

Rok 2012 byl pro ODS a ČSSD v podstatě tím nejhorším souběhem několika faktorů:

- 1) Zformování protestních stran, které fungují na krajské úrovni a volič se s nimi může ztotožnit snadněji a v kratším čase.
- 2) Společenská únava: ODS je součástí vlády s nejnižší historickou popularitou, což má celostátní dopad a zároveň se volby konají uprostřed volebního cyklu a je tedy velmi pravděpodobné, že vládní strany budou oslabovat.
- 3) Společenská únava: ČSSD je opět ve vedení kraje a to již třetí volební období po sobě.
- 4) Liberecký magistrát je od roku 2011 veden tichou koalicí ČSSD a ODS.
- 5) V Libereckém kraji vládne celospolečenské přesvědčení, že ODS a ČSSD jsou součástí kartelu, který oficiálně i neoficiálně ovládá kraj již tři volební období.

4.2. Úspěchy v rámci obecních zastupitelstev

Hnutí Změna pro Liberec vstupuje do politiky v komunálních volbách 2010. Zde dosahuje se ziskem devíti mandátů vítězství a v Liberci se stává hlavním politickým subjektem. Po relativně problematických jednání je utvořena široká koalice ZPL, ČSSD, Liberec občanům (kandidátka Starostů a nezávislých) a USZ. Ve funkci primátora ovšem Jan Korytář nezůstává dlouho. Již 16. dubna 2011 je z pozice primátora sesazen. Koaliční partneři jeho odvolání odůvodnili nedostatečnou

komunikací v rámci rady. Hnutí ZPL za hlavní důvod označila pozastavení několika podezřelých zakázek spojených se společností Syner. (Nohl 2011a, Nohl 2011b)

Důležitým aspektem, který se v celém sporu objevuje, je situace, kdy ODS umožňuje tichou podporou vzniknout menšinové koalici. Již bez hnutí ZPL. Opět je tedy podpořena myšlenka kartelu ČSSD a ODS a tento moment je hlavním iniciátorem následného razantního vystupování ZMĚNY proti ČSSD a ODS.

Starostové pro Liberecký kraj získávají v komunálních volbách 2010 zastupitele ve 47 obcích či městech a jejich zástupci se stávají ve více než 30 z nich starosty a místostarosty. Mají tedy významné zastoupení ve více než 22 % všech obecních zastupitelstev, což vytváří kvalitativní základnu pro krajské volby v roce 2012. (Výsledky podpory SLK v komunálních volbách 2010)

Děni na Libereckém magistrátu mělo významný dopad na výsledky voleb v roce 2012 a to převážně z hlediska medializovanosti celé kauzy. Jaké ale byly výsledky komunálních voleb 2010 ve třech zbývajících okresních městech? A mělo ustanovení koalice nějaký dopad na volby v roce 2012? Zde vycházím z předpokladu, že komunální politika v okresních městech má dopad na celý přílehlý okres a zároveň je vhodné věnovat okresům větší pozornost, protože představovaly významnou jednotku v analytické části této práce.

V okresním městě Semily byla ustavena koalice dvou nezávislých kandidátek Volby pro Semily, která ve volbách dominovala se ziskem 12 mandátů a Semiláci se dvěma mandáty. Voliči se zde tedy jasně přiklonili k nezávislým kandidátům. V Jablonci nad Nisou těsně zvítězila ODS (devět mandátů) před Domovem nad Nisou (osm mandátů) a posléze tyto dva subjekty vytvořily koalici. Posledním okresním městem je Česká Lípa. Zde byla vytvořena široká koalice ODS (pět mandátů), TOP 09 (tři mandáty), Starostů pro Liberecký kraj (dva mandáty) a Věcí veřejných (tři mandáty). (www.volby.cz, Celetka 2011)

Všechny tyto koaliční vlády se ukázaly jako velmi stabilní nebo alespoň životaschopné. A co je nejpodstatnější, tak v žádném z těchto měst nebyl řešen žádný větší politický skandál či roztržka mezi partnery. Nalézt nějakou spojitost s výsledky voleb v roce 2012 je tedy obtížné. Výsledky v těchto třech okresech se liší pouze

v řádech několika málo procent a nelze nalézt zásadnější odchylku od výsledků v rámci celého kraje. (www.volby.cz)

Koalice v těchto okresních městech tedy nemají na krajské volby zásadní vliv nebo byli voliči vystaveni silnějším a podstatnějším faktorům, které ovlivnily jejich volbu.

4.3. Poslední zelený kraj

Liberecký kraj je z hlediska zalesnění jedničkou v České republice a na jeho území se nachází pět chráněných krajinných oblastí, osm národních přírodních rezervací a další řada přírodních památek velkého významu (Český statistický úřad). Tato skutečnost se promítá i do politické soutěže, která otázku ochrany životního prostředí zdůrazňuje vždy mezi hlavními body volebního programu. Historické výsledky zelených stran jsou ukazatelem, který o významu tohoto tématu značně vypovídá.

Ve volbách do Poslanecké sněmovny dosahuje SZ historického úspěchu, když zde v roce 2006 získává 9,58 % hlasů. Na krajské úrovni jsou zelené strany zastoupeny Stranou pro otevřenou společnost a to jednoznačně v letech 2000 až 2004. Pro oba dva politické subjekty ovšem začíná od roku 2006 období razantního poklesu popularity. SZ to pocítuje na celostátní úrovni a SOS právě ve své baště, kterou je Liberecký kraj. (www.volby.cz)

Voliči hledají alternativu, která by dokázala artikulovat jejich postoje. V krajských volbách 2008 se do této pozice staví právě SLK. Jsou novým politickým subjektem, nemají propojení s velkými hráči a jsou tedy jedinou přijatelnou volbou. Za subjekt, který je ještě provázanější se zelenou problematikou a otázkou ekologie lze označit hnutí ZMĚNA. Předseda Jan Korytář byl dlouholetým lídrem Liberecké buňky SZ a s představiteli této strany i nadále spolupracuje.

4.5. Ztráta osobností

Analytická část práce velmi výrazně ukázala na vliv institucionálně procedurální dimenze definované Reifem a Schmitterem. Všechny politické strany a hnutí, která v kraji dosáhla alespoň lokálních úspěchů, stavěla na výrazných osobnostech. V ideálním případě kandidátka obsahovala jednu osobnost s celokrajskou působností a několik dalších kandidátů, kteří dokázali straně pomoci na úrovni jednotlivých okresů. ODS a

ČSSD se vždy vyznačovali kandidátkami se silnými lídry, kteří získávali přednostní hlasy napříč celým krajem (nebo uspěli velmi výrazně v rámci jednoho konkrétního okresu).

V roce 2012 stojí v čele kandidátky ODS Ing. Eva Bartoňová. Získává nejvyšší počet přednostních hlasů, tedy 1455, ale žádný z ostatních kandidátů již hranici 1000 přednostních hlasů nepřekračuje (www.volby.cz) Eva Bartoňová nemá v těchto volbách jednoduchou pozici a její osobně tedy nelze přičítat významný vliv na celkový neúspěch ODS. Je ale otázkou, zda byl její výběr dobrou volbou. Pokud se podíváme na úspěšné lídry z těchto i předešlých krajských voleb, tak se tato osobnost v řadě aspektů liší.

Eva Bartoňová se pohybuje na úrovni komunální politiky od roku 1998, kdy byla zvolena do zastupitelstva České Lípy a působí zde do roku 2006. Úspěšně kandidovala také do krajského zastupitelstva, kde zastávala v letech 2000 až 2004 pozici radní. Její vliv a celkový zájem o krajskou politiku, ale razantně klesá společně s rokem 2005, kdy se stává náměstkyní na Ministerstvu mládeže, školství a tělovýchovy ČR (Naši politici.cz). Je přirozené, že s takto výrazným postem není snadné skloubit působení na komunální či krajské úrovni a pro voliče se Eva Bartoňová na šest let v podstatě vytrácí z politického života kraje. Jedná se o výrazný hendikep, který je znásoben v konfrontaci s osobnostmi starostů či místostarostů, kteří kandidují za hnutí SLK či ZMĚNA.

Je překvapivé, že obdobný problém sledujeme také u lídra kandidátky ČSSD. I tato strana se rozhodla v Libereckém kraji vsadit na ženu v jejím čele. Mgr. Lenka Kadlecová získává 1945 přednostních hlasů a obdobně jako u ODS se jedná o nejlepší výsledek na kandidátce, kde žádný z dalších kandidátů nedokázal překročit hranici tisíce preferenčních hlasů (www.volby.cz). Lenka Kadlecová je členkou ČSSD od roku 1995, ale do roku 2012 nezastávala žádnou funkci, která by vzešla z komunálních či krajských voleb (Naši politici.cz, Oficiální stránky ČSSD). Tato kandidátka byla tedy velmi dobře známa svým kolegům z okresního a krajského výkonného výboru ČSSD, ale pro voliče ČSSD se jednalo o úplně novou osobnost, bez jakýchkoli reálných politických zkušeností a úspěchů.

Závěr

Krajské volby v Libereckém kraji bych označil v kontextu České republiky za unikátní. Věřím, že tato práce dokáže čtenáři přiblížit krajské volby v tomto regionu komplexně a s dostatečným důrazem na hlavní aktéry, události a jedinečné fenomény. Určité rezervy práce vidím v možnosti důkladnější analýzy na úrovni jednotlivých obcí a rozboru volební kampaně vyznaných aktérů, kde je možné sledovat další předpoklady teorie voleb druhého řádu.

V úvodu práce jsem si stanovil za cíl potvrdit či vyvrátit následující hypotézy: *ČSSD, ODS a SOS v Libereckém kraji ztrácí voličskou podporu vlivem špatnému výběru lídrů, kteří jsou pro voliče neatraktivní.* Tuto hypotézu práce potvrzuje. Výše uvedené strany do voleb vstoupili s kandidátkami, které nebyly dostatečně etablovány na úrovni krajské či komunální politiky, což platí pro ODS a ČSSD, či se zdiskreditovali předchozí politickou činností. Případ Ing. Lidií Vajnerové MBA z SOS a spolupráce s ČSSD ve vládě s tichou podporou KSČM.

Druhá ověřovaná hypotéza: *Koaliční spolupráce ODS a ČSSD v rámci kraje a města Liberec měla negativní vliv na výsledky těchto stran v krajských volbách.* Práce potvrzuje i druhou stanovenou hypotézu. ODS a ČSSD svou koaliční spoluprací vytvořili mezi elektorátem převládající pocit, že se jedná o tajný pakt s cílem vládnout kraji, ať je výsledek voleb jakýkoliv. Tento názor byl následně posílen situací, která nastala v roce 2011 na Libereckém magistrátu.

Práce si klade za cíl zodpovědět následující výzkumné otázky: *Odpovídají volební krajské volby v Libereckém kraji předpokladům, které definuje teorie voleb druhého řádu?* Dle provedené analýzy krajských voleb v letech 2000, 2004, 2008 a 2012 lze říci, že sledované předpoklady jsou ve většině případů ověřeny, ale s významnými anomáliemi převážně u *předpokladu vyššího zisku opozičních subjektů.*

Druhá výzkumná otázka: *Je možné na krajské volby v letech 2000, 2004 a 2008 aplikovat model Reinera Dinkela?* Model byl bez problémů a odchylek aplikován na všechny stanovené krajské volby a výsledky potvrdily vliv volebního cyklu na vládnoucí strany či koalice.

Třetí výzkumná otázka: *Představují nová politická hnutí Změna pro Liberecký kraj a Starostové pro Liberecký kraj lokální subjekty, naprosto nezávislé na politických stranách či hnutích s celostátní působností?* Práce dokazuje výrazné personální propojení politického hnutí ZMĚNA se SZ a spolupráci na úrovni komunální i krajské politiky. ZMĚNA tedy není plně nezávislým subjektem. V SLK nadále převládají problémy s definováním vztahu k hnutím STAN, ale vývoj v posledních letech ukázal, že SLK chce a bude vystupovat jako samostatný subjekt. SLK tedy označují za samostatný politický subjekt.

Možnosti dalšího výzkumu bych hledal v komparaci volebních výsledků na malých vesnicích s většími sídly, důkladné analýze kompletních výsledků (tedy v rámci všech obcí a nikoliv pouze obcí s rozšířenou působností) či v sociologickém průzkumu mezi občany Libereckého kraje, který by měl přesněji identifikovat důvody odklonu od etablovaných politických subjektů. Podrobnější rozbor si zaslouží i obě mladá politická hnutí. Starostové pro Liberecký kraj jsou zajímavým úkazem, který se ještě zcela jasně nevyprofiloval ve vztahu k ODS či TOP 09. Politické hnutí Změna zaznamenalo výrazný úspěch v krajských volbách a je otázkou, zda svou popularitu udrží i do následujících komunálních voleb a jakým způsobem se k těmto volbách postaví.

Seznam zkratk, tabulek, grafů a obrázků

Zkratky

ČSNS	Česká strana národně sociální
ČSSD	Česká strana sociálně demokratická
ČSÚ	Český statistický úřad
DRS	Demokratická regionální strana
EP	Evropský parlament
EVS	Očekávaný volební zisk (viz. model Reinera Dinkela)
FOE	Volby prvního řádu
KDU-ČSL	Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová
KSČM	Komunistická stran Čech a Moravy
ODS	Občanská demokratická strana
R	Reální volební zisk (viz. model Reinera Dinkela)
RV	Relativní podíl hlasů (viz. model Reinera Dinkela)
SLK	Politické hnutí Starostové pro Liberecký kraj
SOE	Volby druhého řádu
SOLK	Sdružení obcí Libereckého kraje
SOS	Strana pro otevřenou společnost
SsČR	Strana soukromníků České republiky
SZ	Strana zelených
UK	Univerzita Karlova
US-DEU	Unie svobody - Demokratická unie
USZ	Unie pro sport a zdraví
VV	Věci veřejné
ZMĚNA	Politické hnutí Změna pro Liberecký kraj
ZPL	Změna pro Liberec

Tabulky

Tabulka 1: Volební účast ve volbách do Poslanecké sněmovny 1998 a v krajských volbách 2000 (v %)

Tabulka 2: Volební zisk ODS ve volbách do Poslanecké sněmovny 1998 a v krajských volbách 2000 (v %)

Tabulka 3: Volební zisk ČSSD ve volbách do Poslanecké sněmovny 1998 a v krajských volbách 2000 (v %)

Tabulka 4: Volební zisk KSČM ve volbách do Poslanecké sněmovny 1998 a v krajských volbách 2000 (v %)

Tabulka 5: Volební zisk SOS ve volbách do Poslanecké sněmovny 1998 a v krajských volbách 2000 (v %)

Tabulka 6: Volební zisk malých a regionálních stran ve volbách do Poslanecké sněmovny 1998 a v krajských volbách 2000 (v %)

Tabulka 7: Podíl neplatných hlasů ve volbách do Poslanecké sněmovny 1998 a v krajských volbách 2000 (v %)

Tabulka 8: Aplikace modelu Reinerja Dinkela na krajské volby v Libereckém kraji 2000 - ČSSD

Tabulka 9: Aplikace modelu Reinerja Dinkela na krajské volby v Libereckém kraji 2000 – ČSSD a ODS

Tabulka 10: Rozdělení mandátů dle výsledků krajských voleb v Libereckém kraji 2000

Tabulka 11: Volební účast ve volbách do Poslanecké sněmovny 2002 a v krajských volbách 2004 (v %)

Tabulka 12: Volební zisk ODS ve volbách do Poslanecké sněmovny 2002 a v krajských volbách 2004 (v %)

Tabulka 13: Volební zisk ČSSD ve volbách do Poslanecké sněmovny 2002 a v krajských volbách 2004 (v %)

Tabulka 14: Volební zisk KSČM ve volbách do Poslanecké sněmovny 2002 a v krajských volbách 2004 (v %)

Tabulka 15: Volební zisk SOS ve volbách do Poslanecké sněmovny 2002 a v krajských volbách 2004 (v %)

Tabulka 16: Volební zisk malých a regionálních stran ve volbách do Poslanecké sněmovny 2002 a v krajských volbách 2004 (v %)

Tabulka 17: Podíl neplatných hlasů ve volbách do Poslanecké sněmovny 2002 a v krajských volbách 2004 (v %)

Tabulka 18: Aplikace modelu Reinerja Dinkela na krajské volby v Libereckém kraji 2004 – ČSSD a KDU-ČSL a US-DEU

Tabulka 19: Rozdělení mandátů dle výsledků krajských voleb v Libereckém kraji 2004

Tabulka 20: Volební účast ve volbách do Poslanecké sněmovny 2006 a v krajských volbách 2008 (v %)

Tabulka 21: Volební zisk ODS ve volbách do Poslanecké sněmovny 2006 a v krajských volbách 2008 (v %)

Tabulka 22: Volební zisk ČSSD ve volbách do Poslanecké sněmovny 2006 a v krajských volbách 2008 (v %)

Tabulka 23: Volební zisk KSČM ve volbách do Poslanecké sněmovny 2006 a v krajských volbách 2008 (v %)

Tabulka 24: Volební zisk SOS ve volbách do Poslanecké sněmovny 2006 a v krajských volbách 2008 (v %)

Tabulka 25: Volební zisk SLK ve volbách do Poslanecké sněmovny 2006 a v krajských volbách 2008 (v %)

Tabulka 26: Volební zisk malých a regionálních stran volby ve volbách do Poslanecké sněmovny 2006 a v krajských volbách 2008 (v %)

Tabulka 27: Podíl neplatných hlasů ve volbách do Poslanecké sněmovny 2006 a v krajských volbách 2008 (v %)

Tabulka 28: Aplikace modelu Reinerja Dinkela na krajské volby v Libereckém kraji 2008 – ODS a KDU-ČSL a SZ

Tabulka 29: Rozdělení mandátů dle výsledků krajských voleb v Libereckém kraji 2008

Tabulka 30: Volební účast ve volbách do Poslanecké sněmovny 2010 a v krajských volbách 2012 (v %)

Tabulka 31: Volební zisk ODS ve volbách do Poslanecké sněmovny 2010 a v krajských volbách 2012 (v %)

Tabulka 32: Volební zisk ČSSD ve volbách do Poslanecké sněmovny 2010 a v krajských volbách 2012 (v %)

Tabulka 33: Volební zisk KSČM ve volbách do Poslanecké sněmovny 2010 a v krajských volbách 2012 (v %)

Tabulka 34: Volební zisk SOS ve volbách do Poslanecké sněmovny 2010 a v krajských volbách 2012 (v %)

Tabulka 35: Volební zisk ZMĚNA ve volbách do Poslanecké sněmovny 2010 a v krajských volbách 2012 (v %)

Tabulka 36: Volební zisk SLK ve volbách do Poslanecké sněmovny 2010 a v krajských volbách 2012 (v %)

Tabulka 37: Volební zisk malých a regionálních stran ve volbách do Poslanecké sněmovny 2010 a v krajských volbách 2012 (v %)

Tabulka 38: Podíl neplatných hlasů ve volbách do Poslanecké sněmovny 2010 a v krajských volbách 2012 (v %)

Tabulka 39: Rozdělení mandátů dle výsledků krajských voleb v Libereckém kraji 2012

Grafy

Graf 01: Vývoj volební účasti v Libereckém kraji – Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR (PS) a krajské volby (KV): kompletní srovnání

Graf 02: Porovnání zisku mandátů vybraných politických subjektů v krajských volbách v Libereckém kraji

Graf 03: Zisky malých subjektů v Libereckém kraji – Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR (PS) a krajské volby (KV): kompletní srovnání

Graf 04: Podíl neplatných hlasů v Libereckém kraji – Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR (PS) a krajské volby (KV): kompletní srovnání

Obrázky

Obrázek 01: Mapa senátních obvodů - sever ČR

Zdroje

Prameny

Český statistický úřad. Dostupné z: <http://www.czso.cz>

Exkluzivní průzkum OVM. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/193721-na-liberecku-jsou-sily-parlamentnich-stran-pomerne-vyrovnane/>

Naši politici.cz. Dostupné z: <http://www.nasipolitici.cz/>

Oficiální stránky Fakulty sociálních věd UK. Dostupné z: <http://www.fsv.cuni.cz>

Oficiální stránky Jana Čechová. Dostupné z: <http://www.janacechova.cz/>

Oficiální stránky Konzervativní strany. Dostupné z: <http://www.konzervativnistrana.cz/>

Oficiální stránky KSČM. Dostupné z: <http://www.kscm.cz>

Oficiální stránky Libereckého kraje. Dostupné z: <http://www.kraj-lbc.cz/>

Oficiální stránky města Turnov. Dostupné z: <http://www.turnov.cz>

Oficiální stránky Mgr. Jan Farský. Dostupné z: <http://www.janfarsky.cz/zivotopis/>

Oficiální stránky Mgr. Karel Kapoun. Dostupné z: <http://www.karelkapoun.eu/kdo-jsem/>

Oficiální stránky nemocnice Turnov. Dostupné z: <http://www.nemtur.cz>

Oficiální stránky občanského sdružení Změna pro Liberec. Dostupné z: <http://www.zmenaproliberec.cz>

Oficiální stránky politického hnutí Starostové pro Liberecký kraj. Dostupné z: <http://www.starostoveprolibereckykraj.cz>

Oficiální stránky politického hnutí Změna pro Liberecký kraj. Dostupné z: <http://www.zmena.cz>

Oficiální stránky PPM Factum. Dostupné z: <http://www.ppmfactum.cz>

Oficiální stránky sdružení Změna pro Liberec. Dostupné z: <http://www.zmenaproliberec.cz/>

Oficiální stránky společnosti SC&C. Dostupné z: <http://www.scac.cz>

Oficiální stránky společnosti STAM/MARK. Dostupné z: <http://www.stem.cz>

Oficiální stránky společnosti Syner. Dostupné z: <http://www.syner.cz>

Oficiální stránky Strana pro otevřenou společnost. Dostupné z: <http://www.stranaos.com>

Oficiální web ČSÚ. Dostupné z: <http://www.czso.cz/x/krajedata.nsf/krajenejnovější/xl>

Oficiální stránky město Jilemnice. Dostupné z: <http://www.mestojilemnice.cz/cz/>

Seznam politických stran a hnutí. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/seznam-politickych-stran/>

Volby Jablonec.cz. Dostupné z: <http://www.volbyjablonec.cz/clanek/2-rndr-cerovsky-jiri-7/>

Volební program Krajské volby 2012 politické hnutí Starostové pro Liberecký kraj. Dostupné z: http://www.starostoveprolibereckykraj.cz/ostatni/Volebni_program_SLK_komplet.pdf

Volební program Krajské volby 2012 politického hnutí Změna. Dostupné z: <http://www.zmena.cz/volebni-program/cely-volebni-program/>

Volebním serveru ČSÚ. Dostupné z: <http://www.volby.cz/>

Výsledky podpory SLK v komunálních volbách 2010. Dostupné z: http://www.starostoveprolibereckykraj.cz/ostatni/komunalni_volby_2010_SLK.doc

Literatura

Balík, Stanislav. „Komunální koalice, vzor 2002“ Revuepolitika.cz, 20.12.2002 (online). Dostupné z: <http://www.revuepolitika.cz/clanky/1028/komunalni-koalice-vzor-2002> (14.11.2012)

Brožová, Karolína. „Gazdík: Liberečtí starostové musejí zvážit, zda jsou s nimi“ Aktuálně.cz, 19.10.2012 (online). Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/gazdik-liberecti-starostove-museji-zvazit-zda-jsou-s-nami_249201.html (14.11.2012)

- Burkhart, Simone. 2004. „*Parteilpolitikverflechtung: Der Einfluss der Bundespolitik auf Landtagswahlentscheidungen von 1976 bis 2002*“ MPIfG Discussion Paper 04/1 Max-Planck-Institut für Gesellschaftsforschung (online). Dostupné z: http://www.mpifg.de/pu/mpifg_dp/dp04-1.pdf (19.03.2013)
- Cabada, Ladislav. 2010. „*Volby do Evropského parlamentu jako volby druhého řádu: reflexe voleb v nových členských zemích EU ze středovýchodní Evropy*“ Praha: Nakladatelství VŠE. Working Paper Fakulty mezinárodních vztahů.
- Celetka, Stanislav. 2011. „*Koalice v obcích s rozšířenou působností po komunálních volbách v roce 2010*“ Praha: Parlamentní institut.
- ČT24. „*Na Liberecku jsou síly parlamentních stran poměrně vyrovnané*“ ČT24.cz, 29.8.2012 (online). Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/193721-na-liberecku-jsou-sily-parlamentnich-stran-pomerne-vyrovnane/>
- Dinkel, Reiner. 1977. „*Der Zusammenhang zwischen Bundes- und Landtagswahlergebnissen*“ Politische Vierteljahresschrift 18: 349–359.
- Fillová, Alexandra. 2009. „*Regionální volby v Itálii 2000 – 2005: Teorie druhořadých voleb a volební cyklus*“ Brno: Bakalářská diplomová práce.
- Havlík, Vlastimil, Libor Hoskovec. 2009. „*Krajské volby v České republice v kontextu konceptu voleb druhého řádu. Analýza vybraných aspektů voleb do krajských zastupitelstev v letech 2000–2008*“ European Electoral Studies, Vol. 4, No. 1: 22–47
- Jedličková, Marta. 2012. „*Aleš Hozdecký: Cestovní ruch musí fungovat jako systém*“ (online) Dostupné z: <http://www.ttg.cz/ales-hozdecky-cestovni-ruch-musi-fungovat-jako-system/> (30.3.2013)
- Jeffery, Charlie, Daniel Hough. 2003. „*The Electoral Cycle and Multi-Level Voting in Germany*“ Continuity and Change in German Politics, Institute for German Studies: 74–98.
- Lidovky.cz. „*Nepříjemný jev: volby přinesly velký počet neplatných hlasů*“ Lidovky.cz, 14.10.2012 (online). Dostupné z: http://www.lidovky.cz/volby-v-libereckem-kraji-provazel-vysoky-pocet-neplatnych-hlasu-phm-/zpravy-domov.aspx?c=A121014_175056_ln_domov_kim (9.4.2013)

Maškarinec, Pavel. „*Krajské volby 200-2008 v Libereckém kraji: mikroanalýza okresu Liberec*“ Středoevropské politické studie, 1.12.2012. Dostupné z: <http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=395>

Nohl, Radek. „*Plán pro Liberec: Primátor padne a koalici podpoří ODS*“ Aktuálně.cz, 1.4.2011a (online). Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/domaci/regiony/liberecky/clanek.phtml?id=695937> (14.11.2012)

Nohl, Radek. „*Liberecký primátor Korytář padl. Vzepřel se Syneru*“ Aktuálně.cz, 16.4.2011b (online). Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/domaci/regiony/liberecky/clanek.phtml?id=697436> (14.11.2012)

Polák, Michael. 2008. „*Na Liberecku se rozpadla nejrychleji domluvená krajská vláda*“ iDnes.cz 4.11.2008 (online) Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/na-liberecku-se-rozpadla-nejrychleji-domluvena-krajska-vlada-p57-/domaci.aspx?c=A081104_211056_domaci_jan

Prokopová, Milada, Kateřina Frouzová. 2008. „*Koalice v Libereckém kraji ztroskotala, ČSSD spoléhá na podporu komunistů*“ iDnes.cz 3.11.2008 (online) Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/koalice-v-libereckem-kraji-ztroskotala-cssd-spoleha-na-podporu-komunistu-1r3-/domaci.aspx?c=A081103_195555_domaci_abr

Prokopová, Milada. 2008. „*V Libereckém kraji vzniká levostředová koalice*“ iDnes.cz 20.8.2008 (online) Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/v-libereckem-kraji-vznika-levostredova-koalice-firm-/domaci.aspx?c=A081020_225551_domaci_lf

Pšeničková, Jana. 2012. „*Univerzita se zastala zastupitele, kterého kritizoval Syner*“ iDnes.cz 15.3.2012 (online) Dostupné z: http://liberec.idnes.cz/univerzita-se-zastala-zastupitele-ktereho-kritizoval-syner-ntp-/liberec-zpravy.aspx?c=A120315_1748804_liberec-zpravy_jpl

Reif, Karlheinz, Hermann Schmitt. 1980. „*Nine Second-order National Elections – A Conceptual Framework for the Analysis of European Election Results*“ European Journal of Political Research, Vol. 8, No. 1: 3–44.

Reif, Karlheinz. 1984. „*National Electoral Cycles and European Elections 1979 and 1984*“ Electoral Studies, Vol. 3, No. 3: 244–255.

Reif, Karlheinz. 1997. „*Reflections: European Elections as Member State Second-order Elections Revisited*“ European Journal of Political Research, Vol. 31, No. 1: 115–124.

Strmiska, Maxmilián, Roman Chytilek, Jakub Šedo, Otto Eibl. 2009. „*Volební komplexy zemí V4. Studie k pojetí víceúrovňového volebního prostoru*“ Brno: CDK.

Šaradín, Pavel. 2008. „*Teorie voleb druhého řádu a možnosti jejich aplikace v České republice*“ Olomouc: Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci.

Škodová, Markéta. 2011. „*Regionální volby na Litvě: teorie druhořadých voleb a volební cyklus*“ Brno: Magisterská diplomová práce.

Přílohy

Tabulka 1 – Výpočet model Reintera Dinkela rok 2000 – pouze ČSSD

Sw1	Sw2		EVS	R	RV
31,33	27,05	58,38	29,19	13,00	44,54
33,2	28,67	61,87	30,94	12,44	40,21
29,4	25,56	54,96	27,48	14,29	52,00
27,68	24,71	52,39	26,20	11,00	41,99
35,04	27,78	62,82	31,41	14,87	47,34
35,63	29,87	65,5	32,75	14,35	43,82
31,09	27,27	58,36	29,18	14,60	50,03
28,5	26,64	55,14	27,57	15,88	57,60
33,42	26,53	59,95	29,98	14,60	48,71
27,82	23,23	51,05	25,53	8,13	31,85
37,6	31,01	68,61	34,31	12,30	35,85
31,46	28,84	60,3	30,15	11,84	39,27
27,38	22,33	49,71	24,86	8,51	34,24
29,81	27,82	57,63	28,82	9,13	31,68
27,33	25,4	52,73	26,37	10,70	40,58

Tabulka 2 – Výpočet model Reintera Dinkela rok 2000 – ČSSD a ODS

čssd1	ods1	čssd2	ods2	EVS	R (ČSSD+ODS)	RV
31,33	29,88	27,05	27,4	57,83	37,81	65,38
33,2	28,32	28,67	25,43	57,81	34,69	60,01
29,4	33,93	25,56	32,36	60,63	44,69	73,72
27,68	30,85	24,71	27,15	55,20	32,27	58,47
35,04	26,42	27,78	26,28	57,76	42,20	73,06
35,63	27,56	29,87	27,34	60,20	43,93	72,97
31,09	34,51	27,27	32,08	62,48	52,75	84,43
28,5	36,39	26,64	33,45	62,49	47,83	76,54
33,42	26,85	26,53	29,03	57,92	48,01	82,90
27,82	36,66	23,23	32,65	60,18	32,54	54,07
37,6	22,11	31,01	31,01	60,87	34,39	56,50
31,46	31,55	28,84	27,88	59,87	35,55	59,38
27,38	32,33	22,33	26,47	54,26	27,95	51,52
29,81	28,92	27,82	26,69	56,62	26,23	46,33
27,33	35,67	25,4	30,62	59,51	35,91	60,34

Tabulka 3 – Výpočet model Reinerja Dinkela rok 2004 – ČSSD + US-DEU + KDU-ČSL

ČSSD1	KDU1+US-DEU1	ČSSD2	KDU2	US-DEU2	EVS	R	RV
27,05	13,24	29,31	4,23	0,34	37,09	17,53	47,27
28,67	13,53	20,33	3,45	0,26	33,12	15,00	45,29
25,56	13,25	26,88	4,35	0,37	35,21	17,55	49,85
24,71	17,94	26,94	7,68	0,51	38,89	21,99	56,54
27,78	8,72	31,91	2,48	0,32	35,61	17,84	50,11
29,87	9,87	33,44	2,42	0,35	37,98	16,88	44,45
27,27	11,13	29,46	1,88	0,3	35,02	20,39	58,22
26,64	14,18	23,31	4,2	0,33	34,33	18,97	55,26
26,53	10,55	31,23	4,42	0,46	36,60	21,57	58,94
23,23	16,09	24,75	4,7	0,46	34,62	13,93	40,24
31,01	11,19	33,97	2,32	0,23	39,36	14,45	36,71
28,84	15,51	29,17	3,41	0,23	38,58	15,02	38,93
22,33	17,66	25,11	8,77	0,22	37,05	20,26	54,69
27,82	12,77	30,57	4,63	0,32	38,06	14,79	38,86
25,4	20,49	26,24	5,2	0,42	38,88	18,14	46,66

Tabulka 4 – Výpočet model Reinerja Dinkela rok 2008 – ODS + SZ + KDU-ČSL

ODS1	SZ1	KDU-ČSL1	ODS2	SZ1	KDU-ČSL1	EVS	R	RV
38,81	9,58	4,23	20,47	2,6	1,76	38,73	31,28	80,77
27,45	11,6	3,45	19,67	2,79	1,65	33,31	29,44	88,40
43,95	8,5	4,35	23,53	2,13	1,26	41,86	35,17	84,02
38,85	8,03	7,68	21,95	3,24	3,37	41,56	34,35	82,65
36,25	8,53	2,48	17,57	2,16	1,03	34,01	28,08	82,56
36,2	10,67	2,42	16,56	2,54	1,05	34,72	30,41	87,59
43,42	9,58	1,88	21,37	2,44	0,74	39,72	28,32	71,31
44,75	9,27	4,2	21,34	3,21	0,8	41,79	37,69	90,20
37,03	7,31	4,42	18,79	1,2	1,4	35,08	30,03	85,62
45,41	8,25	4,7	20,05	2,02	2,14	41,29	27,23	65,96
32,38	13,09	2,32	17,38	2,41	1,54	34,56	25,04	72,45
40,44	12,51	3,41	21,29	3,15	1,87	41,34	31,74	76,79
39,77	7,58	8,77	23,48	2,97	3,94	43,26	46,79	108,17
36,23	9,61	4,63	20,39	2,98	1,79	37,82	17,76	46,97
43,68	9,56	5,2	25,04	5,94	1,85	45,64	40,54	88,84

Abstrakt

Diplomová práce se věnuje krajským volbám v Libereckém kraji v letech 2000, 2004, 2008 a 2012. Sleduje volební výsledky na úrovni celého kraje, jednotlivých okresů a obcí s rozšířenou působností. Primárně práce aplikuje na tento region předpoklady stanovené teorií voleb druhého řádu a využívá modelu Reiner Dinkela. Sekundárním cílem práce je nalezení důvodů výrazného úspěchu nových politických subjektů v krajských volbách 2012.

Klíčová slova: Liberecký kraj, krajské volby, teorie voleb druhého řádu, model Reiner Dinkel, politické hnutí Změna pro Liberecký kraj, politické hnutí Starostové pro Liberecký kraj

Abstract

This thesis focuses on the regional elections in the Liberec Region in 2000th, 2004th, 2008th and 2012th. Follows the election results at the level of the whole region, each district and municipalities with extended powers. Primarily, this work applies to this region preconditions specified by theory of second-order elections and uses Reiner Dinkels model. The secondary theme of the work is search for a reason of the appreciable success of new political subjects in regional elections 2012th

Keywords: Liberec Region, the regional elections, the theory of second-order elections, model Reiner Dinkel, political movement Change for the Liberec Region, political movement Mayors for the Liberec Region